

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PIA JARSKE

Sopimussuhteessa aiheutetun esi- nevahingon korvaaminen toiminnan vastuuvakuutuksesta

JOHTAMISEN JA PALVELULIIKETOIMINNAN
TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä Jarske, Pia	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Joulukuu 2021
	Sivumäärä 88 + 2	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Sopimussuhteessa aiheutetun esinevahingon korvaaminen toiminnan vastuuvakuutuksesta		
Tutkinto-ohjelma Johtamisen ja palveluliiketoiminnan tutkinto-ohjelma		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä käytännössä tarkoitetaan tutkimuksen kohteena olevalla toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevalla rajoitusehdolla: millä perusteella sopimussuhteessa aiheutettu esinevahinko korvataan toiminnan vastuuvakuutuksesta rajoitusehdosta huolimatta, ja millä perusteella esinevahinko jää toiminnan vastuuvakuutuksesta korvaamatta rajoitusehdosta johtuen.</p> <p>Tapaustutkimuksen piirteitä sisältävä laadullinen opinnäytetyö sijoittui lähestymistavoiltaan oikeusdogmatiikan eli lainopin ja empiirisen oikeustutkimuksen alueille. Teorialähteinä käytettiin lainsäädäntöä, hallituksen esityksiä, oikeustapauksia, kirjallisuutta ja artikkeleita, joita analysoitiin oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää käyttäen. Empiirisenä tutkimusaineistona käytettiin Vakuutuslautakunnan sopimusvastuuta koskevia ratkaisusuosituksia, joita analysoitiin käyttäen tutkimusmenetelmänä teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tutkimusaineistona käytetyt Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositukset valittiin asiasanoja käyttäen harkinnanvaraisena näytteenä FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan julkisesta ratkaisutietokannasta.</p> <p>Johtopäätöksinä todettiin, että toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon soveltamisessa on olennaista ymmärtää vastuumuotojen kahtiajako sopimukseen perustuvaksi vahingonkorvausvastuuksi ja sopimuksen ulkoiseksi vahingonkorvausvastuuksi, sekä näiden vastuumuotojen tavoitteet, yhtäläisyydet ja erot. Sopimussuhteessa aiheutetussa vahingossa tulee tehdä myös tuottamusarviointia sen selvittämiseksi, tuottaisiko vahingonaiheuttajan toiminta vahingonkorvausoikeuden yleislakiin eli vahingonkorvauslakiin (412/1974) perustuvan vahingonkorvausvastuun myös mahdollista sopimussuhteen ulkopuolista vahingonkärsijää kohtaan, jolloin vahinko voitaisiin toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta huolimatta korvata.</p>		
Asiasanat vahingonkorvaus, vahingonkorvausoikeus, vahingonkorvausvastuu, vastuuvakuutus		

<p>Author Jarske, Pia</p>	<p>Type of Publication Master's Thesis</p>	<p>Date December 2021</p>
	<p>Number of pages 88 + 2</p>	<p>Language of publication Finnish</p>
<p>Title of publication Compensation from a General Third Party Liability Insurance for Property Damage caused to another party in the insured activities under a Contractual Relationship</p>		
<p>Degree program Master's Degree in Management and Service Business</p>		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this study was to determine what is meant in practice with the exclusion clause concerning contractual liability under the General Third Party Liability Insurance: what are the grounds for compensating for property damage caused under a contractual relationship despite the exclusion clause and what are the grounds for not compensating for property damage from a General Third Party Liability Insurance due to the exclusion clause.</p> <p>This qualitative study included characteristics of a case study and used the approaches of legal dogmatics, i.e. the domain of jurisprudence and empirical legal studies. The theoretical sources include legislation, government proposals, legal cases, literature and articles, which were analysed using the research method of legal dogmatics. The empirical research data included the recommended decisions concerning contractual liability by the Insurance Complaints Board, which were analysed using the theory-guided content analysis as the research method. The recommended decisions used as the research data were selected as discretionary samples based on keywords from the public database of decisions by the Finnish Financial Ombudsman Bureau (FINE).</p> <p>In conclusion, it was noted that in the application of the exclusion clause concerning contractual liability under the General Third Party Liability Insurance, it is key to understand the division of the forms of liability into contractual tort liability and extra-contractual tort liability as well as the objectives, similarities and differences of these types of liability. In the context of loss or damage caused under a contractual relationship, there is also need to perform negligence assessment to determine whether the activities of the person causing injury or damage would also trigger tort liability concerning a possible non-contractual injured party under the Tort Liability Act (412/1974). In this case, damages could be covered despite the exclusion clause concerning contractual liability under the General Third Party Liability Insurance.</p>		
<p>Key words compensation for damages, liability for damages, liability insurance, tort law</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	7
2.1 Toimeksiantaja	7
2.2 Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja opinnäytetyön tavoitteet.....	8
2.3 Vakuutuslautakunta.....	11
2.4 Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositukset oikeuslähdeopin mukaan.....	13
3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN	14
3.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön piirteitä.....	14
3.2 Lähestymistapa.....	15
3.2.1 Oikeusdogmatiikka	16
3.2.2 Empiirinen oikeustutkimus	18
3.3 Tutkimusmenetelmä.....	18
3.4 Tutkimusaineiston kuvaus ja teemoittelu.....	21
4 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	24
4.1 Keskeiset käsitteet.....	24
4.2 Tutkimuksen kulku ja rajaukset	25
5 VAHINGONKORVAUSOIKEUS	27
5.1 Tarkoitus ja tavoitteet.....	27
5.2 Keskeinen lainsäädäntö	29
5.3 Jako kahteen vastuumuotoon	31
5.3.1 Sopimukseen perustuva vahingonkorvausvastuu eli sopimusvastuu	31
5.3.2 Sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu eli deliktivastuu.....	33
5.4 Näyttötaakka	34
5.4.1 Deliktivastuu ja tuottamussääntö.....	35
5.4.2 Sopimusvastuu ja käännetty näyttötaakka	36
6 KORVAUSVASTUUN PERUSTEET	38
6.1 Vahingosta korvattavaksi vahingoksi	38
6.2 Tuottamus.....	39
6.3 Syy-yhteys.....	42
6.4 Korvattava esinevahinko	43
7 TOIMINNAN VASTUUVAKUUTUS	46
7.1 Vastuuvakuutuksen tarkoitus	46
7.2 Vastuuvakuutuksen osapuolet.....	48
7.3 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavan vakuutustapahtuman tunnusmerkit	50

7.4 Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto	52
7.5 Korkeimman oikeuden päätös KKO 2008:31	55
7.6 Korkeimman oikeuden päätös KKO 2017:44	57
8 TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI JA TULKINTA.....	60
8.1 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvaamatta jääviä vahinkoja	60
8.1.1 Korvausvastuu perustui vain sopimukseen tai muuhun sitoumukseen... 60	
8.1.2 Sopimusvelvoite täytettiin puutteellisesti tai laiminlyötiin kokonaan 63	
8.1.3 Vahingon aiheutti vakuutetun aliurakoitsija tai sopimuskumppani..... 65	
8.2 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavia vahinkoja	67
8.2.1 Korostuneen huolellisuusvelvollisuuden alue ja ankara vastuu	68
8.2.2 Vahingonaiheuttaja ei näyttänyt toteen huolellisuuttaan	71
8.2.3 Sopimuksesta riippumaton korvausvastuu myös sivullista kohtaan..... 72	
8.3 Johtopäätökset	78
9 POHDINTA	84
9.1 Tutkimuksen luotettavuus	84
9.2 Tutkijan itsensä vaikutus tutkimukseen	87

LÄHTEET
LIITTEET

1 JOHDANTO

Yrityksen toiminta sen sopimuskumppaniin ja ulkopuolisiinkin nähden on vahingonkorvausvastuun piirissä. Rakennus-, asennus-, huolto-, korjaus- ja kunnossapitotoimintaa harjoittavien yritysten tyypillinen ja keskeinen riski toiminnassaan on jollekin taholle aiheuttamansa esinevahinko ja siitä vahingonkorvausvelvolliseksi joutuminen. Toteutuessaan riski vahingonkorvausvelvolliseksi joutumisesta voi pahimmassa tapauksessa kaataa vahingon aiheuttaneen tahon liiketoiminnan. Vahingon selvittäminen, mahdolliset oikeudenkäyntikulut ja vahingon korvaaminen vievät resursseja varsinaiselta liiketoiminnalta.

Osa vahingonkorvausriskeistä on kannattavaa siirtää vakuutusyhtiön kannettavaksi. Ulkopuolisille aiheutetut esine- ja henkilövahingot on yleisesti katettu toiminnan vastuuvakuutuksella, josta voidaan korvata esine- ja henkilövahinkoja, joista vahingon aiheuttanut taho on voimassa olevan oikeuden mukaan vahingonkorvausvastuussa. Toiminnan vastuuvakuutus on yrityksen perusvastuuvakuutus, joka toimii myös yhtenä yrityksen tai yhteisön vastuuriskien hallintakeinona.

Mikään vakuutus ei korvaa kaikkia vahinkoja, eikä toiminnan vastuuvakuutus tee poikkeusta tähän sääntöön. Syynä siihen, että vahinkoa ei korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta voi olla se, että vahinko on syntynyt tavalla, joka ei tuota millekään taholle voimassaolevan oikeuden mukaista vahingonkorvausvastuuta. Tällainen vahinko jää vahingonkärsineen itsensä kannettavaksi. Kyseinen vahinko jää korvaamatta toiminnan vastuuvakuutuksesta vahingonkorvausperusteen puuttuessa. Tietyt vahingot puolestaan on rajattu kokonaan pois toiminnan vastuuvakuutuksen korvauspiiristä. Vakuutusehtoa, joka rajaa tietyntyyppisen vahingon pois korvattavuuden piiristä, kutsutaan rajoitusehdoksi.

Opinnäytetyössä tarkastellaan lähemmin toiminnan vastuuvakuutuksen niin sanottua sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa aiheutuneen esinevahingon näkökulmasta.

Vakuutusehdon mukaan toiminnan vastuuvakuutus ei korvaa sellaista vahinkoa, joka on aiheutettu sopimussuhteessa, ja jonka korvaaminen perustuu ainoastaan tehtyyn sopimukseen, annettuun takuuseen tai muuhun sitoumukseen sopimusosapuolten välillä.

Koska yrityksen toiminta perustuu pääosiltaan urakka- tai toimeksiantosopimukseen, ei kyseisen rajoitusehdon tarkoitus kuitenkaan ole ollut rajata kaikkia sopimussuhteessa aiheutettuja esinevahinkoja pois korvattavuuden piiristä. Opinnäytetyön tarkoituksena on löytää ne piirteet, jotka erottavat kyseisen rajoitusehdon perusteella korvaamatta jäävät sopimussuhteessa aiheutetut vahinkotapahtumat niistä vahinkotapahtumista, jotka korvataan rajoitusehdosta huolimatta.

Opinnäytetyö palvelee niin vakuutuksenottajia, kuin vakuutusasioiden parissa työskenteleviäkin. Opinnäytetyö ei kuitenkaan ole, eikä pyrikään olemaan tyhjentävä selvitys vahingonkorvausoikeudesta ja toiminnan vastuuvakuutuksen suhteesta siihen, eikä se sitä edes voisi ollakaan. Tästä on osoituksena vahingonkorvaus- ja sopimusoi-keutta koskeva perinpohjainen, erittäin monipuolinen ja – uskaltaisiko jopa sanoa, että lukematon – määrä erilaista aineistoa. Opinnäytetyö on lisä vastuuvakuutusta koskevaan tutkimukseen, jota on tähän mennessä tehty valitettavan vähän.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva. Se on vuonna 1910 perustettu tamperelainen, valtakunnallisesti toimiva keskinäinen vahinkovakuutusyhtiö. Keskinäisyydellä tarkoitetaan sitä, että asiakkaat eli vakuutuksenottajat omistavat Turvan. Vakuutuksenottajien lisäksi Turvan osakkaita eli omistajia ovat takuupääoman omistajat. Kaikki omistajat pääsevät kerran vuodessa, yleensä toukokuussa pidettävän yhtiökokouksen kautta vaikuttamaan Turvan päätöksentekoon. (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan [www-sivut 2021a](#); Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan [www-sivut 2021b](#).)

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan asiakkaat ovat pääasiassa kotitalouksia, yhteisöjä ja pk-yrityksiä. Henkilöstömäärä vuoden 2020 lopussa oli noin 340 (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021a). Samaan aikaan Turvassa oli henkilöasiakkuuksia 200 049 ja yritysasiakkuuksia 9 395, kun mukaan lasketaan asunto-osakeyhtiöt, yhdistykset, ammattiliitot ja julkishallinto. (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021b; Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021c.)

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Turvan vakuutusmaksutulo vuonna 2020 oli 121,9 miljoonaa euroa (Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021c). Vakuutusmaksutulolla mitattuna Turvan markkinaosuus on 2,6 %. Pienuudestaan huolimatta se on vahinkovakuutusyhtiöistä viidenneksi suurin alan neljän suurimman toimijan OP-Ryhmän (32,8 %), LähiTapiola-ryhmän (26,7 %), Ifin (21 %) ja Fennian (10,2 %) jälkeen. (Finanssiala 2020, 8–9.)

2.2 Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja opinnäytetyön tavoitteet

Vilkan (2015, 38) mukaan tutkimusongelma on yleisluonteinen asia, joka tutkimuksella halutaan selvittää. Tutkimusongelma muutetaan kysymyksiksi, jotka saadaan ratkaistua, kun kysymyksiin vastataan aineistoa apuna käyttäen. Tutkimuskysymykset ohjaavat aineistonkeruuta ja aiheen tutkimista. (Kananen 2015b, 55, 57, 60; Kananen 2017, 60.)

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on selvittää, mitä käytännössä tarkoitetaan tutkimuksen kohteena olevalla toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevalla rajoitusehdolla. Rajoitusehdon mukaan:

”Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa siltä osin, kuin korvausvastuu perustuu vakuutetun tekemään sopimukseen, takuuseen tai muuhun sitoumukseen, ellei korvausvastuuta olisi ilman kyseistä sitoumusta.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka johtuu sopimusveloitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, jonka on aiheuttanut vakuutetun ali-hankkija, aliurakoitsija tai muu sopimuskumppani.”

Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvataan yrityksen toiminnassaan aiheuttamia esine- ja henkilövahinkoja (af Hällström ym. 2014, 120). Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan ainoastaan esinevahinkojen korvattavuutta. Rajoitusehto löytyy miltei samassa muodossa kaikkien toiminnan vastuuvakuutusta vakuutustarjonnassaan pitävien vahinkovakuutusyhtiöiden toiminnan vastuuvakuutuksen vakuutusehdoista. Kyseinen sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto on vakuutusyhtiöillä pitkälti saman sisältöinen myös af Hällströmin ym. (2014, 121) huomion mukaan. Esimerkiksi Ifin ja Fennian toiminnan vastuuvakuutusta koskevissa tuote-esitteissä kyseinen sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto on esitelty tärkeänä ja olennaisena rajoitusehtona (Fennian www-sivut 2021; Ifin www-sivut 2021). OP-Ryhmän toiminnan vastuuvakuutuksen vakuutusehdoissa kyseinen rajoitusehto vastaa yllä olevaa sitaattia, samoin kuin LähiTapiolan toiminnan vastuuvakuutuksen rajoitusehtokin (LähiTapiolan www-sivut 2021; OP-Ryhmän www-sivut 2021).

Tutkimuskysymyksiä on neljä:

- Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä on sopimukseen perustuvalla korvausvastuulla ja sopimuksen ulkoisella korvausvastuulla?
- Millä perusteella sopimussuhteessa aiheutettu esinevahinko jää kokonaan korvaamatta toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta johtuen?
- Millä perusteella sopimussuhteessa aiheutettu esinevahinko korvataan toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta huolimatta?
- Mitkä ovat ne huomioitavat keskeiset näkökulmat, joilla sopimussuhteessa aiheutettua esinevahinkoa tulee tarkastella?

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on etsiä yhdistäviä tekijöitä korvattavista ja korvaamatta jäävistä sopimusvastuuta koskevista vastuuvahingoista ja niiden kautta tarjota lähestymistapoja kyseisen vakuutusehdon sisäistämiseen ja käytännön soveltamiseen.

Toisena opinnäytetyön tavoitteena on toiminnan vastuuvakuutuksen parissa työskentelevien ammattitaidon ja asiantuntijuuden kehittäminen kyseisen vakuutusehdon käytännön soveltamisessa. Vilkka (2015, 9–10) kuvaa ammattilaisuuden tarkoittavan ammatin mukaisten tavoitteiden saavuttamista, asiantuntijuuden puolestaan omien valmiuksien ja ammattitaidon jatkuvaa harjoittamista ja kehittämistä. Ammattikorkeakoulussa tehtävän tutkimustyön tulee olla ajankohtaista, työelämälähtöistä ja käytännönläheistä. Parhaimmillaan tutkimuksellisessa kehittämistyössä pystytään luomaan uutta käytännön teoriaa dokumentoimalla ja mallintamalla käytäntöjä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2018, 21).

Sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon sisältö, tarkoitus ja soveltamiskäytäntö aiheuttavat ehkä eniten kysymyksiä vakuutuksenottajapuolelle, mutta kyseisen rajoitusehdon soveltaminen vakuutusalan arkipäivän korvauskäytännössä vaatii myös tiedonlisää. Dokumentoiminen ja käytäntöjen mallintaminen tutkimusaineiston avulla on tarkoituksena myös tässä opinnäytetyössä. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön voi mieltää oppaaksi, joka taustoittaa kyseistä rajoitusehtoa. Opinnäytetyö tehdään hyödyksi niin vakuutuksenottajille, kuin vakuutusasioiden parissa työskentelevillekin.

Opinnäytetyön aiheesta on oikeastaan mahdotonta laatia suoraviivaista ohjetta, jonka mukaan vastuuvahingon selvittäminen ja vahingon korvaaminen toiminnan vastuuvakuutuksesta tapahtuisi. Vahingon korvattavuuden ratkaisemiseksi vastuuvahingossa nimittäin tarkastellaan vahinkoon johtanutta tapahtumakulkua. Tapahtumakulku on jokaisessa vastuuvahingossa omanlaisensa, eikä identtisiä vastuuvahinkoja ole olemassakaan. Tapahtumakulku ratkaisee, onko vahinkoa aiheuttanut vahingonkorvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. Vahingonkorvausvastuu ratkaistaan voimassaolevan oikeuden, oikeuskäytännön ja vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan. Siksi tässä opinnäytetyössä edellä mainittuja käsitelläänkin melko laajasti työn teoriaosuudessa.

2.3 Vakuutuslautakunta

Opinnäytetyön tutkimusaineiston muodostavat FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan Vakuutuslautakunnan antamat ratkaisusuositukset, jotka koskevat toiminnan vastuuvakuutusta ja sen sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa. Tästä johtuen on jo tässä yhteydessä aiheellista tarkastella kyseistä organisaatiota ja Vakuutuslautakuntaa hieman tarkemmin.

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta on yksityinen, palveluntarjoajista erillinen ja riippumaton Finanssialan asiakasorganisaatio. Se on tuomioistuimelle vaihtoehtoinen ja asiakkaalle maksuton riidanratkaisuelin. FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta neuvoo ja antaa kuluttajille selvitysapua ongelmatilanteissa, jotka koskevat vakuutus-, pankki- ja sijoituspalveluasioita. Edellä mainitun lisäksi FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta tekee vakuutusasioissa aloitteita esimerkiksi lainsäädäntöä, vakuutusehtoja, vakuutuksesta annettavaa tietoa, vakuutusyhtiöiden palvelua tai korvauskäytäntöä koskien, osallistuu vakuutusalaan koskevan lainsäädännön valmisteluun, tiedottaa esille tulleista kysymyksistä, laatii vakuutusvertailuja ja edistää finanssiosaamista laatimalla tietoaineistoa asiakkaiden käyttöön. (Lehtipuro, Luukkonen, Mäntyniemi, Raulos & Santavirta 2010, 291–293; Rantala & Kivisaari 2016, 138–139; FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a; FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b.)

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta käsittelee toimistomenettelyssä sellaisia riita-asioita, jotka ovat ratkaisukäytännöltään vakiintuneita ja oikeudellisesti selkeitä. Lautakunnissa käsitellään vaikeita, tulkinnanvaraisia ja linjaratkaisua vaativia riita-asioita. Lautakuntia on kolme: Pankki-, Sijoitus- ja Vakuutuslautakunta. (FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a; FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b.) Vakuutuslautakunta käsittelee kirjallisessa menettelyssä erimielisyyksiä, jotka perustuvat asiakkaan vakuutussuhteeseen, ja jotka koskevat lain ja vakuutusehtojen tulkintaa ja soveltamista. Vakuutuslautakunnan toimialueeseen kuuluvat kaikki vapaaehtoiset vakuutukset. Vakuutuslautakunnan lausuntoa voivat pyytää kuluttajat, yritykset, ammatinharjoittajat, samoin kuin vakuutusyhtiötkin. Asian vireille saamiseksi riittää vapaamuotoinen kirje lautakunnalle. (Lehtipuro ym. 2010, 294; Rantala & Kivisaari 2016, 140.)

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan vuoden 2020 vuosikertomuksen mukaan vakuutusasioita koskevia yhteydenottoja oli 5610 kappaletta, joista noin 70 % koski vakuutuskorvausasioita. Vastuuvakuutusta koskevia yhteydenottoja oli 595 kappaletta eli noin 10 % kaikista yhteydenotosta. Vuoden 2020 aikana FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnassa käsiteltiin 719 riitaista vakuutusasiaa, joista 50 % toimistomenettelynä ja 50 % Vakuutuslautakunnassa. Vastuuvakuutuksen osalta riitaisia korvausasioita käsiteltiin 77 kappaletta. FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan tekemän huomion mukaan vastuuvakuutus on asiakkaille melko tuntematon vakuutus. Siksi asiakkaille joudutaan yleisesti selvittämään vastuuvakuutuksen luonnetta ja siihen olennaisesti liittyvää tuottamusarviointia, joka ratkaisee sen, suoritetaanko vastuuvakuutuksesta lainkaan vakuutuskorvausta. (FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b.)

Vakuutusasioiden johtokunta nimittää lautakuntien jäsenet FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan sopijaosapuolten esitysten perusteella (Lehtipuro ym. 2010, 295; Rantala & Kivisaari 2016, 140). Lautakuntiin nimetään jäsenet heidän asiantuntemuksensa perusteella, eivätkä he edusta heidät ehdolle laittanutta tahoa (FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a). Vakuutuslautakunnan jäsenistä puolet edustaa vakuutusalaa ja puolet kuluttajia, sekä viranomaisia. Yksi lautakunnan jaostoista käsittelee ammatinharjoittajien ja yritysten vakuutusasioita. Puheenjohtajat ovat puolueettomia vakuutusoikeudellista asiantuntemusta edustavia henkilöitä, usein tuomari- tai tutkijataustaisia (Lehtipuro ym. 2010, 295; Rantala & Kivisaari 2016, 140; FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a.)

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta julkaisee suurimman osan antamistaan ratkaisusuosituksista avoimilta verkkosivuiltaan osoitteesta www.fine.fi löytyvässä ratkaisutietokannassa. Vakuutus- ja pankkialaisuussäätelystä johtuen ratkaisut julkaistaan nimettöminä. Julkaisematta jäävät tapaukset, joista osapuolet voitaisiin tunnistaa siitä syystä, että kyseessä on jokin yleisesti, esimerkiksi julkisuudesta tunnettu vahinkotapaus, tai kun kyseessä on sellainen tulkintakysymys, johon on jo olemassa vakiintunut ratkaisulinja. Tulkintakysymystä koskevista ratkaisusuosituksistaakin julkaistaan vain osa siitä syystä, että ratkaisut ovat keskenään hyvin saman sisältöisiä. (FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a.)

Vakuutusyhtiön salassapitoa säätelee vakuutusyhtiölain (521/2008) 30 luvun 1 §. Sen mukaan vakuutusyhtiön palveluksessa oleva ei saa ilmaista sivulliselle mitään tietoja asiakkaistaan. Siitä syystä tässä opinnäytetyössä ei käsitellä lainkaan sellaisia toimeksiantajayrityksen sopimusvastuuta koskevista vahingoista annettuja Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksia, joita ei ole julkaistu FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan avoimessa ratkaisutietokannassa.

2.4 Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositukset oikeuslähdeopin mukaan

Vakuutuslautakunnan lausunnot ovat ratkaisusuosituksia, jotka muodollisesti eivät sido osapuolia, mutta joita osapuolet kuitenkin käytännössä noudattavat. (Lehtipuro ym. 2010, 294; Rantala & Kivisaari 2016, 140; FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b). Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksesta ei voi valittaa, mutta mikäli asiakas ei suositukseen tyydy, hän voi saattaa sen oikeuden käsiteltäväksi (Lehtipuro ym. 2010, 294). Vuonna 2020 Vakuutuslautakunnan antamaa ratkaisusuositusta noudatettiin 99 %:ssa tapauksista. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva oli osapuolena 29 vakuutusriita-asiassa, joista 11 kappaletta eli 38 % oli sellaisia, joissa Vakuutuslautakunta suositti korvauksen maksamista. Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva noudatti kaikkia saamiaan ratkaisusuosituksia Vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaisesti. (FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b.)

Sopimusvastuuta ja kyseistä vakuutusehtoa koskevaa korkeimman oikeuden oikeuskäytäntöä on varsin vähän, johtuen osin Vakuutuslautakunnan vahvasta ja hallituksen esityksessäkin (HE 63/2009, 7) tunnustetusta asemasta vakuutusriitojen keskeisenä ratkaisuelimenä. Hallituksen esityksen (HE 63/2009, 7) huomion mukaan tuomioistuinmissa on varsin vähän käsitelty vakuutuksia koskevia riita-asioita. Tästä johtuen opinnäytetyössä kyseisen vakuutusehdon tulkintaa ja soveltamista tarkastellaan nimenomaan ratkaisusuositusten kautta. Kuten todettua, on Vakuutuslautakunnan antamien ratkaisusuositusten noudattamisaste todella korkea. Lain tulkinta- ja soveltamiskäytännössä ratkaisusuositusten merkitys on huomattavan suuri (HE 63/2009, 7).

Oikeuslähdeopissa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositusten voidaan katsoa kuuluvan sallittuihin oikeuslähteisiin. Määtän (2005, 343) mukaan soft law -käsitteellä kuvataan

”oikeudellisen ratkaisutoiminnan normiperustan laajentumista ja oikeuslähdeopin monimuotoistumista”. Hänen mukaansa Viljanen (2005) on määritellyt viranomaisten antamat ohjeet ja suositukset soft law -aineistoksi. Ne ”eivät ole normaalin oikeuslähdeopin mukaan oikeudellisesti velvoittavia normeja”, mutta joita varsinkin vahingonkorvausoikeudessa käytetään enenevässä määrin tuottamusarvioinnissa. Määttä (2005, 381–383) toteaaakin, että soft law -tyyppisellä aineistolla voi olla tosiasiallisia oikeudellisia vaikutuksia, vaikka kyseinen aineisto ei muodollisesti olekaan oikeudellisesti velvoittavaa. Toisaalta oikeudellisesta vaikuttavuudesta kuitenkin seuraa oikeudellinen velvoittavuus. Ainakin ympäristöoikeuden alueella on katsottu soft law -aineistolla olevan sallittua argumenttia velvoittavampi merkitys, jolloin aineisto voitaisiin jopa katsoa heikosti velvoittavaksi oikeuslähteeksi.

Olisiko tällä perusteella mahdollista katsoa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositusten muuttuneen tuomioistuimia heikosti velvoittavaksi niiden tunnustetun merkittävyyden johdosta? Koulun (2011, 300) mukaan lautakunnan antamalla ratkaisusuosituksella on oikeudenkäynnissä ainakin todistusvaikutus: tuomioistuimet antavat yksityisten lautakuntien, kuten Vakuutuslautakunnan, antamille ratkaisusuosituksille suurta arvoa, sillä lautakunnat ovat pitkälle erikoistuneita sellaisissa kiistoissa, jotka saattavat asiatyypiltään ”olla kaukana valtiollisen tuomioistuimen arkipäivästä”. Tällainen asiatyypipiiri on esimerkiksi Vakuutuslautakuntakäsittelyn jälkeen oikeuskäsittelyyn saatetut vakuutusriidat. Näissä tuomioistuimissa lukee erityisen tarkasti siitä annetun ratkaisusuosituksen, eikä välttämättä päätöksessään ainakaan ratkaisevasti poikkea siitä.

3 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksellisen kehittämistyön piirteitä

Tieteellinen tutkimus ja tutkimuksellinen kehittämistyö eroavat toisistaan päämäärän osalta. Tieteellisessä tutkimuksessa teoreettisen viitekehyksen avulla osoitetaan, mihin

tieteelliseen keskusteluun tutkimus luo uutta tietoa. Tutkimuksellisessa kehittämissä puolestaan teoreettisen viitekehyksen avulla kuvaillaan asia, jonka pohjalta asiaa viedään eteenpäin. (Ojasalo ym. 2018, 19.)

Anttilan (2004, 135) mukaan tieteellisen tutkimuksen ja tutkimuksellisen kehittämistyön erottaa siitä, että edellinen tuottaa uutta teoriaa ja jälkimmäinen muodostaa uusia tai parannettuja käytäntöjä. Nämä kulkevat kuitenkin rinnakkain: käytännöt soveltavat ja muodostavat teorioita, teorit puolestaan tarvittaessa muuttavat käytäntöjä. Mikä tahansa muutos, toiminnallinen tekeminen tai konkreettisen tuotoksen, kuten kirjan tai ohjeistuksen, aikaansaaminen ei kuitenkaan ole kehittämistutkimusta. Kaikenlainen tutkimus – mukaan lukien kehittämistutkimus – vaatii teoreettisen viitekehyksen hyödyntämistä, tutkimuksellista lähestymistapaa ja tutkimusosion (Kananen 2015a, 38, 50; Vilka 2015, 19–20).

Vilka (2015, 10, 21) näkee tutkimuksellisen kehittämistyön soveltavana tutkimuksena. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2014, 132–133) kuvailevat soveltavan tutkimuksen tyypillisiä piirteitä muun muassa seuraavasti:

- Ongelmien ratkaisua
- Kehittämistä ja testaamista
- Metodien yhdistämistä
- Tutkijana usein alansa asiantuntija
- Toimeksiantajana ulkopuolinen organisaatio
- Suunnattu asiakkaalle

3.2 Lähestymistapa

Tutkimuksellisen kehittämistyön lähestymistapa vastaa tieteellisen tutkimuksen tutkimusstrategiaa. Tutkimuksellinen kehittämistyö saattaa sisältää piirteitä useasta lähestymistavasta. Mikäli lähestymistapoja on useita, tulee niiden osalta perustella, miten kunkin lähestymistavan piirteet näkyvät kehittämistyössä ja mitkä lähestymistavan ominaispiirteet rajautuvat kehittämistyön ulkopuolelle (Ojasalo ym. 2018, 36, 51–52).

Hirsjärven ym. (2014, 132, 137–138) ja Keinäsen & Väätäsen (2016, 253) mukaan lähestymistavan valinta riippuu valitusta tutkimustehtävästä, tutkimusongelmasta ja tutkimuksen tarkoituksesta. Kanasen (2017, 37) mukaan valittu lähestymistapa sanelee tutkimuksen loppuun saakka käytettävissä olevat tutkimusmenetelmät. Kun valittu lähestymistapa auttaa tarkastelemaan tutkimuksen kohteena olevaa asiaa jostakin tietystä perspektiivistä, toimii tutkimusmenetelmä apuvälineenä, jota käyttäen tutkimuskohteesta ja -aineistosta on mahdollista saada selville jotakin vielä mielenkiintoisempaa ja merkittävämpää. Esimerkiksi lainsäädännön tulkintakäytännöstä ei saada tietoa vain säädöksistä ja lainvalmisteluaineistosta, vaan tutkimusongelman tarkastelussa tarvitaan myös empiirisiä menetelmiä. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2010, 27–28.)

Tämä opinnäytetyö sisältää piirteitä perinteisestä tapaustutkimuksesta. Tapaustutkimuksessa tavoitteena on tutkitun syällisen ja yksityiskohtaisen tiedon tuottaminen tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, tässä tapauksessa tietyn vakuutusehdon merkityssisällöstä ja käytännön soveltamisesta sen omassa ympäristössä ja todellisessa tilanteessa. Tapaustutkimukselle on ominaista, että tutkimuksella ei pyritä tilastolliseen yleistämiseen, vaan huomioidaan erilaiset paikalliset, ajalliset ja sosiaaliset tilanteet, sekä yhteydet. Usein on myös niin, että tapaustutkimuksen kohteesta kiinnostuneella ja tutkimuksen tekijällä on ilmiöstä jonkinlaista aiempaa tietoa, joten liikkeelle lähdetään analysoitavasta tai tutkittavasta tapauksesta, eikä pelkästään yleisistä teorioista. (Hirsjärvi ym. 2014, 134–135; Kananen 2013, 54; Ojasalo ym. 2018, 37, 52–54, 105.) Ojasalon ym. (2018, 53) mukaan tapaustutkimus on omiaan, kun tutkitaan heikosti ymmärrettyjä tilanteita ja epätyypillisiä prosesseja. Vaikka opinnäytetyössä onkin piirteitä tapaustutkimuksesta, tämä laadullinen opinnäytetyö sijoittuu lähestymistavoiltaan oikeusdogmatiikan eli lainopin ja empiirisen oikeustutkimuksen alueille. Näitä käsitellään tarkemmin seuraavissa luvuissa.

3.2.1 Oikeusdogmatiikka

Tässä opinnäytetyössä oikeusdogmatiikka on sekä lähestymistapa, että tutkimusmenetelmä. Oikeusdogmatiikka on varsin tavanomainen lähestymistapa ja tutkimusmenetelmä oikeudellisissa tutkimuksissa. Oikeusdogmatiikka on oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimusta eli se vastaa kysymykseen, kuinka tilanteessa tulee toimia

voimassaolevan oikeuden mukaan. Oikeusdogmatiikan keskeinen tehtävä onkin voimassaolevan oikeuden sisällön selvittäminen, tulkitseminen ja systematisointi käsiteltävässä oikeusongelmassa. Huomio kohdistuu siihen, miten oikeus on tosiasiallisesti toteutunut ja miten se mahdollisesti tulevaisuudessa toteutuu. Oikeusdogmatiikka tutkii myös sitä, mikä merkitys laeista ja muista oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla eli oikeuslähdeopilla on. (Hirvonen 2011, 23; Husa ym. 2010, 20; Keinänen & Väättänen 2016, 252; Kolehmainen 2016, 107) Tässä opinnäytetyössä oikeusdogmatiikkaa käyttäen selvitetään voimassaolevaa vahingonkorvausoikeutta ja sitä, miten vahingonkorvausoikeuteen peilaten tutkittavana olevaa vakuutusehtoa tulisi tulevaisuudessakin tulkita ja soveltaa.

Oikeusdogmatiikka on tulkintatiede, johon liittyy tutkijan yksilöllistä ja ainutkertaista tulkintaa ja oivaltamista. Lainopilliset tulkintaratkaisut on aina perusteltava eli argumentoitava. Perusteluksi ei riitä tutkijan oma, sisäinen varmuus tulkintansa oikeellisuudesta, johtuen siitä, että näin tehtyä tulkintaa ei voi kontrolloida. Todellisuudessa tulkinnan ja oivaltamisen avulla saatavat johtopäätökset eivät ainutlaatuisuudestaan johtuen koskaan olekaan täysin kontrolloitavissa, mutta niiden perusteena esitetyt argumentit ovat. Argumenttien kautta tehdyn tulkinnan on oltava myös muiden kuin tutkijan itsensä ymmärrettävissä ja toistettavissa. Juridisen argumentaation kulmakivi on oikeuslähdeoppi. (Kolehmainen 2016, 114–115.)

Oikeusdogmatiikka rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan, joita oikeuslähdeopin mukaisesti käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen osoittamassa järjestyksessä (Husa ym. 2010, 20). Oikeuslähteet jaetaan vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin. Niillä on erilainen oikeuslähdearvo. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat esimerkiksi lait, lakien nojalla annetut alemman tasoiset normit ja tavanomainen oikeus. Heikosti velvoittavia ovat puolestaan lainvalmisteluaineisto, sekä ne tuomioistuinratkaisut, joilla katsotaan olevan ennakkotapausarvoa. (Husa ym. 2010, 32–33; Kolehmainen 2016, 116.) Mikäli ratkaisuun ei päästä vahvasti ja heikosti velvoittavia oikeuslähteitä käyttämällä, on mahdollista käyttää sallittuja oikeuslähteitä, esimerkiksi Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksia, joiden rooli on kuitenkin vain tehdyn ratkaisun vahvistaminen. Sallituista oikeuslähteistä keskeisin on lainopillinen kirjallisuus. (Andström 2017; Husa ym. 2010, 33; Karhu 2003, 792; Kolehmainen 2016, 116–117, 126.)

3.2.2 Empiirinen oikeustutkimus

Empiirinen oikeustutkimus astuu ulos ”oikeuden sisäisestä maailmasta”. Se tarkastelee oikeutta osana yhteiskuntaa tietyn oikeussäännöksen voimassa olevan oikeuden mukaisen tulkinnan lisäksi, sekä tutkittavan ilmiön toteutumista käytännössä (Keinänen & Vääänen 2016, 251; Korkea-aho 2016, 86). Oikeudellisella ilmiöllä tarkoitetaan esimerkiksi lainsäädännön käytännön toteutumista, lainsäädännön ja lainsäädäntöuudistusten yhteiskunnallista merkitystä, oikeudellisten toimijoiden päätöksentekoa, toimintatapoja, sekä tuomioistuinten toimintaa ja niiden tekemiä ratkaisuja. Empiirissä oikeustutkimuksessa käytetään empiirisen tutkimuksen tutkimusotetta kokemusperäisen tiedon hankintaan, analysointiin ja päätösten tekemiseen. (Ervasti 2004, 12; Keinänen & Vääänen 2016, 249–250.) Tässä opinnäytetyössä empiirisen oikeustutkimuksen tutkimusmetodilla selvitetään, millaisena tutkittava ilmiö esiintyy todellisessa elämässä luonnollisessa ympäristössään.

Samassa tutkimuksessa voidaan käyttää yhtä aikaa oikeusdogmatiikkaa ja empiiristä oikeustutkimusta; ilman oikeussäädösten tulkitsemista ei lainsäädännön vaikutuksia oikeastaan edes voi tutkia. (Ervasti 2004, 11–15; Korkea-aho 2004, 83; Lohi 2004, 40.) Oikeusdogmaattisen tutkimuksen ja empiirisen oikeustutkimuksen välille ei kannata tehdä kovin selvää eroa, sillä molemmissa käytetään samoja tutkimusmenetelmiä ja tutkimusaineiston keruumenetelmiä. Oikeusdogmaattisesta tutkimuksesta voidaan tehdä laajempi empiirisen oikeustutkimuksen metodeilla. Mikäli oikeusdogmaattisella tutkimuksella ei ole mitään yhteyttä käytäntöön, tutkimustulosten mielekkyys ja oleellisuus jäävät kyseenalaisiksi käytännön toiminnan kannalta. (Ervasti 2004, 12–13.) Lohi (2004, 39) toteaaakin: ”Yhteiskuntatodellisuutta koskevan reaalitiedon käyttäminen tulee ennemminkin nähdä mahdollisuutena, johon tarttumista lainopinharjoittajan kannattaa aina harkita.”

3.3 Tutkimusmenetelmä

Tiedonintressi eli se, mitä ja millaista tietoa etsitään ja tavoitellaan, määrittää tutkimusmenetelmän. Tutkimusmenetelmä puolestaan pitää sisällään tavat, joilla aineistoa

kerätään ja analysoidaan. (Hirsjärvi ym. 2014, 183–184; Husa ym. 2010, 27; Kolehmainen 2016, 107; Vilka 2015, 41.)

Laadullinen tutkimus on aineistokeskeistä (Kiviniemi 2015, 82). Aineiston keräys- ja analyysimetodit korostuvat laadullisessa empiirisessä tutkimuksessa, sillä ne ovat oleellinen osa tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 20). Aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät tutkimusprosessin edetessä. Tutkimusaineiston kerääminen voi tapahtua samanaikaisesti tutkimusaineiston analyysin kanssa. Tämä johtuu siitä, että laadullisessa tutkimuksessa ei testata etukäteen hahmotettua teoriaa, vaan kyse on vähitellen tapahtuvasta ilmiön käsitteellistämisestä. Kun tutkimuskohde selkiytyy tutkimuksen edetessä, saadaan lisää näkökulmia siihen, mihin kannattaa vielä syventyä. (Kananen 2017, 33, 79; Kiviniemi 2015, 74, 78–81.)

Tutkimusaineisto voi olla syntynyt tutkimuksen tekijästä riippuen tai riippumatta (Eskola & Suoranta 1998, 12). Eskolan & Suorannan (1998, 86) mukaan laadulliseen, empiiriseen tutkimukseen ei välttämättä tarvitse kerätä täysin uutta tutkimusaineistoa. Monissa tapauksissa onkin järkevää käyttää aineistona valmista aineistoa, jos sellaista on saatavilla ja tutkimusongelma on selvitetävissä niiden avulla. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston määrällä ei ole merkitystä, vaan sen laadulla. Tutkimuksen tavoitteeseen päästään pienelläkin määrällä tutkimusaineistoa, jos analyysiin kiinnitetään huomiota. Aineisto on riittävä siinä vaiheessa, kun saturaatiopiste saavutetaan eli kun aineisto alkaa toistaa itseään, eikä tuo tutkimusongelman kannalta enää mitään uutta tietoa. Tutkimuksen tekijä itse määrittelee saturaatiopisteen, sillä vain hän tietää, mitä hän on tutkimusaineistostaan hakemassa. (Hirsjärvi ym. 2014, 182; Puusa & Juuti 2011, 55; Tuomi & Sarajärvi 2018, 72–75; Vilka 2015, 44, 97–98.)

Laadullisen tutkimusaineiston perustutkimusmenetelmä on sisällönanalyysi, jota käytetään analysoidaan dokumentteja systemaattisesti ja analyttisesti, pyritään saamaan kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa, sekä tekemään kuvauksen pohjalta tulkinta ja johtopäätökset. Dokumentti voi olla mikä tahansa kirjalliseen muotoon saatettu materiaali. (Ojasalo ym. 2018, 136, 143–144; Tuomi & Sarajärvi 2018, 86–87, 78.) Tulkinnan lähteenä voi toimia aiempi teoria, tiedot tai tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tulkinta alkaa jo tutkimusongelman muodostamisessa kulkien mukana koko ajan. (Ojasalo ym. 2018, 143.)

Ojasalon ym. (2018, 138) ja Tuomen & Sarajärven (2018, 77–79) mukaan sisällönanalyysin päävaiheita ovat ensinnä aineiston kerääminen ja pelkistäminen. Tässä vaiheessa jo päätetään, mikä aineistossa on erityisen kiinnostavaa: aineistosta erotellaan tai jäsennellään tutkimuksen kannalta oleellinen ja jätetään pois muu. Sen jälkeen aineisto voidaan esimerkiksi teemoitella tulkintaa varten. Teemoittelussa on kyse aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan.

Sisällönanalyysiä voidaan tehdä kolmesta erilaisesta lähtökohdasta. Näitä ovat aineistolähtöinen sisällönanalyysi, teorialähtöinen sisällönanalyysi ja teoriaohjaava sisällönanalyysi. (Ojasalo ym. 2018, 139; Tuomi & Sarajärvi 2018, 80; Vilka 2021, 132.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiä ohjaa tutkimusaineisto, josta nostetaan esiin sen keskeisimmät asiat ja pyritään luomaan teoria sen omista lähtökohdista käsin ilman, että aikaisemmat havainnot, ennakkoluulot, tiedot tai teoria vaikuttavat analyysiin (Eskola & Suoranta 1998, 15; Tuomi & Sarajärvi 2018, 80–81; Vilka 2021, 132). Aineistolähtöisen analyysin vastakohdassa, teorialähtöisessä sisällönanalyysissä, teoria puolestaan ohjaa tutkimusaineiston analyysiä. Aineistosta etsitään teorian perusteella ja teoriassa kuvattuja tiettyjä asioita. Analyysissä on kyse aikaisemman teorian, käsityksen tai mallin testaamisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80–82; Vilka 2021, 135.)

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä asia, jota analysoidaan, nousee tutkimusaineistosta. Analyysiä ohjaa vuoroin teoria, vuoroin tutkimusaineisto. Käytännössä ilmiön analysoinnissa lähdetään liikkeelle teoriasta, analysoidaan empiirisellä tutkimusmenetelmällä tutkimusaineistoa aineistolähtöisesti ja lopuksi aineiston perusteella tehdyt havainnot sidotaan teorian tietoon. Analyysissä siis tunnistetaan aikaisemman tiedon ja teorian vaikutus, mutta teoriaa ei testata, vaan pikemminkin katsotaan, tuottaako aineisto uusia ajatuksia ja näkemyksiä. Tutkimusaineistolähtöisyys ja teorian tieto pyritään yhdistämään kaikin tavoin. (Eskola 2015, 188–189; Tuomi & Sarajärvi 2018, 81, 98.)

Tässä opinnäytetyössä tehtiin sisällönanalyysiä teoriaohjaavasti. Liikkeelle lähdettiin vahingonkorvausoikeuden teoriasta, sekä käsitteiden ja niiden suhteiden määrittelystä.

Analysoitavat teemat valittiin tutkimusaineistosta eli Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksista. Analyysissä tunnustettiin aiemman tiedon vaikutus ja se on tunnistettavissa myös analyysin jälkeisessä tulkinnassa eli johtopäätöksissä.

3.4 Tutkimusaineiston kuvaus ja teemoittelu

Tutkimusaineisto kerättiin harkinnanvaraisena näytteenä FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan julkisesta ratkaisutietokannasta. Tutkimusaineistoon otettiin mukaan ratkaisusuositukset, joissa oli kyse tutkimuksen kohteena olevasta toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta kokevasta rajoitusehdosta. Ratkaisutietokannassa ei ole yhtenäistä hakusanalista, josta voisi täsmällisesti poimia toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon mukaisia ratkaisusuosituksia. Tähän opinnäytetyöhön etsittiin ratkaisutietokannasta tutkimuksen kohteena olevaan rajoitusehtoon liittyviä ratkaisusuosituksia asiasanoilla. Ratkaisusuosituksista otettiin tutkimukseen mukaan tapaukset, joissa esiintyi seuraavat asiasanat ja asiasanayhdistelmät:

- Oliko kyseessä yksinomaan sopimukseen perustuva korvausvastuu?
- Perustuiko vahinko yksinomaan sopimukseen?
- Sopimukseen perustuva vastuu
- Sopimukseen perustuvaa vastuuta koskeva rajoitusehto
- Sopimusvastuu
- Sopimusveloitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä johtuvaa vahinkoa koskeva rajoitusehto
- Vahingonkorvaus sopimussuhteessa
- Vahinko, josta vakuutettu on vastuussa sopimuksen, sitoumuksen, lupauksen tai takuun perusteella, ellei tällaista korvausvastuuta olisi ilman mainittua sopimusta
- Yksinomaan sopimukseen perustuva vastuu

Tällä hetkellä, marraskuussa 2021, Vakuutuslautakunnan ratkaisutietokantaan on tallennettu yhteensä 4130 ratkaisusuositusta erilaisiin vakuutusasioihin. Lukuun ottamatta tuotevastuuvakuutusta, erilaisia vastuuvakuutuksia koskevia ratkaisusuosituksia

on 907 eli 22 % kaikista vakuutusasioihin annetuista ratkaisusuosituksista. Asia-
sanoilla ja asiasanayhdistelmillä löydettiin 23 toiminnan vastuuvakuutuksen sopimus-
vastuuta koskevaa ratkaisusuositusta. Ne edustavat noin 3 %:a kaikista erilaisista vas-
tuuvakuutuksista annetuista ratkaisusuosituksista, tuotevastuuvakuutusta lukuun otta-
matta. Tutkimusaineistona käytetyt ratkaisusuositukset ja Vakuutuslautakunnan niille
antamat asiasanat on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Opinnäytetyössä käytetyt sopimusvastuuta koskevat ratkaisusuositukset

Asianumero	Asiasanat
VKL 41/08	Sopimusvastuu. Ulkolähetysauton sähkölaitteiden vaurioituminen. Sähköturvallisuuslaki. Sähkölaitteen haltijan ankara vastuu. Huolehdittavana oleva omaisuus. Vanhentuminen.
VKL 56/13	Sopimukseen perustuva vastuu.
VKL 56/15	Vahingonkorvaus sopimussuhteessa. Autokorjaamon vastuu. Tuottamus ja todistustaakan jakautuminen. Auton vaihteensiirtimen, moottorin ja käynnistysmoottorin rikkoutuminen auton ollessa korikorjaamon hallussa.
VKL 76/04	Sopimukseen perustuva vastuu. Hevosvuokraustoiminnan harjoittajan vastuu. Vuokrahevosen ominaisuuksista annetut tiedot.
VKL 91/14	Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto. Auton moottorin rikkoutuminen korjauksessa. Korjaukseen osallistuneen vastuu.
VKL 92/13	Sopimukseen perustuva vastuu. Yksityishenkilön vastuu. Asukkaan tuottamus. Tulppaamattomasta astianpesukoneleitännästä aiheutunut vuotovahinko.
VKL 93/16	Yksinomaan sopimukseen perustuva vastuu. Toiminnanvastuu. Vakuutusehtojen soveltaminen. Rajoitusehto. Aliurakoitsijan vastuu omasta ja käyttämänsä alihankkijan suorituksista.
VKL 104/07	Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto. Valaisimien putoaminen myymälän katosta. Vuokralaisena olleelle jalkineliikkeelle aiheutunut vahinko. Kiinteistönomistajan vastuu.
VKL 161/13	Sopimukseen perustuva vastuu. Perustuiko korvausvastuu ehtojen tarkoittamalla tavalla yksinomaan sopimukseen? Toiminnanharjoittajan vastuu. Rajoitusehto. Kosteuden aiheuttama vahinko. Oliko kattokaivon tukkeutuminen ja vesikaton tulviminen korvattava huoltoyhtiön vastuuvakuutuksesta?
VKL 203/16	Sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä johtuva vahinko koskeva rajoitusehto. Oliko vahinko havaittu rakennus- ja asennustyövuakuutuksen voimassa ollessa?
VKL 251/15	Sopimukseen perustuva vastuu. Toiminnan vastuu. Vesikattotyö. Sääsuoja siirrettäessä aiheutunut vesivahinko. Kysymys vahingon korvattavuudesta pääurakoitsijan vastuuvakuutuksesta, kun suojan siirtämisestä huolehti aliurakoitsija.
VKL 262/12	Sopimukseen perustuva vastuu. Vakuutusehtojen tulkinta. Rajoitusehto.
VKL 309/10	Sopimusvastuu. Toiminnanharjoittajan vastuu. Rajoitusehto. Asennustyö. Perustuiko vahinko yksinomaan sopimukseen?
VKL 320/08	Sopimusvastuu. Korvattava vahinko. Milloin vahinko oli todettu? Rajoitusehto. Työn uudelleensoorittamisesta aiheutunut vahinko. Kosteusvahinko. Rakennusliikkeen urakoiman vapaa-ajan asunnon virheet.
VKL 322/13	Sopimukseen perustuva vastuu. Vanhentuminen. Kanneajan menettäminen vakuutusso- pimuslain 74 §:n johdosta. Kysymys siitä, oliko vakuutusyhtiö tehnyt vakuutusso- pimuksella tarkoitettua korvausta koskevan päätöksen. Viemärin pinnoituksesta runkoviemäriin syntynyt epoksinen este. Viemärin tulviminen.
VKL 362/15	Yksinomaan sopimukseen perustuva vastuu. Yksinomaan sopimukseen perustuva vastuu. Toiminnan vastuu. Urakoitsijan vastuu ja tilaajan reklamointivelvollisuus. Vastuu takuuajan jälkeen ilmenneestä virheestä.
VKL 380/13	Sopimukseen perustuva vastuu. Rajoitusehto. Taloudellinen vahinko.
VKL 521/14	Oliko kyseessä yksinomaan sopimukseen perustuva korvausvastuu? Vahingonkorvaus sopimussuhteessa. Tuottamus ja todistustaakan jakautuminen. Rajoitusehdon soveltuvuus. Lämmitysjärjestelmän säätämisen jälkeinen vuotovahinko.
VKL 654/15	Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto. Aliurakoitsijan aiheuttama vahinko.

FINE-010250	Sopimukseen perustuvaa vastuuta koskeva rajoitusehto. Toiminnan vastuu. Kattorakenteen vedeneristystyön aikana aiheutunut vesivahinko.
FINE-016910	Sopimukseen perustuvaa vastuuta koskeva rajoitusehto. Toiminnan vastuu. Vakuutuskenottajan vuokraamalle rakennukselle aiheutunut vesivahinko. Oppilaitoksen vastuu opiskelijoiden aiheuttamasta vahingosta.
FINE-019501	Sopimukseen perustuva vastuu. Toiminnan vastuu. Virheellisen putkiasennuksen vakuutuskenottajan toimittamalle omakotitalolle aiheuttama vesivahinko.
FINE-026531	Vahingonkorvaus sopimussuhteessa. Toiminnan vastuu. Oliko autokorjaamo vastuussa jakohihnan ja vesipumpun vaihtotyön jälkeen tapahtuneesta moottorin rikkoutumisesta? Tuottamus ja todistustaakan jakautuminen.

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineiston analyysissä käytettiin teemoittelua. Tiedonhankintamenetelmänä teemoittelu on suositeltavin tapa saada kirjallisesta tutkimusaineistosta esiin vastauksia esitettyihin kysymyksiin ja ratkaista sitä kautta jotakin käytännön ongelmaa. Tutkimusaineistosta voi poimia tutkimusongelman kannalta olennaiset tiedot ja jättää muu huomiotta. Teemoittelussa teorialla ja tutkimusaineistolla on hyvin läheinen yhteys. (Eskola & Suoranta 1998, 128.)

Tutkimusaineistona käytetyt ratkaisusuositukset teemoiteltiin ensin vahinkotapahtuman korvattavuuden mukaan: jäikö vahinko korvaamatta vakuutuksesta siksi, että siihen soveltui sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto, vai täyttikö vahinko korvattavuuden edellytykset. Tämän jälkeen rajoitusehdon perusteella korvaamatta jääneet vahinkotapaukset ryhmiteltiin sen mukaan, mitkä olivat pääasialliset syyt korvaamatta jäämiseen. Samoin rajoitusehdon estämättä korvattaviksi katsotut vahingot ryhmiteltiin syiden mukaan. Koska tutkimusmenetelmänä käytettiin teorialähtöistä sisällönanalyysyä, ohjasi analyysyä vuoroin teoria, vuoroin tutkimusaineisto.

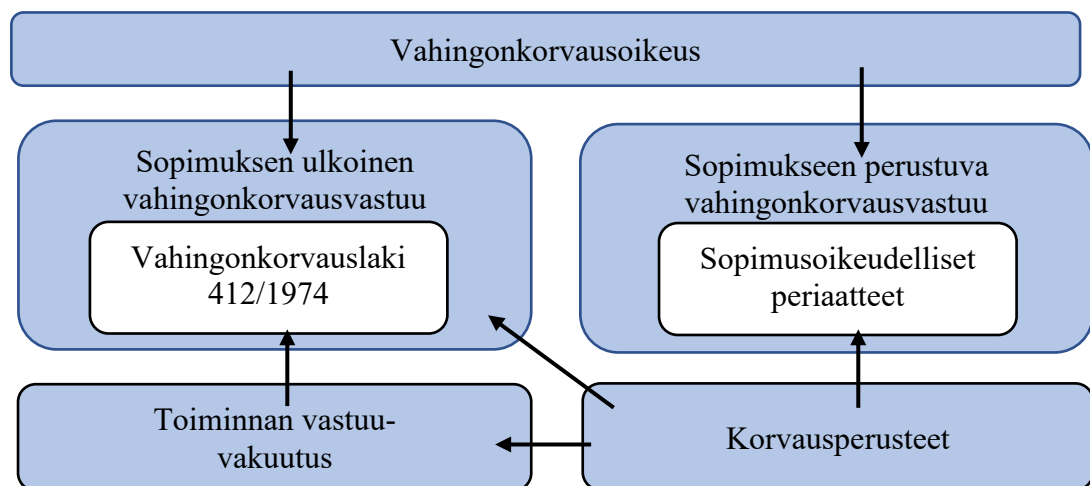
Tutkimusaineiston analyysivaiheesta jätettiin pois ratkaisusuositukset VKL 91/14 ja VKL 76/04, vaikka niiden asiansanojensa ”sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto” (VKL 91/14) ja ”sopimukseen perustuva vastuu” (VKL 76/04) perusteella voitiinkin katsoa kuuluvan tutkimusaineistoon. Kummassakin ratkaisusuosituksessa Vakuutuslautakunta ei nimittäin ottanut kantaa kyseessä olevaan sopimusvastuuta koskevaan rajoitusehtoon, vaan se otti kantaa siihen, onko vakuutettu ylipäätään voimassa olevan oikeuden mukaisessa vahingonkorvausvastuussa aiheutuneesta vahingosta.

4 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

4.1 Keskeiset käsitteet

Teoreettinen viitekehys toimii ensisijaisena näkökulmana tarkasteltaessa tutkimusaineistoa (Vilka 2015, 24). Teoreettinen viitekehys eli tietoperusta määrittelee olemassa olevaan tietoon ja lähdekirjallisuuteen viitaten tutkimuksen keskeiset käsitteet ja niiden väliset suhteet (Ojasalo ym. 2018, 25, 34; Vilka 2015, 52).

Opinnäytetyön tutkimusongelman kannalta oleellisia käsitteitä ovat kuviossa 1 esitetyt vahingonkorvausoikeus, sopimuksen ulkoinen ja sopimukseen perustuva vahingonkorvausvastuu, vastuuvakuutus, sekä korvausvastuun perusteet, jotka ovat samat sopimukseen perustuvassa ja sopimussuhteen ulkoisessa korvausvastuussa. Lisäksi opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen kuuluvat vahingonkorvausoikeudellinen lainsäädäntö ja sopimusoikeudelliset periaatteet.

Kuvio 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Käsitteiden määrittely on oleellista opinnäytetyössä, sillä ilman käsitteiden ja niiden välisten suhteiden tuntemista ei tutkimusaineiston analysointi, eikä johtopäätöstenkään tekeminen olisi mahdollista, tai ainakin se vaikeutuisi huomattavasti. Käsitteitä ja niiden välisiä suhteita tarkastellaan lainsäädännön, lain esitöiden, sekä oikeudellisen kirjallisuuden ja artikkelien kautta. Toiminnan vastuuvakuutus ja sen vakuutusehdot

toimivat yhdistävänä tekijänä teorian, tutkimusaineiston, tutkimusaineiston analysoinnin ja opinnäytetyön johtopäätösten välillä. Siten vastuuvakuutusta yleisesti ja sen toimintaperiaatetta on tarkasteltu melko laajasti ja viittauksia vakuutusehtoihin on myös opinnäytetyön teoriaosuudessa.

Selvyyden vuoksi tässä opinnäytetyössä viitataan opinnäytetyön toimeksiantajayrityksen vakuutusehtoihin siten, että vakuutuksen nimi kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja sen perässä on lyhenne VA1 tai VY1, riippuen siitä, onko kyseessä liitteessä 1 oleva Toiminnan vastuuvakuutus vai liitteessä 2 olevat Vastuuvakuutusten yhteiset ehdot VY1. Molemmat vakuutusehdot on liitetty opinnäytetyön loppuun.

4.2 Tutkimuksen kulku ja rajaukset

Opinnäytetyö alkoi opinnäytetyön toimeksiantajayrityksen esittelyllä, sekä tutkimusongelman, tutkimuskysymysten ja opinnäytetyön tavoitteiden määrittelyllä. Koska tutkimusaineistona käytetään Vakuutuslautakunnan antamia ratkaisusuosituksia, oli aiheellista esitellä kyseinen organisaatio tarkemmin jo opinnäytetyön alkupuolella. Samassa yhteydessä hahmoteltiin tutkimusaineistona käytettyjen Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositusten oikeuslähdeopin mukaista paikkaa. Tämän jälkeen pohdittiin, miten ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa tehtävä opinnäytetyö eli tutkimuksellinen kehittämistyö eroaa tieteellisestä tutkimuksesta, kuten pro gradu -työstä. Sen jälkeen esiteltiin opinnäytetyön lähestymistavat ja tutkimusmenetelmät, opinnäytetyössä käytetty tutkimusaineisto ja tutkimuksen viitekehys.

Seuraavaksi opinnäytetyössä käydään läpi vahingonkorvausoikeuden tarkoitusta, tavoitteita ja keskeistä lainsäädäntöä. On perusteltua, että sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon tulkinnan lähtökohdaksi otetaan jako sopimukseen perustuvaan ja sopimuksen ulkoiseen vahingonkorvausvastuuseen, joten näiden tavoitteita, yhtäläisyyksiä ja eroja käydään pääpiirteissään läpi. Keskeisimpänä erona esitellään todistus- eli näyttötaakka, joka on erilainen sopimukseen perustuvassa ja sopimuksen ulkoisessa vastuussa.

Tämän jälkeen opinnäytetyössä tehdään vertailua siitä, mikä erottaa korvaamatta jäävän vahingon korvattavasta vahingosta. Jotta vahingonkärsinyt saisi aiheutuneesta vahingosta korvauksen vahingonaiheuttajalta tai vahingonaiheuttajan vastuuvakuutusyhtiöstä, tulee tapahtumaketjusta voida erottaa tietty vastuuperuste. Vastuuperusteista tarkemmin käsitellään tuottamusta ja tietyt edellytykset täyttävää syy-yhteyttä aiheutuneeseen vahinkoon ja sen lajiin.

Vastuuvakuutus nivoutuu korvausperusteeseen siten, että vastuuvakuutuksella kateetaan esine- ja henkilövahinkoja, joista vahingonaiheuttaja on vastuussa ”voimassaolevan oikeuden mukaan” – vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoja, joista puuttuu voimassaolevan lainsäädännön mukainen korvausperuste. Opinnäytetyössä käsitellään yleisesti vastuuvakuutusta ja sen asemaa vahingonkorvausoikeudessa, vastuuvakuutuksen eri osapuolia ja vakuutustapahtuman tunnusmerkkejä vastuuvakuutuksessa. Lisäksi selvennetään, mikä merkitys vastuuvakuutuksen rajoitusehdoilla on vahingonaiheuttajan vahingonkorvausvelvollisuuteen. Tämän jälkeen tarkempi huomio kohdistuu liitteen 1 mukaisen Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 tietyn, sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon kohdan 2.4 sisältöön, merkitykseen ja soveltamiseen.

Opinnäytetyön loppuosa sisältää aineiston analyysin ja tulkinnan. Aineiston analyysivaiheessa saadaan jo tutkimuskysymyksiin vastauksia, joista johtopäätöksiin kootaan keskeisimmät, ja joita kommentoidaan, haastetaan, ehkä kritisoidaankin. Lopuksi pohditaan opinnäytetyön luotettavuutta ja opinnäytetyön tekijän itsensä vaikutusta tutkimukseen –työskenteleehän opinnäytetyön tekijä tutkimuksen aiheen parissa.

Vahingonkorvausoikeus on erittäin laaja-alaista, josta aineistoa on saatavilla runsaasti. Opinnäytetyön aihe itsessään on kuitenkin hyvin suppea keskittyen vahingonkorvausoikeuden pääpiirteisiin, sekä tietyn vastuuvakuutuksen yhden rajoitusehdon tarkasteluun. Sitä varten on pyritty ottamaan mukaan vain kaikista oleellisin ja merkittävien kyseistä aihepiiriä määrittävä tieto yrittämättäkään laajentaa tietoperustaa sivupoiluille, jotka vievät kauemmaksi käsiteltävästä aiheesta.

Vastuuperusteista käsitellään ainoastaan tuottamusta, sillä vastuuvakuutuksen tarkoituksena on korvata vahingonaiheuttajan tuottamuksellisella toiminnallaan aiheuttamat

vahingot. Siten tuottamuksen astetta, kuten törkeää tuottamusta, ei ole tarvetta käsitellä, ei liioin tuottamuksesta riippumatonta ankaraa vastuuta tai tahallisuuttakaan muutamia mainintoja lukuun ottamatta, vaikka ne korvauserusteen muodostavatkin.

Sopimusvastuun osalta opinnäytetyössä tarkastellaan sopimusoikeudellisia periaatteita pääpiirteissään ja vain sen verran, kun tilanne kulloinkin vaatii. Toisaalta sopimusvastuuta ei voi jättää täysin käsittelemättäkään: vastuuvakuutuksen tarkoituksena on korvata vahinkoja sopimussuhteen ulkopuolisten vahingonkorvaussäädösten mukaan, mutta käsiteltävänä oleva vastuuvakuutuksen rajoitusehto koskee nimenomaisesti sopimussuhteessa aiheutettua esinevahinkoa ja sen korvattavuutta.

Opinnäytetyön aihe on rajattu käsittelemään esinevahinkoja, joten henkilö- ja varallisuusvahingot jäävät muutamia mainintoja lukuun ottamatta käsittelemättä. Vahingonkorvauksen määrän laskemista koskevat seikat on jätetty opinnäytetyön ulkopuolelle, samoin kuin korvauksen määrään vaikuttavat asiat, joita ovat vahingonkärsineen oma myötävaikutus ja vahingonkorvauslain (412/1974) kohtuullistamissäännökset. Vahingonkorvausvastuun poistavat tekijät, esimerkiksi hätävarjelu, pakkotila, sekä vahingonkärsineen suostumus tai vaaraan antautuminen jätetään myös pois opinnäytetyön aiheeseen liittymättöminä, vaikkakin vahingonkorvausoikeuden ja -vastuun kannalta oleellisina asioina.

5 VAHINGONKORVAUSOIKEUS

5.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Vahingonkorvausoikeudessa on kyse siitä, miten vahingosta aiheutuneet haitalliset seuraukset jaetaan vahingonaiheuttajan ja vahingonkärsineen kesken (Karhu 2017, 13; Ståhlberg & Karhu 2020, 7). Lähtökohtana vahingonkorvausoikeudessa on sääntö, jonka mukaan jokaisen on itse kärsittävä vahinko, joka hänelle aiheutuu. Hyvityksen saaminen vahingon aiheuttajalta edellyttää jotakin vastuuperustetta eli sitä, että esi-

merkiksi laissa tai sopimuksessa määritellyt perusteet aiheutuneen vahingon korvaamiseksi täyttyvät. (Hemmo 2005, 10; af Hällström, Ijäs & Laasonen 2014, 14; Karhu 2017, 13.) Vahingonkorvausvastuun laajuus pyritään määräämään sellaiseksi, että se toteuttaa niitä tavoitteita, joita vahingonkorvausoikeudelle on annettu. Toisaalta tavoitteiden määrittely ei runsaasta keskustelusta huolimatta ole ollut täysin ongelmattonta. Vahingonkorvausoikeus voidaan nähdä sekä preventiivisenä, että reparatiivisena keinona saavuttaa vahingonkorvaussäännösten yhteiskunnalliset tavoitteet. (Ståhlberg & Karhu 2020, 7–8.)

Vahingonkorvausoikeuden ensimmäinen keino on preventiivinen eli vahinkoja ennalta ehkäisevä. Prevention merkitys ilmenee siinä, että vahingonkorvausvastuun pääperusteet ovat tahallisuus ja tuottamus; vahinkoon johtavaa käytöstä ja toimintaa pidetään siis yleisesti paheksuttavana. (Ståhlberg & Karhu 2020, 7–8.) Ennaltaehkäisevä pelotevaikutus syntyy, kun toimijat pyrkivät välttämään vahinkoja mahdollisen vahingonkorvausvastuun vuoksi (Karhu 2017, 14; Ståhlberg & Karhu 2020, 7). Karhu (2017, 14) näkee vahingonkorvausvelvollisuuden rikosoikeudelliseen rangaistukseen rinnastuvana yksityisoikeudellisena sanktiona, jonka tarkoituksena on ohjata sanktion saaneen käyttäytymistä kohti toivottua suuntaa. Virtanen (2011, 31) toteaa ennaltaehkäisevän merkityksen olevan vähäinen silloin, kun vahingonaiheuttaja on esimerkiksi varaton tai tämä ei miellä aiheuttavansa vahinkoa. Lisäksi hän huomauttaa, että Suomessa vahingonkorvaukseen ei liity rangaistustarkoitusta.

Toinen, reparatiivinen keino toteutuu silloin, kun joku määrätään vahingonkorvausvelvolliseksi ja tämä johtaa vahingonkärsineen hyvittämiseen. Hyvitysvaikutus voi perustua myös vahingonaiheuttajan ja vahingonkärsineen keskinäiseen sopimukseen. Käytännössä reparatiivinen periaate ilmenee vahingonkorvausoikeudessa omaksutussa niin sanotussa ”täyden korvauksen periaatteessa”. (Ståhlberg & Karhu 2020, 8.) Ståhlberg & Karhu (2020, 8) katsovat, että vahingonkorvauslaki on kompromissiratkaisu ennaltaehkäisyn ja hyvityksen välillä.

Vahingonkorvaussäädösten yhteiskunnallisen tarkoituksen toteutuminen pyritään varmistamaan ottamalla huomioon kahden edellä esitellyn keinon, ennaltaehkäisyn ja hyvittämisen, vaikutukset (Karhu 2017, 13). Ståhlberg & Karhu (2020, 8) ovat määrit-

leet vahingonkorvausoikeuden taustalla nähtäväksi tavoitteeksi järjestyksen ylläpitämisen ja turvallisuuden toteutumisen yhteiskunnassa. Korvausvastuuseen asettaminen ja vahinkojen hyvittäminen ovat heidän mukaansa aina olleet sen hetkistä yhteiskuntaa määrittäviä piirteitä: keskiajalla rikosoikeus ja vahingonkorvausoikeus eivät käsitteellisesti eronneetkaan toisistaan. Itsenäiseksi oikeudenalakseensa vahingonkorvausoikeus on Suomessa kehittynyt varsin myöhään: rikosoikeus ja vahingonkorvausoikeus on erotettu toisistaan lopullisesti vasta vuonna 1974 vahingonkorvauslain säätämisen myötä. Ennen vahingonkorvauslakia vahingonkorvausoikeutta koskevat säännökset ovat sisältyneet vahingonkorvauslain säätämisen yhteydessä kumotun rikoslain 9 lukuun, jonka vahingonkorvausoikeudellisella aineistolla kuitenkin on edelleen merkitystä. Kumotun rikoslain 9 luvussa nimittäin vahvistettiin periaate, jonka mukaan tahallisuus ja tuottamus tuovat mukanaan vahingonkorvausvastuun, mutta tapaturma ei. (Ståhlberg & Karhu 2020, 17–18, 20, 22.) Nykyään tämä periaate on ilmaistu vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:ssä.

5.2 Keskeinen lainsäädäntö

Vahingonkorvausoikeudessa sopimuksen ulkoista vahingonkorvausvastuuta sääntelee yleislakina vahingonkorvauslaki. Vahingonkorvauslaki väistyy sopimuksella sovitun tieltä eli se ei koske sellaista vahingonkorvausvastuuta, joka perustuu osapuolten väliseen sopimukseen. Se ei myöskään koske muussa laissa säädettyä korvausvastuuta, ellei vahingonkorvauslaissa itsessään tai muussa laissa toisin säädetä. (Vahingonkorvauslaki 412/1974, 1 luku 1 §; Ståhlberg & Karhu 2020, 56.) Monissa erityislain säännöksissä on kuitenkin tyydytty säätelemään vahingonkorvausoikeudellisia kysymyksiä hyvin vähän. Usein erityislaeissa viitataan vahingonkorvauksen osalta vahingonkorvauslakiin tai joihinkin sen säädöksiin. (Hemmo 2005, 15, 19.)

Hallituksen esityksen (HE 187/1973, 12) mukaan toissijaisesta luonteestaan ja säännösten tahdonvaltaisuudesta huolimatta ”vahingonkorvauslaki on vähitellen täydentävä yleislaki, joka sääntelee sopimussuhteesta riippumatonta vahingonkorvausvastuuta, ja jonka säännökset täydentävät sopimussuhteissa noudatettavia vahingonkorvaussääntöjä ja erityislainsäädännön korvausnormeja”. Oikeuskäytännössä onkin havaittavissa eräitä ratkaisulinjoja, jotka täydentävät vahingonkorvauslain säännöksiä.

Näitä ovat muun muassa vaatimus syy-yhteydestä ja tarkempi määrittely tuottamuksen käsitteelle, joista kummastakaan ei vahingonkorvauslaissa ole säädetty tarkemmin. Sopimusoikeudessa vahingonkorvauslain yleislakiominaisuus ilmenee siten, että sopimusoikeudessa käytetään hyväksi vahingonkorvausoikeudessa syntyneitä periaatteita juuri tuottamuksen ja syy-yhteyden määrittelyssä. (Hemmo 2002, 13, 15; Virtanen 2011, 8.) Vahingonkorvauslaki on jätetty tahallisesti avoimeksi ja sitä kehitetään oikeuskäytännön ja oikeustieteen vuorovaikutuksessa (Virtanen 2011, 12).

Käytännössä vahingonkorvauslain soveltamisalan tarkka määrittely on ongelmallista. (Hemmo 2002, 12; Ståhlberg & Karhu 2020, 56). Vahingonkorvauslaki nimittäin voi tulla sovellettavaksi myös sopimussuhteessa, sillä edellytyksellä, että muussa sopimuksia koskevassa laissa niin säädetään. Vahingonkorvauslain soveltuminen tai soveltumattomuus on vaikeasti pääteltävissä tai havaittavissa tilanteissa, joissa sama menettely aiheuttaa samanaikaisesti vahinkoa sopimussuhteessa ja sopimussuhteen ulkopuolella. Tällaisissa tapauksissa yleensä osa vahingonkärsijöistä on sopimussuhteessa vahingonaiheuttajaan ja osa ei. (Ståhlberg & Karhu 2020, 56–57.)

Ståhlberg & Karhu (2020, 58) esittelevät tällaisesta tilanteesta kuvaavan esimerkin:

”Ostaja jättää rekka-autonsa lastauksen jälkeen useaksi tunniksi kahden eri varaston oven eteen. Toisen varaston omistaa ostajan kanssa sopimussuhteessa oleva myyjä, toisen omistaa sivullinen. Kun pääsy molempiin varastoihin näin estyy, myyjän vahinko on aiheutettu sopimussuhteessa ja sivullisen vahinko sopimussuhteen ulkopuolella. Ostajan vastuuseen [myyjää kohtaan] ei kuitenkaan sovelleta VahL:a kun (muussa) tapaukseen soveltuvassa laissa (lähinnä KL:ssa) ei ole tämän mahdollistavaa säännöstä. Sen sijaan sivullisen vahinkoon VahL soveltuu.”

5.3 Jako kahteen vastuumuotoon

Vahingonkorvausoikeus jakautuu vastuumuotojen osalta kahteen osaan, joita ovat

- Sopimukseen perustuva vahingonkorvausvastuu (myöhemmin sopimusvastuu)
- Sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu (myöhemmin deliktivastuu)

Sopimusvastuun ja deliktivastuun tavoitteet ovat erilaiset. Sopimusvastuulla suojataan sopimusosapuolen taloudellisia päämääriä ja sopimusoikeudellisia periaatteita, deliktivastuulla puolestaan suojataan esineitä ja henkilöitä. (Ståhlberg & Karhu 2020, 48–49.) Sopimus- ja deliktivastuun erona on myös vastuuperustetta koskevan näyttötöiden jakautuminen (Hemmo 1998, 49).

Erona vastuumuotojen välillä on lisäksi se, että deliktivastuussa vastuuperusteet on määritelty vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:ssä. Sopimusvastuu puolestaan on jätetty vahingonkorvauslain soveltamisalan ulkopuolelle, sillä vastuuperusteet on määritelty osapuolten välisessä sopimuksessa, tai sopimusmääräysten puuttuessa kauppalaisissa (355/1987). Kuluttajansuojalaki (38/1978) puolestaan sisältää säännöksiä, joista ei sopimuksella saa poiketa kuluttajan vahingoksi. (Vahingonkorvauslaki 412/1974, 2 luku 1 §; Hemmo 2005, 3; af Hällström ym. 2014, 14–15, 66; Rantala & Kivisaari 2016, 310–311; Ståhlberg & Karhu 2020, 47.)

5.3.1 Sopimukseen perustuva vahingonkorvausvastuu eli sopimusvastuu

Sopimusoikeudessa on lähtökohtana, että ne veloitteet täytetään, joihin on sopimuksella sitouduttu. Kun sopimussuhteessa aiheutuu vahinko, muodostuu vahingonaiheuttajan sopimuskumppanin varallisuusasema huonommaksi kuin se olisi, jos sopimus olisi täytetty oikein. Sopimusvastuun alueella aiheutuneet vahingot ovatkin yleensä varallisuusvahinkoja eli taloudellisia vahinkoja, sillä teko loukkaa sopimuksella perustettua velvoitetta. Sopimuskumppaniin henkilönä tai hänen esineisiinsä kohdistuvat vahingot ovat harvinaisia, mutta eivät kuitenkaan tuntemattomia (Ståhlberg & Karhu 2020, 48–49, 51.)

Sopimussuhteessa vahinko syntyy, kun rikotaan sopimuksella luotua käyttäytymisnormia: sopimuksen täyttäminen joiltakin osin tai kokonaan laiminlyödään tai suoritus myöhästyy (Ståhlberg & Karhu 2020, 48–49). Monosen (2004, 1384) ja Hemmon (1998, 20) mukaan vahingonkorvaukseen liittyviä kysymyksiä arvioidaan lähtökohtaisesti sopimuksen ulkopuolisten vahingonkorvausnormien, käytännössä vahingonkorvauslain, perusteella tilanteessa, jossa osapuolten välillä ei ole sopimusta tai ylipäätään oikeussuhdetta, joka edes joltakin osin täyttäisi sopimustunnusmerkistön. Jotta kyse olisi sopimusvastuusta, tulisi osapuolten välillä olla sopimustunnusmerkistön täyttävä oikeussuhde eli sopimussuhde. Mikäli tällainen oikeussuhde on kyseessä, eivät vahingonaiheuttaja ja vahingonkärsinyt ole toisiinsa nähden ulkopuolisia tai vieraita, eikä vahingonkorvausvastuuta tällöin arvioida sopimussuhteen ulkopuolisten vahingonkorvausnormien kautta. (Hemmo 1998, 21; Norros 2009, 24; Virtanen 2011, 255.)

Sopimusoikeuden kulmakivenä on pidetty sopimusvapautta, johon kuuluu, että osapuolet voivat itse päättää sopimuksen sisällöstä ja myös sopimusvastuuta koskevista seikoista. Osapuolten keskinäisessä määräysvallassa on esimerkiksi se, mitä pidetään sopimusrikkomuksena, millaista vastuuperustetta korvausvastuu edellyttää, millaisiin vahinkoihin korvausvastuu ulottuu ja mikä on vahingonkorvauksen enimmäismäärä. (af Hällström ym. 2014, 66; Hemmo 1998, 25; Mononen 2004, 1381, 1382.) Yritysten välisessä sopimussuhteessa korvausvastuu vahingosta perustuukin ensisijaisesti osapuolten välisiin sopimusehtoihin. Kauppalain vahingonkorvausta koskevia säännöksiä sovelletaan tapauksessa, jossa sopimusmääräystä ei löydy. (Kauppalaki 355/1987, 3 §.) Mikäli sopimussuhteessa toinen osapuoli on kuluttaja, löytyy kuluttajansuojalaista sopimusvastuuta koskevia säädöksiä, joista ei saa sopimuksellakaan poiketa kuluttajan vahingoksi (af Hällström ym. 2014, 66).

”Sopimusrikkomus on sopimusvastuun välttämätön edellytys”. Tällä tarkoitetaan sitä, että korvausvastuu syntyy välittömästi, kun sopimusosapuolen suoritusta rasittaa suoritushäiriö: sovittu palvelu viivästyy tai sopimusosapuolen suoritus toista osapuolta kohtaan ei vastaa sitä, mitä esimerkiksi palvelu- tai urakkasopimuksen perusteella olisi pitänyt olla tai tehdä (af Hällström ym. 2014, 67; Mononen 2004, 1384). Sopimusvastuussa vahingonkorvaus ei kuitenkaan ole ensisijainen keino, jolla vahinkoa aiheuttanut osapuoli voi hyvittää aiheuttamansa vahingon. Ensin vahinkoa aiheuttaneen tulee

pyrkä täyttämään sovittu sitoumus tai korjaamaan aiheuttamansa vahinko. Myös hinnanalennus tai sopimuksen purkaminen voivat tulla kyseeseen. Sopimuksen purkautuessa suoritukset puolin ja toisin palautetaan. (af Hällström ym. 2014, 66–67; Virtanen 2011, 256–257.)

Ståhlbergin & Karhun (2020, 50) mukaan vahingonkorvaus sopimussuhteessa on keino, jolla vahingonkärsineelle sopimusosapuolelle hyvitetään sopimusrikkomuksesta syntyneet ylimääräiset taloudelliset kustannukset. Sopimussuhteessa vahingonkorvaus on vain yksi monista asioista, joista voidaan sopia osapuolten haluamalla tavalla ja se on sopimusrikkomuksen oikeusseuraamuksista yleensä viimesijaisin sovittu sitoumuksen täyttämisen tai korjaamisen, hinnanalennuksen tai sopimuksen purkamisen ollessa ensisijaisia.

5.3.2 Sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu eli deliktivastuu

Deliktivastuu syntyy, kun tahallisesti tai tuottamuksellisesti rikotaan jotakin sellaista yleistä käyttäytymisnormia, joka on voimassa kaikessa kanssakäymisessä toisia kohtaan. Yleensä vahingonkärsijä on vahingonaiheuttajaan nähden täysin ulkopuolinen. Sopimussuhteen ulkopuolella perinteisinä vahinkolajeina ovat esine- ja henkilövahingot, joita myös sopimussuhteen ulkopuolella syntyneen vahingon korvaamiseen velvoittava yleislaki, vahingonkorvauslaki, ilmentää. (Ståhlberg & Karhu 2020, 48–49.)

Deliktivastuun merkittävin ero verrattuna sopimusvastuuseen on taloudellisten vahinkojen eli varallisuusvahinkojen korvaamisessa. Sopimusvastuussa ei ole rajoitettu varallisuus- eli taloudellisten vahinkojen korvattavuutta, sillä sopimusvastuussa aiheutuvat vahingot ovat taloudellisia. Deliktivastuussa puolestaan vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaiset varallisuusvahingot, jotka eivät ole lainkaan yhteydessä tapahtuneeseen esine- tai henkilövahinkoon, tulevat korvattaviksi vain poikkeuksellisesti. (Hemmo 1998, 56–57; Hemmo 2002, 118; Ståhlberg & Karhu 2020, 507.)

Toisin kuin sopimusvastuussa, deliktivastuussa vahingonkorvaus on pääsääntöinen hyvitys aiheutuneesta vahingosta. Käytännössä vahingon hyvittäminen tapahtuu siten,

että vahingonaiheuttanut hyvittää aiheuttamansa vahingon suorittamalla vahingonkär sineelle rahaa vahingon verran. Vahingonaiheuttaja ei myöskään voi esimerkiksi korjata aiheuttamaansa vahinkoa, ellei tästä ole nimenomaista lupaa vahingonkär sineeltä. Tosin kuin sopimusvastuussa, deliktivastuussa vahingonaiheuttajaa ei oikeastaan voi velvoittaakaan muuhun, kuin rahasuoritukseen. (Ståhlberg & Karhu 2020, 50.)

Vahingonkorvauksen eli siten myös vastuuvakuutuksen perusteella maksettavan korvauksen tarkoituksena on saattaa vahingonkär sinyt siihen asemaan, jossa tämä olisi ilman vahinkoa. Tähän liittyy ensinnäkin periaate niin sanotusta ”täydestä korvauksesta”. Vahingonkorvaus on jäänyt vajaaksi, jos vahinkoa edeltävään tilanteeseen ei päädytä. Toisekseen vahingonkorvaukseen liittyy myös rikastumiskielto, jonka mukaan vahingonkär sinyt ei saa hyötyä vahingosta. (Hemmo 2002, 114, 140; Ståhlberg & Karhu 2020, 451; Virtanen 2011, 371–372, 380.)

”Täyden korvauksen periaate” ei kuitenkaan ole täysin aukoton. Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n loppuosa ”(Joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen,) jollei siitä, mitä tässä laissa säädetään, muuta johdu” viittaa vahingonkorvauslain varauksellisuuteen. Vahingonkorvauslain 2 luvun 1–3 §:stä ja 3 luvusta löytyy nimittäin vahingonaiheuttajan korvausvastuuta rajoittavia säännöksiä. Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä puolestaan on vahingonkorvausvastuuta laajentavia säännöksiä. (af Hällström ym. 2014, 16; Ståhlberg & Karhu 2020, 87; Virtanen 2011, 373.)

5.4 Näyttötaakka

Sen, jolla on näyttötaakka, täytyy korvausta saadakseen näyttää todeksi korvausperuste eli tuottamuksellinen menettely ja siitä seurannut vahinko (af Hällström ym. 2014, 60; Länsman & Vuori-Karvia 2014, 10–11). Taloudellisten vahinkojen korvaamisen lisäksi sopimusvastuun ja deliktivastuun toisena merkittävänä erona on pidetty tuottamusta koskevan todistustaakan erilaista jakautumista (Ståhlberg & Karhu 2020, 50). Ståhlberg & Karhu (2020, 50) käyttävät todistustaakasta nimitystä näyttötaakka, jota tästä eteenpäin käytetään selvyyden vuoksi myös tässä opinnäytetyössä.

Vahingonkorvauslaki sen enempää kuin hallituksen esitys Eduskunnalle vahingonkorvausta koskevaksi lainsäädännöksikään (HE 187/1973) ei ota kantaa näyttötaakan jakautumiseen. Oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa vallitseva kanta kuitenkin on, että deliktivastuun alueella vahingonkärsineellä on näyttötaakka korvausvastuun edellytyksistä, kuten tuottamuksesta, aiheutuneesta vahingosta ja näiden välisestä syy-yhteydestä. Sopimusvastuun alueella vahingonkärsineellä on näyttötaakka vain siitä, että sopimusta on ylipäättään rikottu. Sopimusvastuussa näyttötaakka tuottamuksesta rakentuukin niin sanotun käännetyn näyttötaakan varaan. Vahinkoa aiheuttaneelle syntyy korvausvastuu, ellei se osoita menetelleensä huolellisesti. (Hemmo 1998, 49–50.) Ståhlbergin & Karhun (2020, 51) mukaan pohjimmaiset syyt näyttötaakan jakoon ovat näyttömahdollisuuksissa ja aineellisen oikeuden toteutumisen tavoittelussa: on tarkoituksenmukaista ohjata näyttötaakka sille osapuolelle, jolla on parhaat mahdollisuudet se esittää.

5.4.1 Deliktivastuu ja tuottamussääntö

Deliktivastuun näyttötaakan lähtökohta on oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 17 luvun 1 §:ssä. Sen mukaan [vahingonkorvausta joltakin toiselta vaativan] kantajan on näytettävä toteen ne seikat, jotka tukevat hänen vaatimustaan. Edellä olevaa lähtökohtaa seuraa vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §, jonka mukaan ”joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen, jollei siitä, mitä tässä laissa säädetään, muuta johdu”. Toisin sanoen jokaisen on lähtökohtaisesti itse kärsittävä hänet kohdannut vahinko. Mikäli vahingonkärsinyt ei tähän tyydy ja aikoo esittää kärsimästään vahingosta vahingonkorvausvaatimuksen vahingon väitetyle aiheuttajalle, on hänen tehtävänä, ”näyttötaakkanaan”, näyttää vaatimukselleen oikeudellinen peruste eli tuottamuksellinen menettely ja siitä seurannut vahinko. (af Hällström ym. 2014, 60; Länsman & Vuori-Karvia 2014, 10–11.)

Vahingonkorvausoikeudessa kuitenkin tunnistetaan tilanteita, joissa näyttötaakka on asetettu vahingonkärsineen sijaan vahingonaiheuttajalle, jolta korvausta vaaditaan. Vahingonaiheuttajan on vahingonkorvausvastuusta vapautuakseen näytettävä, että vahinko on johtunut jostakin muusta, kuin sen viaksi luetusta syystä. Vaikka vahingon-

aiheuttanut ja vahingonkärsinyt olisivat täysin ulkopuolisia toisiinsa nähden, on näyttötaakan jako silti käännetty ja vastaa sopimusvastuun näyttötaakan jakoa eli ekskulpaatiota, jota käsitellään tarkemmin seuraavassa luvussa (af Hällström ym. 2014, 60; Strömberg & Karhu 2020, 130–131).

Tällaista deliktivastuuta, jossa vahingonaiheuttanut ja vahingonkärsinyt ovat toisiinsa nähden vieraita, mutta jossa näyttötaakan jako on käännetty, kutsutaan korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueeksi (Hahto 2008, 86; Hemmo 2005, 36–37). Ståhlbergin & Karhun (2020, 131) mukaan tällainen vastuun ankaroituminen näyttäisi tapahtuneen erityisesti alueella, jossa korvausvelvollinen on oikeushenkilö. Korostunut huolellisuusvelvoite koskee ainakin yleisten tilojen ja alueiden, sekä tien ja kadun kunnossapidosta vastaavaa tahoja, sekä tahoja, jotka tarjoavat palveluksia yleisölle ja järjestävät yleisötilaisuuksia (Hahto 2008, 86; Hemmo 2005, 36–37; Strömberg & Karhu 2020, 133–148).

Deliktivastuun tuottamussäännön mukaan näyttötaakka vahingonaiheuttajan tuottamuksesta on sillä, joka vahingonkorvausta vaatii. Deliktivastuuseen kuuluvalla korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella vahingonkorvausvastuu kuitenkin määrätään sillä perusteella, ettei korvausvelvollinen ole näyttänyt toteen omaa huolellisuuttaan. Mikäli vahingon syy jää korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella epäselväksi, mutta korvausvelvollinen ei tästäkään huolimatta pysty näyttämään vahingon johtuneen hänen vaikutuspiirinsä ulkopuolella olevasta seikasta, on tämä vahingonkorvausvastuussa vahingosta. Korvausvastuu syntyy myös tilanteessa, jossa vahingon estäminen olisi käytännössä erittäin vaikeaa, muttei kuitenkaan mahdotonta. Korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella vapauttamisperusteeksi vastuusta ei riitä edes vastuustavapauttamislauseke tai väite vahingoittuneen suostumuksesta tai antautumisesta vaa-raan. (Ståhlberg & Karhu 2020, 131–132.)

5.4.2 Sopimusvastuu ja käännetty näyttötaakka

Sopimussuhteessa vastuuperusteita on monia. Tässä opinnäytetyössä keskitytään kuitenkin sopimusvastuun osalta tarkastelemaan tarkemmin ekskulpaatiovastuuta, joka on perustaltaan tuottamus- eli huolimattomuusvastuuta. (af Hällström ym. 2014, 67;

Virtanen 2011, 262, 267.) Tuottamusperusteinen ekskulpaatiovastuu on sopimusoi-
keuden erityispiirre ja pääsääntöisesti yleisin vastuuperuste. Sopimusperusteinen va-
hingonkorvausvastuu syntyy, kun sopimusosapuoli on sopimusta rikkoessaan toiminut
tuottamuksellisesti. Ekskulpaatio tarkoittaa sitä, että näyttötaakka on käännetty, aivan
kuten deliktivastuun korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueellakin: korvausvastuun
välttääkseen vahingonaiheuttajan on näytettävä, että se on sopimusta täyttäessään nou-
dattanut asiaankuuluvaa huolellisuutta, eikä vahinko ole aiheutunut sen syyksi luetta-
vasta huolimattomuudesta. (af Hällström ym. 2014, 67; Hoppu, Pitkänen, Päckilä &
Veranen 2014, 25; Mononen 2004, 1388–1389; Ståhlberg & Karhu 2020, 50.)

Sopimusvastuussa jo se, ettei sopimuksella sovittua suoritusvelvollisuutta ole täytetty
oikein, osoittaa menettelyn olleen virheellistä eli tuottamuksellista. (Mononen 2004,
1389; Ståhlberg & Karhu 2020, 50; Virtanen 2011, 268). Korvausta vaativan tarvitsee
vain osoittaa, että sopimusrikkomus on syntynyt, eikä sen tarvitse väittää tai esittää
erityistä selvitystä tuottamuksesta (Hemmo 2002, 190; Hemmo 2003, 489). Vahingon-
aiheuttajan on puolestaan korvausvastuun välttääkseen näytettävä, että se on sopi-
musta täyttäessään noudattanut asiaankuuluvaa huolellisuutta, eikä vahinko ole aiheu-
tunut sen syyksi luettavasta huolimattomuudesta. (af Hällström ym. 2014, 67; Hoppu
ym. 2014, 25; Mononen 2004, 1389; Ståhlberg & Karhu 2020, 50.) Käytännössä va-
hingonaiheuttaja vapautuu korvausvastuusta, mikäli kykenee näyttämään itsestään
riippumattoman sopimusrikkomukseen johtaneen syyn (Hoppu ym. 2014, 25).

Hemmon (2003, 244–246) ja Hopun ym. (2014, 26) mukaan huolellisuusvaatimuksen
yleinen edellytys on se, että sopimusvelvoitteen täyttäjällä on muun muassa tarvittava
ammattitaito, asianmukaiset työvälineet, ja että suorituksen tekemisessä mahdollisesti
esiintyviä häiriötekijöitä vastaan on ennakolta varauduttu niin hyvin, kuin kohtuudella
voidaan odottaa. Yleisen ammattitaidon osoittaminen ei riitä, vaan sopimusrikkomuk-
sen tehneen on vastuusta vapautuakseen pystyttävä konkreettisesti näyttämään, että on
toimittu mahdollisimman huolellisesti. Pelkästään siis se, että sopimus on pyritty täyt-
tämään oikein, ei vapauta vahingonkorvausvastuusta.

Sopimusvastuun käännettyä näyttötaakkaa eli ekskulpaatiota on ensinnäkin perusteltu
ajatuksella, että sopimukset on pidettävä ja toisekseen myös sopimusvapaudella: osa-

puolet ovat itse voineet sopia riskinjaosta, vastuukysymyksistä ja vahingonkorvauksista (Hoppu ym. 2014, 27; Virtanen 2011, 272). Kolmas syy on näyttömahdollisuus. Sopimusrikkomuksen tekijällä on parempi, käytännössä myös ainoa mahdollisuus esittää selvitys asiasta, sillä sen hallussa on mahdollisesti tarvittava näyttöateriaali. Lisäksi vahingonkärsineen on melko mahdotonta yksilöidä, millä sopimusrikkomuksen tehneen organisaation tasolla tai missä prosessin vaiheessa vahinko on saattanut aiheutua. (Hoppu ym. 2014, 26–27; Mononen 2004, 1389–1390; Ståhlberg & Karhu 2020, 51; Virtanen 2011, 271–272.)

6 KORVAUSVASTUUN PERUSTEET

6.1 Vahingosta korvattavaksi vahingoksi

Hemmo (2002, 114) määrittelee vahingon olevan ”toteutuneen tapahtumakulun ja hypoteettisen tapahtumakulun erotus”. Ståhlbergin & Karhun (2020, 79) määritelmän mukaan vahinko on odottamattoman ulkoisen seikan aiheuttama tapahtuma, joka koetaan haitallisena. Näin määritellyistä vahingoista kuitenkin vain osa on sellaisia vahinkoja, jotka ovat korvattavia. Tosiasiailmiö ”vahinko” on siis eri asia, kuin oikeudellisesti määritelty ”korvattava vahinko”. Korvattavalla vahingolla tarkoitetaan sellaisia vahinkoja, jotka ovat korvattavia vahingonkorvauslain tai muun lain perusteella (Ståhlberg & Karhu 2020, 79; Virtanen 2011, 371). Toiminnan vastuuvakuutuksessa VA1 korvattavia vahinkoja ovat pääasiallisesti kohdan 1.1 mukaan esine- ja henkilövahingot, joista vakuutettu on voimassa olevan oikeuden mukaan vahingonkorvausvastuussa (liite 1).

Ståhlbergin & Karhun (2020, 79–80) mukaan korvauksettomuus aiheutuneesta vahingosta on pääsääntö ja korvauksen saaminen vahingosta on poikkeus pääsääntöön. Jotta vahingonkärsinyt saisi joltakin toiselta korvauksen aiheutuneesta vahingosta, täytyy siihen olla jokin erityinen oikeusperuste. Vastuuperusteet ovat toisiinsa limittyviä syitä sille, miksi joku on vahingonkorvausvastuussa aiheuttamastaan vahingosta. Samat

vastuuperusteet sopimusvastuun ja sopimuksen ulkoisen vastuun välillä erottavat vahingon korvattavasta vahingosta (Virtanen 2011, 85).

Jotta vahinko olisi korvattava vahinko, edellyttää se jonkin oikeus- eli vastuuperusteen olemassaolon lisäksi sitä, että vahinko on riittävässä syy-yhteydessä siihen toimintaan, joka on synnyttänyt vastuuperusteen. Aiheutuneen vahingon on oltava myös vahinkolajiltaan korvattava kysymykseen tulevan vastuuperusteen yhteydessä. (Hahto 2008, 16; Karhu 2017, 15; Ståhlberg & Karhu 2020, 80.) Sellaisissakaan tilanteissa, joissa oikeus vahingonkorvaukseen syntyy, eivät kaikki vahingot ja haitallisena koettavat seuraukset ole korvattavia. Vain tietyntyyliset menetykset tulevat korvattavaksi, joten vahinkolajin sisällä on vielä erikseen selvitettävä korvattavat vahinkoerät. (Hahto 2008, 16; Ståhlberg & Karhu 2020, 80.)

Ilman vastuuperustetta ei ole korvausvastuutakaan, joten perusteen selvittäminen on välttämätöntä. Jotta vahingosta voisi tulla korvattava vahinko, on selvitettävä ”kolme perusongelmaa”: vastuuperuste, siitä aiheutunut vahinko ja näiden välinen syy-yhteys. (Hahto 2008, 16; Karhu 2017, 15; Virtanen 2011, 11, 85.) Jos näillä ei ole mitään yhteyttä, ei korvausvastuutakaan voi olla (Virtanen 2011, 335). Vastuuperustetta, syy-yhteyttä ja aiheutunutta vahinkoa tarkastellaan lähemmin seuraavissa luvuissa. Kuten huomata saattaa, mikään vastuuperuste ei ole itsenäinen, erillinen, eikä edes tarkkarajainen, vaan ne vaikuttavat toisiinsa (Ståhlberg & Karhu 2020, 383).

6.2 Tuottamus

Tuottamus on vahingonkorvausoikeuden peruslähtökohta (af Hällström ym. 2014, 16; Virtanen 2011, 89). Tuottamusta käytetään vahingonkorvauslain mukaisen vastuun eli deliktivastuun, sopimusvastuun, erityissäännöksiin perustuvan korvausvastuun ja vakuutuskorvauksen yhteydessä (Hahto 2008, 1). Toiminnan vastuuvakuutuksessa VA1 tuottamussääntö on ilmaistu kohdassa 1.1, jonka mukaan kyseisestä vakuutuksesta korvataan vahinko, josta vakuutettu on voimassa olevan oikeuden mukaan korvausvastuussa (liite 1). Vahingonkorvauslaissa tyydytään toteamaan, että ”joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen” (Vahingonkorvauslaki 412/1974, 2 luku 1 §). Vahingonkorvauslaissa, joka on voimassa

olevaa oikeutta, ei kuitenkaan ole määritelty, mitä tuottamuksella tarkoitetaan (Virtanen 2011, 90).

Muun muassa af Hällström ym. (2014, 16–17), Rantala & Kivisaari (2016, 311) ja Virtanen (2011, 95–96) määrittelevät tuottamuksen tarkoittavan vahingonaiheuttajan tiettyä tekoa, laiminlyöntiä, virhettä, varomattomuutta, taitamattomuutta, huolimattontaa toimintaa tai muutoin moitittavaa menettelyä, joka ei ole tahallista, mutta jonka seurauksena aiheutuu vahinko. Tuottamuksellinen menettely eli virhe on kyseessä silloin, kun toimitaan vastoin kenen tahansa toisen suojaksi annettuja normeja, ohjeita, säännöksiä tai muutoin vakiintuneita käytäntöjä, jotka velvoittavat toimimaan tietyllä tavalla. Tuottamuksellinen menettely voi olla aktiivista tekemistä tai tekemättä jättämistä eli laiminlyöntiä. Tuottamuksesta on kyse, kun toiminta poikkeaa vallitsevista toimintatavoista tai siitä, miten kuvitteellinen taho olisi samassa tilanteessa toiminut. (af Hällström ym. 2014, 16–17.)

Kaikissa edellä kuvatuissa tilanteissa joudutaankin miettimään sitä, olisiko vahingonaiheuttajan täytynyt toimia toisin. Vahingonkorvausvastuu voi syntyä nimittäin vain silloin, kun vahingonaiheuttaneella taholla olisi ollut erityinen velvollisuus toimia tilanteessa tietyllä tavalla, tehdä jotakin toisin tai huomioida vahingon välttämiseksi toiminnan riskit eri tavalla, kuin mitä tilanteessa on nyt tehty (af Hällström ym. 2014, 17; Virtanen 2011, 95, 116). Hemmon (2005, 27) mukaan jonkin menettelyn toteaminen tuottamukselliseksi on ”kannanotto sen puolesta, että ottaen huomioon käsillä olleen ennalta-arvattavan vahinkoriskin, olisi menettelyn tehneen tahon tullut toimia toisin tai pidättäytyä kokonaan toiminnasta.”

Yhteisenä piirteenä tuottamus -käsitteen kattamille teoille ja laiminlyönneille on se, että tuottamuksen arviointi kohdistuu vahingonaiheuttaneeseen tekoon (Hahto 2008, 2). Vahingonkorvausoikeudessa tuottamusarvioinnissa ei kiinnitetä huomiota arvioinnin kohteen subjektiivisiin ominaisuuksiin eli tietotasoon, kokemukseen tai fyysisiin seikkoihin. Vahingonaiheuttanut ei siten voi torjua väitettä tuottamuksesta vetoamalla esimerkiksi yksilöllisiin puutteisiinsa, jotka heikentävät hänen kykyään ”normaalitasoiseen” huolelliseen toimintaan. Alentuneet henkiset kyvyt tai sairaudet voidaan huomioida, mutta ne eivät varsinaisesti vapauta korvausvastuusta. (Hemmo 2002, 23; Hemmo 2005, 33; Virtanen 2011, 104, 108.)

Tuottamuksen ja korvausvastuun arvioimiseksi tulisi selvittää, mitä tilanteessa olisi pitänyt tietää (Ståhlberg & Karhu 2020, 93; Virtanen 2011, 104). Huolellinen toimija nimittäin ottaa ennakolta huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat ja vahingonvauran. Tuottamusta ei ole, jos kaikkea huolellisuutta objektiivisesti arvioiden on noudatettu. Tuottamusta arvioidaan sen huolellisuuden kautta, jota jokaisen voidaan odottaa noudattavan eri tilanteissa. Jokaisella on selonottovelvollisuus niistä tehtävistä, joihin on ryhtymässä. Selonottovelvollisuus korostuu erityisesti elinkeinotoiminnassa, jossa elinkeinonharjoittajien oletetaan aina pyrkivän selvittämään toimintaansa liittyvät riskit. (Virtanen 2011, 104, 107–108.)

Entä voiko nyt riittävän huolellisena pidetty toiminta osoittautua myöhemmin huolimattomaksi toiminnaksi? Virtanen (2011, 115–116) vastaa tähän, että tuottamusarviointi on sidottu vahingontekohetkeen ja tehdään tämän ajankohdan tietämyksen perusteella. Jos toiminta-ajankohtana ei voida, eikä pitäisikään voida tietää, että tietynlaisen teon johdosta aiheutuu jossakin vaiheessa jokin seuraus, ei korvausvastuuta pääsääntöisesti ole.

Mikäli noudatetulla tiukallakaan huolellisuudella vahinkoa ei oltaisi voitu välttää tai välttää, on kysymyksessä tapaturmainen vahinko. Vahingonkorvausoikeudessa tapaturmalla tarkoitetaan ”puhtaasti sattuman varaista vahinkoa”, jota ei voi lukea kenenkään syyksi, ja joka vahingonkorvausoikeuden pääsäännön mukaan jää kärsijänsä vahingoksi: vahingon aiheuttajalla ei ole vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n perustuvaa vahingonkorvausvelvollisuutta. (Karhu; 2017, 6; Rantala & Kivisaari 2016, 311–312.) Tapaturman ja tuottamuksen erona onkin usein se, että tapaturman taustalla on jokin ulkopuolinen tekijä, ”odottamaton riski”, jota ei osattu, eikä olisi pitänyt osatakaan toiminta-ajankohtana ottaa huomioon. Käytännössä puhtaat tapaturmat ovat harvinaisia, sillä tuottamuksen alaraja on varsin matalalla: jos mitenkään olisi pitänyt varoa vahingon syntymistä, on huolimattomuus jo osoitettavissa. Jos riski on ollut ennakoitavissa ja vahingon syntyminen odotettavissa riittävällä todennäköisyydellä, ei kyse ole enää tapaturmasta. (Virtanen 2011, 87–89.)

6.3 Syy-yhteys

Säännönmukaisesti vahingonkorvaussäännöksissä viitataan syyn ja seurauksen väliin yhteyteen siten, että jokin teko, laiminlyönti tai toiminta on syy, ja aiheutunut vahinko on sen seuraus (Ståhlberg & Karhu 2020, 388). Lähtökohtana on siis vahinko ja sen aiheuttajaksi väitetty syy. Tämän lisäksi vahingonkorvausvelvollisuus edellyttää jonkinlaista syy-yhteyttä syyn ja seurauksen välillä. Vahingonkorvausvastuuta ei voi syntyä, jos syy-yhteyttä korvausvelvollisuuteen johtavan teon, toiminnan tai laiminlyönnin ja vahingon välillä ei ole. (af Hällström ym. 2014, 24; Ståhlberg & Karhu 2020, 383–384, 395; Virtanen 2011, 335.)

Af Hällströmin ym. (2014, 24) mukaan syy-yhteyden selvittäminen voidaan jakaa kahden osakysymykseen:

- Onko vahinko aiheutunut vahingon aiheuttajan toiminnasta (syy-yhteys)?
- Onko tapahtunut vahinko ollut vahingon aiheuttajan ennakoitavissa (adekvaattisuus)?

Vahingon tulee olla vahingon aiheuttajan toiminnan välttämätön ja ennalta-arvattava seuraus. Syy-yhteys puuttuu, jos vahingon syntyminen on tapahtunut täysin ilman vahingonaiheuttajan menettelyä tai riippumatta vahingonaiheuttajan menettelystä (af Hällström ym. 2014, 24). Virtasen (2011, 336, 341) mukaan sitä, onko vahinko välttämätön seuraus vahingonaiheuttajan menettelystä, voidaan arvioida kuvittelemalla vahingonaiheuttanut menettely kokonaan pois tapahtumaketjusta ja arvioimalla tämän jälkeen, olisiko vahinko syntynyt. Mikäli vahingon havaitaan syntyneen vahingonaiheuttajan menettelyn kuvitteellisesta poistamisesta huolimatta, on vahinko syntynyt täysin riippumatta vahingonaiheuttajan toiminnasta. Vahinko ei siten ole ollut vahingonaiheuttajan menettelyn välttämätön seuraus, eikä syy-yhteyttä syyn ja seurauksen välillä ole. Sen sijaan syy-yhteys on olemassa, jos vahingonaiheuttajan menettelyn kuvitteellisen poistamisen myötä saadaan myös aiheutunut vahinko poistettua. Tällöin voidaan todeta, että vahinko on ollut vahingonaiheuttajan toiminnan välttämätön seuraus. Ei riitä, että tietty menettely saattaisi tai mahdollisesti voisi olla vahingon syy. Kyseisen menettelyn on nimenomaisesti täytynyt osoittautua tuottamukselliseksi ja välittömästi aiheuttaa kyseinen vahinko.

Syy-yhteys vastuuperusteen ja vahingon välillä ei täysin sellaisenaan riitä korvausvastuuseen, vaan syy-yhteydelle on asetettu eräs lisävaatimus. Vahingon tulee olla adekvaattinen eli jossakin määrin ennalta-arvattava ja odotettava suhteessa vahingonaiheuttajan toimintaan. (Hemmo 2002, 105; Ståhlberg & Karhu 2020, 410; Virtanen 2011, 343.) af Hällströmin ym. (2014, 24–25) ja Virtasen (2011, 343, 355) mukaan korvausvastuun perustavaa adekvaattista syy-yhteyttä ei ole, jos vahingonaiheuttajan menettelyn seuraus on hyvin etäinen, täysin odottamaton tai arvaamaton. Vahingonaiheuttaja vastaa vain niistä vahingoista, jotka ovat sekä adekvaattisessa syy-yhteydessä hänen toimintaansa, että vahingonaiheuttajan toiminnan välttämätön seuraus. (af Hällström ym. 2014, 24–25; Virtanen 2011, 335).

Olisi kohtuutonta, että vahingonaiheuttaja joutuisi korvausvastuuseen kaikista tapahtumista, jotka ovat jollakin tavalla ja mahdollisesti hyvin etäisestikin seurausta vahingonaiheuttajan menettelystä. Adekvaattisuuden ohella myös väliintuleva syy rajaa korvausvastuuta. Väliintuleva syy on seikka, joka muuttaa tapahtumien kulkua ja johon vahingonaiheuttajana pidetty taho ei mitenkään ole voinut itse vaikuttaa. Väliintuleva syy ei välttämättä aiheuta koko korvausvastuun syntymättä jäämistä, vaan korvausvastuu voi syntyä esimerkiksi vain siitä osasta vahinkoa, joka olisi syntynyt ilman väliintulevaa syytä. Tosin on mahdollista, että väliintuleva syy katkaisee vastuuketjun siten, ettei tuottamuksellisesti toiminut joudu syy-yhteydestä huolimatta vastaamaan vahingosta lainkaan. (Hahto 2008, 22; Ståhlberg & Karhu 2020, 414, 416; Virtanen 2011, 361.) Käytännössä syy-yhteyden katkeamistilanteet ovat melko harvinaisia, sillä menettely tai laiminlyönti ja siitä aiheutuva seuraus ovat yleensä niin läheisessä yhteydessä toisiinsa, ettei esimerkiksi väliintulevaa syytä useinkaan edes ehdi tapahtua (Virtanen 2011, 368).

6.4 Korvattava esinevahinko

Vahingonkorvausta suoritetaan vain sellaisista vahingoista, jotka vahingonkorvauslain tai jonkun muun lain perusteella ovat korvattavia. Korvattava vahinko luokitellaan erilaisiin vahinkolajeihin, kuten esine-, henkilö-, tai taloudellisiin vahinkoihin. Luokittelun tarkoituksena on helpottaa sen arvioimista, onko kyseessä ylipäätään korvattava vahinko vai ei. Käytännössä luokittelun huomaa siitä, ettei ”väärästä” vahingosta saa

lainkaan tiettyä korvausta. Korvausvastuuta pyritään adekvaattisuuden ja väliintulevan syyn lisäksi rajaamaan siis myös luokittelulla. Ilman vahinkoluokittelua korvausvastuu voisi nimittäin muodostua liian raskaaksi, jos vahingonaiheuttanut joutuisi korvausvastuuseen mistä tahansa negatiivisesta seuraamuksesta, joka vahingonkärsineelle on aiheutunut vahinkotapahtumasta. (Ståhlberg & Karhu 2020, 333; Virtanen 371–372.) Kuten Ståhlberg & Karhu (2020, 334) toteavat: ”Suomessa ei minkään korvausperusteen nojalla synny velvollisuutta korvata jokaista teon mahdollista negatiivista seurausta.”

Arvioitaessa sitä, onko aiheutunut vahinko korvattava vahinko vai ei, tulee ensin arvioida vahingon laji. Sen jälkeen on selvitettävä, millainen suhde vahingonkärsineellä on vahinkoon, esimerkiksi rikkoutuneeseen esineeseen. Viimeiseksi kyseisen vahingonlajin sisällä määritellään vielä korvausaiheet eli ovatko vahingot aineellisia vai aineettomia. (Ståhlberg & Karhu 2020, 336; Virtanen 2011, 371.) Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan korvattavia vahingolajeja ovat henkilö- ja esinevahingot. Taloudellinen vahinko, joka ei liity henkilö- tai esinevahinkoon on korvattavaa vahinkoa vain, jos siihen on erityisen painavia syitä.

Sanoja ”esinevahinko” ja ”omaisuusvahinko” käytetään toisinaan toistensa synonyymeinä. Vahingonkorvauslaissa ei kuitenkaan ole mainintaa omaisuusvahingosta, vaan nimenomaisesti esinevahingosta. Tämän voidaan Ståhlbergin & Karhun (2020, 361) mukaan katsoa johtuvan siitä, että omaisuusvahinko saattaa kohdistua irtaimen tai kiinteän esineen lisäksi myös varallisuuteen, joka ei ole yhteydessä kiinteään tai irtaimen esineeseen. Esimerkkinä tällaisesta omaisuudesta on liikevoitto.

Vahingonkorvauslaissa ei ole tarkalleen määritelty, mitä tarkoitetaan esinevahingolla. Laissa on kuitenkin säädetty esinevahingosta maksettavista korvauksista. Vahingonkorvauslain 5 luvun 5 §:n mukaan vahingonkorvauksena esinevahingosta on suoritettava esineen korjauskustannukset ja vahingosta aiheutuneet muut kulut, tai esineen arvonalennus. Mikäli esine on tuhoutunut tai hukkaantunut, tulee korvattavaksi esineen arvo, sekä tulojen ja elatuksen vähentyminen. Toiminnan vastuuvakuutuksesta VA1 tosin korvataan ehdon 1.1 mukaan myös esinevahinkoon välittömästi liittyvä taloudellinen vahinko myös tilanteessa, jossa esine on rikkoutunut (liite 1). Vahingonkorvaus-

lain 5 luvun 5 §:n perusteella voidaankin päätellä, että esinevahinko on esineen rikkoutuminen, tuhoutuminen tai hukkaan joutuminen. Hukkaan joutumisella voitaneen tarkoittaa myös esineen käytön estymistä (af Hällström ym. 2014, 55). Jotta esineen käytön estyminen olisi korvattava vahinko, tulee käytön estymisestä seurata esineen omistajalle taloudellista vahinkoa (Ståhlberg & Karhu 2020, 360–361; Virtanen 2011, 456–457).

Ensisijainen vahingonkorvaus esinevahingosta on korjauskustannusten korvaaminen. Esineen omistajan tehtävänä on järjestää korjaus vahingon tapahtumista edeltävälle tasolle ilman tarpeettomia kustannuksia. Vahingosta vastuussa olevan tahon tehtävänä on maksaa kustannukset (af Hällström ym. 2014, 56; Hemmo 2002, 137.) Mikäli korjauksella ei saada esinettä siihen kuntoon, mitä se ennen vahinkoa oli, on vahingonkäräjällä oikeus saada korvausta myös arvonalennuksesta, esimerkiksi alentuneen myyntiarvon verran. Mikäli kokonaan tuhoutuneen esineen tilalle hankitaan uusi, ei vahingonkorvaus kuitenkaan ole esineen jälleenhankintahinta. Vahingonkorvaus on tällöin se hinta, joka menetetyllä vanhalla esineellä oli. (af Hällström ym. 2014, 56–57; Hemmo 2002, 137; Ståhlberg & Karhu 2020, 360; Virtanen 2011, 458.)

Vahingonkorvauslain 5 luku 5 § määrittelee tarkasti esinevahingosta maksettavan korvauksen eli sen, mitä vahingonaiheuttajan tulee kyseisestä vahinkolajista korvata vahingonkäräsineelle. Esinevahingosta kiistämättä seuraa myös mielipahaa. Se ei kuitenkaan vahingonkorvauslain mukaan ole esinevahingosta aiheutunutta korvattavaa vahinkoa. Toiminnan vastuuvakuutuksesta VA1 korvataan kohdan 1.1 mukaan se vahinko, josta vahingonaiheuttaja on ”korvausvastuussa voimassaolevan oikeuden mukaan” eli vastuuvakuutuksestaan ei siten korvata esinevahinkoa yhtään sen laajemmin, kuin mihin vahingonkorvauslaki velvoittaa –mielipaha jää siis myös vastuuvakuutuksesta korvaamatta.

Vahingonkorvauslaissa ei ole mainittu myöskään sitä, kenelle korvaus esinevahingosta suoritetaan. Vakuutusopimuslain (543/1994) 62 §:n mukaan omaisuutta koskeva vakuutus on voimassa muun muassa omistajan hyväksi. Ainakin Ståhlbergin & Karhun (2020, 365) ja af Hällströmin ym. (2014, 55) mukaan on selvää, että korvaus esinevahingosta maksetaan sen omistajalle, jolle aiheutunut vahinko on välitöntä vahinkoa. Muille osapuolille esineen rikkoutumisesta tai tuhoutumisesta aiheutuva vahinko on

välillistä vahinkoa, joka ei ole suoraa seurausta vahingonaiheuttajan toiminnasta, ja jonka korvaamisesta ei vahingonkorvauslaissa ole säännöstä (af Hällström ym. 2014, 55). Jako välittömiin ja välillisiin vahinkoihin on tärkeää tehdä, sillä vain välittömät vahingot ovat korvattavia (Virtanen 2011, 381).

7 TOIMINNAN VASTUUVAKUUTUS

7.1 Vastuuvakuutuksen tarkoitus

Vastuuvakuutus on vapaaehtoinen vakuutus, jonka tarkoituksena on vakuuttaa vahingonkorvausriski: tarkoitus on suojata vastuuvakuutuksen ottanutta tahoja taloudelliselta tappiolta, joka johtuu siitä, että vakuutuksenottaja voimassaolevan oikeuden mukaan joutuu vahingonkorvausvelvolliseksi aiheuttamastaan vahingosta ja korvaamaan vahingon. Voimassaolevalla oikeudella tarkoitetaan vahingonkorvausvastuuta sääteleviä lakeja, kulloinkin vallitsevaa oikeuskäytäntöä ja oikeusperiaatteita. (af Hällfors ym. 2014, 11, 87, 90, 120; Lintumaa 2002, 346; Rantala & Kivisaari 2016, 563–564; Strömberg 2002, 354–355.) Toiminnan vastuuvakuutus on yrityksen tai yhteisön perusvakuutus (af Hällström ym. 2014, 120).

Lisäksi vastuuvakuutus suojaa vakuutuksenottajaa perusteettomilta vahingonkorvausvaatimuksilta. Vahinkoilmoituksen saatuaan vakuutusyhtiön tehtävänä on selvittää vakuutuksenottajan puolesta vakuutuksenottajan mahdollinen vahingonkorvausvastuu. Toisaalta vastuuvakuutuksella suojataan myös vahingonkärsijää, sillä käyttämällä vastuuvakuutusta varmistetaan se, että vahingonkärsijä todella saa korvauksen huolimatta vahingonaiheuttajan mahdollisesta maksukyvyttömyydestä, ja että korvaus on voimassa olevan oikeuden mukaisesti oikean suuruinen. (Lintumaa 2002, 346; Strömberg 2002, 354.)

Af Hällström ym. (2014, 90) tiivistää vastuuvakuutuksen eron tavalliseen omaisuusvakuutukseen: tavallisissa omaisuusvahinkojen vakuutusehdoissa luetellaan tarkasti vakuutuksessa vakuutettu omaisuus ja sellaiset vahinkotapahtumat, joiden perusteella

korvaus suoritetaan vakuutuksenottajalle. Vastuuvakuutus puolestaan korvaa kaikki esine- ja henkilövahingot, joista vahingonaiheuttanut on voimassa olevan oikeuden mukaisessa vahingonkorvausvastuussa. Tämä todetaan Toiminnan vastuuvakuutuksen ehdoissa VA1 kohdassa 1.1 (liite 1). Ainoastaan vakuutusehtoja tutkimalla ei kuitenkaan saada selville sitä, onko vahinko vastuuvakuutuksesta korvattava – selville saadaan rajoitusehtojen kautta vain ne vahinkotyytit, joita ei korvata. Vastuuvakuutuksesta maksettavan korvauksen peruste on yleisessä lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä. Vastuuvakuutus seuraa lainmukaista vahingonkorvausvelvollisuutta. Könkkölä (2009, 29) tosin näkee riippuvuuden korvausnormien sisällöstä ongelmalliseksi erityisesti vakuutettavuuden kannalta.

Af Hällströmin ym. (2014, 48) sanoin ”vahinko on määrältään se vahinkotapahtuman aiheuttama muutos, jota vahingonkärtsineen kannalta on pidettävä epäedullisena.” Vahingonaiheuttaja on vahingonkorvausvastuussa aiheuttamastaan vahingon määrästä, eikä vastuuvakuutuksesta korvata vahinkoa laajemmin, kuin mikä on vakuutetun vahingonkorvausvastuu. Niin sanotun ”täyden korvauksen periaatteen” mukaisesti vahingonkärtsinyt ei saa hyötyä vahingosta, joten vahingonkorvaus on se määrä, jolla vahingonkärtsinyt pääsee siihen asemaan, jossa hän olisi ollut ilman vahinkotapahtumaa. Vahingonkorvausvastuulla ei siis ole määrällistä ylärajaa, mutta vastuuvakuutuksessa on aina vakuutuskorvauksen enimmäismäärä. Vahingonaiheuttajan vahingonkorvausvastuu saattaa olla laajempi kuin vastuuvakuutuskorvauksen enimmäismäärä. Vakuutetulle itselleen jää siten velvollisuus korvata aiheuttamansa vahinko vakuutusmäärän ylittävältä osalta ja myös sellaisten vahinkojen osalta, joista vakuutettu on vahingonkorvausvelvollinen, mutta joita vastuuvakuutus ei korvaa rajoitusehdosta johtuen. (af Hällström ym. 48, 86–90.)

Af Hällfors ym. (2014, 10, 88–89) kuvaa vastuuvakuutusta erittäin yksinkertaiseksi vakuutukseksi: ”siitä korvataan se vahinko, josta vakuutuksenottaja tai muu vakuutettu on vahingonkorvausvastuussa, ellei vakuutusehdoissa ole nimenomaista rajoitusta.” Tosin sanoen ei ole riittävää, että vahingonaiheuttaja kokee moraalisesti olevansa velvollinen korvaamaan vahingon esimerkiksi säilyttääkseen hyvät suhteet vahingonkärtsineeseen. Vahingon korvaamiseen edellä mainitulla perusteella ei ole voimassa olevan oikeuden mukaisia perusteita. Lisäksi on huomioitava, että vastuuvakuutus kattaa

ainoastaan sen vakuutuksenottajan eli vahingonaiheuttajan vahingonkorvausvelvollisuuden, johon vakuutuksenottaja on velvoitettu aiheuttaessaan korvattavan vahingon jollekin toiselle.

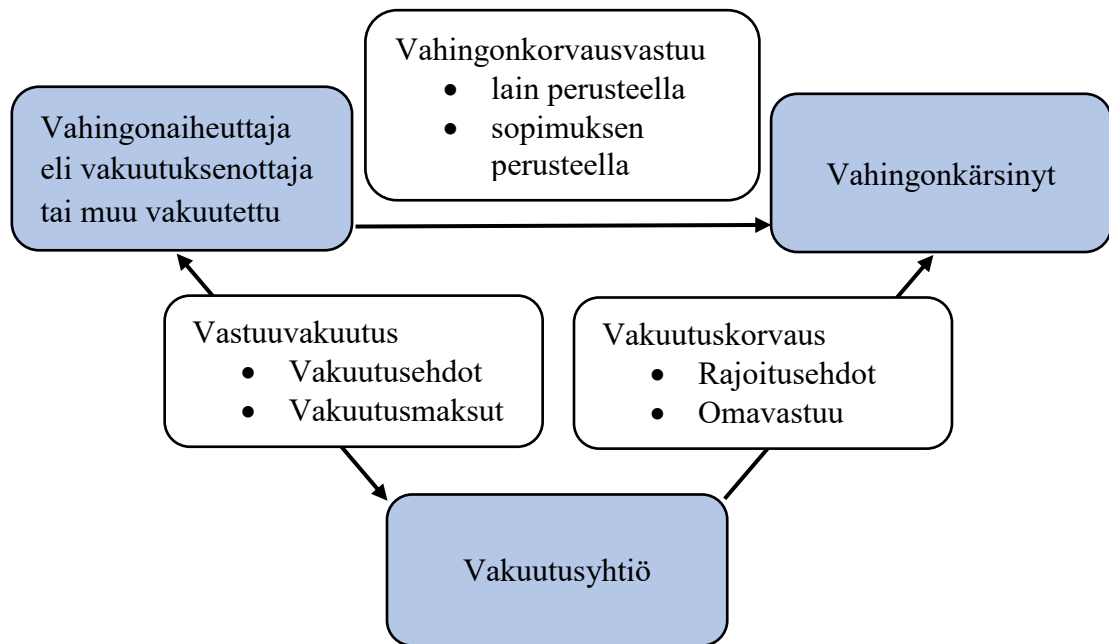
Vakuutuksenottajalle itselleenkin saattaa nimittäin tulla aiheuttamastaan vahingosta epäedullisia seurauksia, kuten maineen tai liikesuhteiden menetystä ja sitä kautta vahingon aiheuttaneen yrityksen tuloksen romahtamista (Lintumaa 2002, 324, 345–347; Strömberg 2002, 360, 373.) Vastuuvakuutuksen tarkoituksena on korvata jollekin toiselle aiheutuneita vahinkoja, eikä siitä kateta vahingon aiheuttaneelle yritykselle itselleen aiheutunutta vahinkoa lainkaan (Rantala & Kivisaari 2016, 565). Vastuuvakuutuksesta tosin voidaan korvata muita kustannuksia, joita vakuutusehdoissa nimenomaisesti on mainittu korvattavaksi, kuten vakuutuksenottajalle aiheutuneet kustannukset välittömästi uhkaavan vahingon torjumisesta. Korvattavia kustannuksia ovat myös sellaiset selvittelykustannukset, jotka ovat olleet välttämättömiä, ja joita vakuutusyhtiö on pyytänyt ja hankkinut vakuutuksenottajan korvausvastuun selvittämiseksi. (Strömberg 2002, 373, 382, 385.)

7.2 Vastuuvakuutuksen osapuolet

Hemmon (2005, 6–7) mukaan vahingonkorvausoikeuden ja vastuuvakuutuksen yhteys ilmenee siten, että vahingon sattuessa korvausvastuu vahingosta kohdistuu usein vahingonaiheuttajan vastuuvakuutuksen kautta vakuutuksenantajaan eli vakuutusyhtiöön, eikä jää vakuutuksen omavastuuosuutta lukuun ottamatta vahingonaiheuttajan itsensä maksettavaksi. Vahingonkorvausprosessi on siten vahingonkäräjien ja vastuuvakuutusyhtiön välinen oikeussuhde. Korvausvastuu voi perustua vahingonaiheuttajan ja vahingonkäräjien välillä sopimukseen tai sopimuksen ulkoisiin vahingonkorvausnormeihin, kuten vahingonkorvauslakiin (Strömberg 2002, 355).

Kuviosta 2 ilmenee vastuuvakuutuksen erityisluonne: tavallisessa esinevakuutuksessa osapuolina ovat vakuutusyhtiö ja vakuutuksenottaja, mutta vastuuvakuutuksessa mukaan tulee vahingonkäräsinyt kolmantena osapuolena. Vastuuvakuutuksessa vahingon-

korvauksen saajana ei ole vakuutuksenottaja tai vakuutettu, kuten tavanomaisessa vahinkovakuutuksessa, vaan sivullinen taho; vahingonkärsinyt (Rantala & Kivisaari 2016, 563; Strömberg 2002, 355).

Kuvio 2. Vastuuvakuutuksen osapuolet (mukaiillen af Hällström ym. 2014, 90; Rantala & Kivisaari 2016, 564).

Lukuun ottamatta vakuutuslainsäädännön 67 §:ssä mainittuja poikkeuksia, ei vahingonkärsineellä pääsääntöisesti ole oikeutta vaatia tai saada korvausta suoraan vakuutusyhtiöltä. Koska vakuutusyhtiön vastuu on toissijaista vahingonaiheuttajan vastuuseen nähden, on vahingonkorvausvaatimus kohdistettava sille, joka on aiheuttanut vahingon. Tämä voi vahingonkorvausvaatimuksen saatuaan itsenäisesti päättää, käyttääkö hän vastuuvakuutustaan. On kuitenkin yleistä, että vakuutuskorvauksen maksuvaiheessa vakuutusyhtiö maksaa vahingonkorvauksen suoraan vahingonkärsineelle, kuin että vahingonkorvaus maksettaisiin ensin vakuutuksenottajalle, joka suorittaa sen sitten vahingonkärsineelle. Mikäli korvaus maksettaisiin vakuutuksenottajalle, on mahdollista, että vakuutuksenottaja käyttäisi korvauksen muuhun, kuin vahingonkärsineen hyvittämiseen. Vakuutuksenottajan mahdolliset velkojat voisivat myös esittää vaatimuksia tämän varallisuuteen, joka tällöin käsittää myös vakuutuksenottajalle maksetun vakuutuskorvauksen. (af Hällström ym. 2014, 89–90; Hemmo & Hoppu 2006, 323–324; Strömberg 2002, 354–356; Rantala & Kivisaari 2016, 567.)

Vakuutusyhtiön on lähetettävä vahingonkärsineelle tieto vastuuvakuutuksesta haetusta korvauksesta annetusta päätöksestä. Vahinkoa kärsineellä on oikeus nostaa vakuutusyhtiön antaman korvauspäätöksen johdosta kanne vakuutusyhtiötä vastaan tai saattaa asia jonkin muutoksenhakuelimen, kuten FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan Vakuutuslautakunnan, käsiteltäväksi (Vakuutuslakia 543/1994, 68 §; Hemmo & Hoppu 2006, 326.)

7.3 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavan vakuutustapahtuman tunnusmerkit

Jotta korvausta Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 perusteella voidaan maksaa, tulee muutamien keskeisten tunnusmerkkien täytyä. Kyseessä tulee af Hällströmin ym. (2014, 93–94, 101), Strömbergin (2002, 359–364) ja liitteen 1 mukaan olla

- vakuutuksenottajan tai muun vakuutetun
- vakuutetussa toiminnassaan toiselle aiheuttama vahinko, joka
- aiheutuu vakuutuskauden aikana, ja
- vakuutuksen voimassaoloalueella, ja josta
- vakuutettu on voimassaolevan oikeuden mukaan vahingonkorvausvastuussa

Toiminnan vastuuvakuutuksessa VA1 vakuutuksenottajana on vakuutusyhtiön kanssa vakuutussopimuksen tehnyt yritys tai muu taho luonnollista henkilöä lukuun ottamatta. Vakuutuksenottajataho on siten vakuutettuna vastuuvakuutuksella. Vakuutetut henkilöt on lueteltu vakuutus kirjassa tai vakuutusehdoissa. Vastuuvakuutuksella vakuutettuna on ainoastaan vakuutuksenottaja, jos vakuutus kirjassa tai -ehdoissa ei erikseen ole määritelty muita vakuutettuja. Se, että Toiminnan vastuuvakuutus VA1 kuitenkin kattaa myös yrityksen työntekijät tai sellaisen itsenäisen yrittäjän, joka kuitenkin ei ole työsuhteessa yritykseen, mutta jonka työn laatu, toimeksiantosuhteen pysyvyys ja muut olosuhteet huomioon ottaen on rinnastettava työntekijään, johtuu siitä, että työnantaja on ”isännänvastuun” perusteella korvausvastuussa edellä mainittujen henkilöiden aiheuttamista vahingoista, vaikka näitä ei erikseen olisikaan vakuutus kirjassa mainittu. (Vahingonkorvauslaki 412/1974, 3 luku 1 §; af Hällström ym. 2014, 27; Strömberg 2002, 362; liite 1.)

Vakuutussopimuksesta käy ilmi vakuutuksen voimassaoloalue ja se, minkä toiminnan varalle ja mille ajalle vastuuvakuutus on otettu. Vahinkoa ei korvata mahdollisesta vahingonkorvausvelvollisuudesta huolimatta lainkaan, mikäli vahinko aiheutuu sellaista toimintaa suorittaessa, josta ei ole merkintää vakuutuskirjassa, ja jota näin ollen ei ole vakuutettu vastuuvakuutuksella. (af Hällström ym. 2014, 93; Strömberg 2002, 363.)

Vakuutuksen voimassaoloaluetta arvioitaessa ratkaisevaa on se, missä vahinko tapahtui tai todettiin (Rantala & Kivisaari 2016, 566); Strömberg 2002, 364). Voimassaoloalueella on merkitystä arvioitaessa sitä, minkä maan oikeusjärjestyksen perusteella voimassa olevan oikeuden mukaista korvausvelvollisuutta arvioidaan. On mahdollista, että voimassa olevan oikeuden mukainen korvausvastuu muodostuu huomattavasti laajemmaksi, kuin mitä se olisi, jos vahinko aiheutuisi tai todettaisiin Suomessa. (Strömberg 2002, 360.)

Vakuutuksen voimassaoloajalla ja vakuutustapahtumalla on ajallinen yhteys. Tavallisessa vahinkovakuutuksessa vahinko korvataan siitä vakuutuksesta, joka oli voimassa, kun vahinko sattui. Vastuuvakuutus tekee tähän poikkeuksen: vahinko nimittäin voi kohdistua eri vakuutuskausiin eri tavoin. Vahinko voi kohdistua sen vakuutuskauden vakuutukseen, jolloin

- vahinko tapahtui; tai
- vahinko todettiin; tai
- vahingosta ilmoitettiin vakuutusyhtiölle.

Vakuutustapahtuman ajallisen kohdistamisen päämuodot ovat tapahtumis-, toteamis- ja vaatimisperiaatteet. (af Hällström ym. 2014, 94–98; Strömberg 2002, 364–365.) Vakuutustapahtuman sattumisajankohta eli mille vakuutuskaudelle vahinko ajallisesti tulee kohdistaa, määritellään vakuutusehdoissa (af Hällström ym. 2014, 94). Toiminnan vastuuvakuutuksessa VA1 vahinko kohdistetaan siihen vakuutuskauteen, jolloin vahinko todettiin (liite 1).

7.4 Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto

Vastuuvakuutuksen vakuutusehtoihin sisältyy aina rajoitusehtoja. Rajoitusehdoilla vakuutusenantaja rajaa omaa vastuutaan siitä, mistä vakuutettu vastaa vahingonkorvausoikeuden perusteella. (af Hällström ym. 2014, 121.) Liitteen 1 mukaisen Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskevan kohdan 2.4 mukaan:

”Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa siltä osin, kuin korvausvastuu perustuu vakuutetun tekemään sopimukseen, takuuseen tai muuhun sitoumukseen, ellei korvausvastuuta olisi ilman kyseistä sitoumusta.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka johtuu sopimusveloitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, jonka on aiheuttanut vakuutetun alihankkija, aliurakoitsija tai muu sopimuskumppani.”

Af Hällströmin ym. (2014, 130) näkemyksen mukaan yritykset aiheuttavat toiminnallaan ehkä eniten vastuuvahinkoja omille sopimuskumppaneilleen. Kyseisen rajoitusehdon ensimmäinen kohta rajaa kuitenkin korvattavuuden piiristä pois tilanteet, jossa vahinko on aiheutettu tavalla, jossa vahingonkorvausvastuu perustuu yksinomaan vakuutetun tekemään sopimukseen vahinkojen hyvittämisestä, ja joka ei johtaisi vahingonkorvausvastuuseen sopimussuhteen ulkopuolisten kesken. Ilman rajoitusehtoa vakuutettu voisi sopimuksella laajentaa korvausvastuutaan siitä, mitä se muutoin voimassa olevan oikeuden mukaan olisi.

Liitteissä 1 ja 2 oleviin Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 ja Vastuuvakuutusten yhteisiin ehtoihin VY1 sisältyy monta muutakin sopimusvastuuta sivuavaa rajoitusehtoa. Lähinnä ne selventävät sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa ja toisaalta niissä rajoitetaan syntyvän vahingonkorvausvastuun korvattavuutta vastuuvakuutuksesta (af Hällström ym. 2014, 129; Strömberg 2002, 388). Esimerkiksi Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 kohdan 2.1 mukaista työn kohteelle aiheutunutta vahinkoa korvataan vakuutusehdossa vain kerrottuun määrään saakka. Lisäksi Vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen VY1 kohtien 4.6 ja 4.13 mukaan vastuuvakuutuksen korvauspiiriin ei

kuulu sopimussakko, eikä liioin vakuutetulle aiheutuvat ylimääräiset kulut, jotka aiheutuvat siitä, että vakuutettu joko korjaa tai korjauttaa, tai teettää tai tekee uudelleen virheellisesti tekemänsä työsuorituksen. Sopimussakko, samoin kuin virheellisen työtuloksen korjaus tai työn uudelleen suorittaminen johtuvat tehdystä sopimuksesta, jonka perusteella työsuorituksen tekijän on tehtävä suoritus loppuun tai korjattava suorituksen mahdolliset puutteet tehdyn sopimuksen mukaisiksi (af Hällström ym. 2014, 129). Edellä mainitut sopimusvastuuta selventävät rajoitusehdot osoittavat, ettei kaikkia sopimussuhteeseen kuuluvia vahinkoja ole jätetty yrityksen toiminnan vastuuvakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle. Mikäli mitään sopimussuhteessa aiheutettuja vahinkoja ei korvattaisi, ei kyseisiä selventäviä rajoitusehtoja edes tarvittaisi. (af Hällström ym. 2014, 129; Strömberg 2002, 388.)

Strömberg (2002, 389) käyttää jakoa ”aitoon sopimusvastuuseen” ja ”muuhun sopimusvastuuseen” sen selvittämiseksi, mikä sopimussuhteessa aiheutetusta vahingosta jää sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon perusteella korvaamatta ja mikä taas voidaan rajoitusehdosta huolimatta korvata. Hänen mukaansa aito sopimusvastuu on vastuuta, joka perustuu yksinomaan sopimuksen sisältöön riippumatta vahingonkorvausoikeuden säännöksistä. Tällainen on tilanne, jossa vahingon aiheuttanut vakuutettu on sopimuksella sitoutunut korvaamaan sellaisissa olosuhteissa aiheuttamansa vahingon, jossa voimassa olevan oikeuden mukaista vahingonkorvausperustetta, eli esimerkiksi tuottamusta, ei ole lainkaan. Kyseeseen tulee myös tilanne, jossa vakuutettu on sitoutunut korvaamaan vahingon suuremmalla määrällä, kuin mitä hänen velvollisuutensa esimerkiksi vahingonkorvauslain mukaan olisi. Aito sopimusvastuu jää Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskevaan rajoitusehtoon 2.4 perustuen korvaamatta vastuuvakuutuksesta, vaikka vakuutettu olisikin sitoutunut vahingon korvaamaan (liite 1).

Mikäli on niin, että vakuutetun aiheuttama vahinko on syntynyt sopimusten ulkoisten vahingonkorvaussääntöjen perusteella eli esimerkiksi sellaisen tuottamuksellisen toiminnan seurauksena, joka aiheuttaisi vakuutetun vahingonkorvausvelvollisuuden sellaistakin tahoa kohtaan, jonka kanssa vakuutetulla ei ole sopimussuhdetta, ei vakuutetun vastuun voida tällöin katsoa olevan yksinomaan sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausvastuuta (Strömberg 2002, 389). Siten Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto 2.4 ei sovellu ja vahinko on vakuutuksesta

korvattavissa (liite 1). Tosin tällaisessakin tilanteessa vakuutuksenantajan vastuuta siitä, mistä vakuutettu vastaa voimassaolevan lainsäädännön perusteella, rajoittaa esimerkiksi työn uudelleen suorittamisesta aiheutuvien kulujen korvaamatta jääminen Vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen VY1 rajoitusehtoon 4.6 perustuen (liite 2).

Strömberg (2002, 390) tiivistää aidon sopimusvastuun ja muun sopimusvastuun käsitteiden eron näin: ” [sopimusvastuuta koskeva] rajoitusehto tulee sovellettavaksi silloin, kun vakuutetun huolimattomuus ilmenee sopimuksesta syntyvän velvoitteen laiminlyömisinä. Jos sopimuksen rikkominen on seurausta aktiivisesta tekemisestä [täytettäessä sopimusvelvoitetta], sopimuksen ulkoisen vahingonkorvausvastuun syntyminen samanaikaisesti on lähempänä. Tämän kysymyksen kannalta ei ole merkitystä, kohdistuuko vahinko sopimuskumppaniin vai ulkopuoliseen tahoon.”

Liitteessä 1 oleva Toiminnan vastuuvakuutus VA1 kattaa vakuutuksenottajan ja tämän työntekijöiden tai työntekijään rinnastettavan muun tahon aiheuttamia henkilö- ja esinevahinkoja. Esimerkiksi rakennusurakassa työn tilaajan kanssa sopimuksen tehneen pääurakoitsijan toiminnan vastuuvakuutus ei kata vahinkoa, jonka on aiheuttanut pääurakoitsijan aliurakoitsija. Aliurakoitsija ei ole vakuutettuna pääurakoitsijan vastuuvakuutuksella ilman erillistä vakuutus kirjassa olevaa merkintää. Vaikka pääurakoitsijan vastuuvakuutus ei vahinkoa katakaan, se ei kuitenkaan poista sitä seikkaa, etteikö pääurakoitsija silti vastaisi yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan sopimuskumppanilleen eli työn tilaajalle aiheutuneista vahingoista, jotka on aiheuttanut pääurakoitsijan kanssa sopimussuhteessa oleva aliurakoitsija. (af Hällström ym. 2014, 68; Strömberg 2002, 390.) Sopimusvastuu antaa vahingonkärsineelle sopimusosapuolelle hyvin tehokkaan korvaussuojan, sillä sopimusvastuu on lähtökohtaisesti laajempaa, kuin deliktivastuu (Hemmo 1998, 20; Ståhlberg & Karhu 2020, 48).

Vahinkoa ei korvata Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskevaan rajoitusehtoon 2.4 perustuen vakuutuksenottajan eli pääurakoitsijan vastuuvakuutuksesta siitäkään huolimatta, että pääurakoitsijan tulee korvata aliurakoitsijansa aiheuttama vahinko työn tilaajalle. Pääurakoitsijan korvausvastuu syntyy tällaisessa tilanteessa sen ja työn tilaajan välisen sopimuksen perusteella, eikä se siten voi joutua vastuuseen aliurakoitsijansa aiheuttamasta vahingosta sopimuksen ulkoisten vahingon-

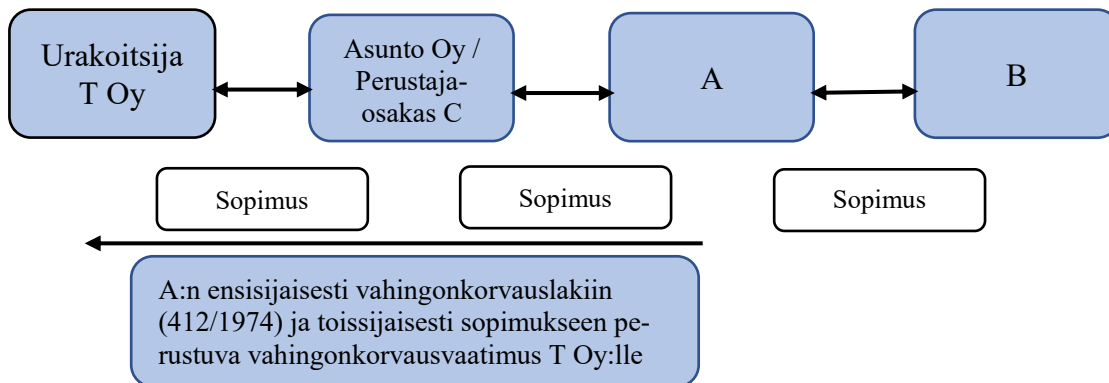
korvaussääntöjen perusteella. (Norros 2007, 94; Strömberg 2002, 390: liite 1.) AfHällström ym. (2014, 131) tosin toteavat, että tällaisessa tilanteessa pääurakoitsijakin saattaa syyllistyä huolimattomuuteen esimerkiksi laiminlyömällä valvontavelvollisuutensa aliurakoitsijasta. Tällöin hän olisi oman huolimattoman toimintansa perusteella eli sopimuksen ulkoisten vahingonkorvaussääntöjen perusteella korvausvastuussa vahingosta ja pääurakoitsijan vastuuvakuutuksesta voitaisiin vahinko korvata vahingonkäräsiinelle työn tilaajalle.

7.5 Korkeimman oikeuden päätös KKO 2008:31

Lähtökohtaisesti sopimusvastuu ja sopimuksen oikeusvaikutukset ulottuvat ainoastaan sopimusosapuoliin, eikä jokin kolmas taho saa hyväkseen oikeuksia, jotka perustuvat muiden väliseen sopimukseen. Kolmas taho, joka ei siis ole sopimuksen osapuoli, ei voi vedota sopimukseen, vaikka se häntä joltakin osin koskettaisikin. (Hemmo 2018, 72; Virtanen 2011, 259). Toisaalta, kuten Hemmo (2018, 72) ja Virtanen (2011, 259) huomauttavat, sopimusvelvoitteiden ulottuminen vain sopimusosapuoliin ei ole täysin poikkeuksetonta. Lainsäädännössä on eräissä tapauksissa annettu sopimusketjussa myöhempänä olevalle oikeus ”ohittaa” oma sopimuskumppaninsa ja kohdistaa sopimukseen perustuva korvausvaatimus alkuperäiseen vahingonaiheuttajaan. Näitä poikkeuksia ei kuitenkaan tässä opinnäytetyössä käsitellä.

Kielteinen kanta sopimusvastuun ulottamiseen kolmanteen tahoon näkyy erityisen selvästi korkeimman oikeuden 19.3.2008 antamassa päätöksessä KKO 2008:31. Tapauksessa oli kyse kuvion 3 mukaisesta tilanteesta. Korkeimman oikeuden päätöksen KKO 2008:31 mukaan urakoitsija T Oy rakensi ja luovutti rakennuttaja Asunto Oy:n kanssa tekemäänsä sopimukseen perustuen Asunto Oy:lle talon, jonka Asunto Oy luovutti perustajaosakas C:lle. C myi huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet A:lle, joka myi osakkeet B:lle. Huoneistossa todettiin rakennusvirheiden seurauksena syntyneitä kosteusvaurioita, joten A:n ja B:n välinen kauppa purettiin käräjäoikeuden tuomiolla. A veloitettiin palauttamaan B:lle huoneiston kauppahinta. A vaati kanteessaan T Oy:n velvoittamista vahingonkorvauslain nojalla suorittamaan korvausta kaupan purkautumisesta aiheutuneesta vahingosta. Korvausvaatimus perustui siihen, että T Oy oli ra-

kentaessaan talon aiheuttanut rakennusvirheet tuottamuksellisella menettelyllä. Toissijaisesti A vaati vahingonkorvausta sopimusperusteisesti T Oy:n sopimusrikkomuksen perusteella.

Kuvio 3. Osapuolet korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2008:31

T Oy itse oli sitä mieltä, että sen vahingonkorvausvastuu oli vain sopimusperusteista, sillä se oli sopimuksen perusteella vastuussa urakasta. A:n vaatimus perustui sen velvoitteen rikkomiseen, joka sopimuksella oli T Oy:lle asetettu (KKO 2008:31).

Käräjäoikeuden ja hovioikeuden mukaan A:lla oli vahingonkorvauslain nojalla oikeus vaatia T Oy:ltä vahingonkorvausta. Ne katsoivat, että T Oy oli tuottamuksellaan aiheuttanut rakennusvirheet ja A:lle aiheutunut vahinko oli syy-yhteydessä T Oy:n tuottamukselliseen menettelyyn. Siten T Oy:n oli suoritettava A:lle vahingonkorvausta. (KKO 2008:31.)

Korkeimmassa oikeudessa kysymys oli siitä, oliko T Oy vahingosta vastuussa A:ta kohtaan vahingonkorvauslain nojalla vai sopimussuhteissa noudatettavien periaatteiden mukaan. Korkein oikeus katsoi, että A:n esittämä vahingonkorvausvaatimus perustui siihen, että T Oy oli sen ja Asunto Oy:n välillä tehdyssä sopimuksessa tarkoitettuna urakoitsijana täyttänyt sopimuksenmukaisen rakentamisvelvoitteensa puutteellisesti. Vahingonkorvauslaki ei 1 luvun 1 §:stä mukaan kuitenkaan koske sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta. Siten T Oy:n korvausvastuuta A:ta kohtaan ei voitu perustaa vahingonkorvauslakiin. (KKO 2008:31.)

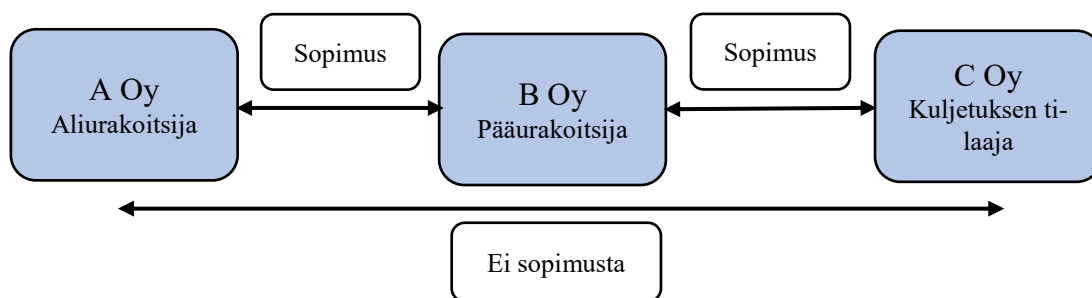
Lisäksi korkein oikeus totesi, että sopimusperusteisen korvausvastuun lähtökohtana ovat sopimuksen osapuolten väliset sopimusvelvoitteet, joiden rikkomiseen korvausvastuu voidaan perustaa. Sopimus antaa oikeuksia ja velvollisuuksia vain sen osapuolille, eikä sopimuksen ulkopuolisella, kolmannella taholla, yleensä ole oikeutta vedota edukseen sellaiseen sopimukseen, jonka osapuoli hän itse ei ole. A ei ollut osapuoli siinä Asunto Oy:n ja T Oy:n välisessä sopimuksessa, jonka rikkomisesta rakennusvirheiden ja A:lle aiheutuneen vahingon väitettiin johtuneen. T Oy ei puolestaan ollut osapuolena siinä sopimuksessa, jolla A oli ostanut osakkeet. A:n ja T Oy:n välillä ei näin ollen ollut sellaista sopimusta, joka olisi mahdollistanut T Oy:n korvausvastuun perustamisen sopimusosoikeudellisiin periaatteisiin. Tästä syytä korkein oikeus katsoi, ettei A:n esittämille korvausvaatimuksille ollut sopimusosoikeudellistakaan perustetta (KKO 2008:31.)

Kuten korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2008:31, on myös Virtanen (2011, 261) todennut sen, että vaikka kolmas taho ei voi perustaa korvausvaatimustaan sopimusosapuolten väliseen sopimukseen, voi tämä esittää vaatimuksensa sopimuksen ulkoiseen vahingonkorvausvastuuseen perustuen – käytännössä siis vahingonkorvauslakiin perustuen. ”Kyseessä joko on, tai ei ole sopimussuhde, ja korvausvaatimus on joko sopimukseen perustuva, tai sen ulkopuolinen vahingonkorvauslakiin perustuva” (Virtanen 2011, 277). Vastuuvakuutuksesta korvataankin juuri tämän tyyppisiä vahinkoja: korvausvastuu ei ole enää sopimusvastuuta silloin, kun menettely on sopimuksen ulkoisten vastuuperusteiden täyttävää. Siten vahinko on vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon estämättä korvattava. Kun korvausvaatimuksessa ei enää ole kyse sopimusvastuun toteuttamisesta, ei sopimusvastuun näyttötaakan kääntämissääntöjäkään voida soveltaa. Jotta korvausta voitaisiin toiminnan vastuuvakuutuksesta maksaa, tulee vahingon yhteyden sopimuksenulkoiseen vastuuseen olla hyvin ilmeinen. (Virtanen 2011, 261.)

7.6 Korkeimman oikeuden päätös KKO 2017:44

Korkeimman oikeuden 22.6.2017 antama päätös KKO 2017:44 konkretisoi kyseessä olevaa toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa. Tapauksessa oli kyse kuvion 4 mukaisesta tilanteesta. A Oy kuljetti B Oy:n toimeksiantosta ja tämän kanssa tekemäänsä aliurakkasopimukseen perustuen C Oy:n omistamaa

raaka-ainetta. A Oy:n työntekijä ei ollut riittävästi puhdistanut ajoneuvon kuljetussäiliötä aikaisemmin kuljetetusta aineesta, jolloin kuljetettavana ollut C Oy:n raaka-ainepilaantui. B Oy oli sopimussuhteessa C Oy:n kanssa ja korvasi niiden välisen sopimuksen perusteella sopimuskumppanilleen C Oy:lle aiheutuneen vahingon. B Oy vaati omalta sopimuskumppaniltaan A Oy:ltä sen C Oy:lle maksamansa korvauksen määrää.

Kuvio 4. Osapuolet korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2017:44

A Oy haki sille tulleen vahingonkorvausvaatimuksen perusteella korvausta vakuutusyhtiössä olevasta toiminnan vastuuvakuutuksesta. Vaikka A Oy:n piti sen ja B Oy:n väliseen sopimukseen perustuen hyvittää B Oy:lle aiheutunut taloudellinen menetys, kieltäytyi vakuutusyhtiö korvaamasta vahinkoa toiminnan vastuuvakuutuksesta. Sen näkemyksen mukaan A Oy:n korvausvastuu perustui ainoastaan A Oy:n ja B Oy:n väliseen sopimukseen kuljetussäiliön puhdistamisesta ja raaka-aineen kuljettamisesta, eikä A Oy:llä ollut lainkaan vahingonkorvausvastuuta ilman mainittua sopimusta. (KKO 2017:44.)

Mitä ilmeisimmin vakuutusyhtiö tulkitsee, että A Oy:n ja B Oy:n välillä oli ollut kyseessä Strömbergin (2002, 389) määrittelemä ”aidon sopimusvastuun” tilanne: vahinko aiheutui A Oy:n huolimattomuudesta sopimusvelvoitteiden täyttämässä B Oy:tä kohtaan. Kuljetussäiliön puhdistamisen laiminlyönti ei kuitenkaan ollut sellaista menettelyä, jossa olisi ollut vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukainen vastuuperuste, ja joka olisi perustanut vahingonkorvausvastuun myös sopimuksen ulkopuolistaikin, tässä tapauksessa C Oy:tä, kohtaan. Koska A Oy:n menettely ei ollut rikkonut mitään sellaista yleistä käyttäytymisnormia, joka olisi johtanut vahingonkorvausvastuuseen sopimussuhteen ulkopuolista kohtaan, ei korvausta vastuuvakuutuksesta suoritettu (af Hällström ym. 2014, 130). Menettelyllään A Oy tuli rikkoneeksi vain sopimuksella luotua käyttäytymisnormia (Ståhlberg & Karhu 2020, 48–49).

Vastoin vakuutusyhtiön näkemystä, käräjäoikeus kuitenkin velvoitti vakuutusyhtiön suorittamaan vahingonkorvausta toiminnan vastuuvakuutuksen perusteella. Se katsoi, että raaka-aineen pilaantuminen johtui A Oy:n vastuulla olevasta tuottamuksellisesta menettelystä, ja että A Oy:n ja B Oy:n väliseen sopimukseen nähden täysin ulkopuolisen vahingonkäräjänkin, kuten C Oy:n, olisi ollut mahdollista vaatia ja saada vahingonkorvauslakiin perustuen vahingonkorvausta. Käräjäoikeuden mukaan A Oy:n kuljettajan yleiseen ammattitaitoon kuului sopimuksesta riippumaton säiliön puhdistamisvelvollisuus. Säiliön puhdistaminen oli laiminlyöty, vaikka kuljetusalan toiminnassa täytyi ymmärtää säiliöiden huolellisen puhdistamisen merkitys ja ennakoida ne vahingot, joita tämän velvoitteen laiminlyönti saattoi aiheuttaa seuraavalle kuormalle. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden päätöstä. (KKO 2017:44.)

Korkein oikeus totesi, että A Oy:llä oli selvästi sopimukseen perustuva korvausvastuu B Oy:tä kohtaan. Arvioitavaksi tuli kuitenkin vielä se, olisiko korvausvastuuta ollut myös ilman tätä sopimusta. (KKO 2017:44.) Mikäli korvausvastuu olisi myös deliktivastuun alalla yleislakina olevan vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n perusteella, ei kyseessä olisi enää ainoastaan sopimukseen perustuva korvausvastuu, ja tällöin se voitaisiin toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon estämättä korvata (af Hällström ym. 2014, 130; Strömberg 2002, 389).

Lopputuloksena korkein oikeus totesi, ettei säiliöauton omistajalla A Oy:llä ollut mitään yleistä velvollisuutta pitää säiliötä puhtaana. Siitä, että säiliöön jää jotakin muuta ainetta, ei aiheudu mitään muuta vahinkoa, kuin sen sekoittuminen kuljetettavaan raaka-aineeseen. A Oy:n velvollisuus puhdistaa säiliö sen välttämiseksi, ettei vahinkoa aiheutuisi kuljetettavana olleelle raaka-aineelle, perustui siis vain A Oy:n ja B Oy:n väliseen sopimukseen. A Oy:n velvollisuus korvata vahinko B Oy:lle perustui sekin siis vain heidän väliseensä sopimukseen, eikä A Oy:llä ollut vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n perustuvaa vahingonkorvausvastuuta ketään sopimuksen ulkopuolista tahoa kohtaan. A Oy:n vakuutusyhtiötä ei velvoitettu suorittamaan vastuuvakuutuksesta vahingonkorvausta johtuen toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta (KKO 2017:44).

8 TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI JA TULKINTA

8.1 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvaamatta jääviä vahinkoja

Kuten tässä opinnäytetyössä on aiemmin todettu, ei toiminnan vastuuvakuutuksesta korvata vahinkoja, jotka edustavat ”aitoa sopimusvastuuta”. Strömbergin (2002, 589) määritelmän mukaan aito sopimusvastuu on vastuuta, joka perustuu yksinomaan sopimuksen sisältöön riippumatta vahingonkorvausoikeuden säännöksistä.

Kyseeseen voi tulla tilanne, jossa vakuutettu on toimeksianto- tai urakkasopimuksessa sitoutunut korvaamaan sellaisissa olosuhteissa aiheuttamansa vahingon, jossa voimassa olevan oikeuden mukaista vahingonkorvausperustetta, eli esimerkiksi tuottamusta, ei välttämättä ole lainkaan. Kyseessä voi myös olla tilanne, jossa vakuutettu on sitoutunut korvaamaan sellaisen tahon aiheuttaman vahingon, joka ei ole vakuutettuna vakuutusnottajan toiminnan vastuuvakuutuksessa. Kyseeseen tulee myös tilanne, jossa vakuutettu on sitoutunut korvaamaan vahingon suuremmalla määrällä, kuin mitä hänen velvollisuutensa voimassa olevan oikeuden mukainen vahingonkorvausvastuu esimerkiksi vahingonkorvauslain mukaan olisi. Edellä olevat aidon sopimusvastuun tilanteet jäävät Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskevaan rajoitukseen 2.4 perustuen korvaamatta vastuuvakuutuksesta, vaikka vakuutettu olisikin sitoutunut vahingon korvaamaan (liite 1).

8.1.1 Korvausvastuu perustui vain sopimukseen tai muuhun sitoumukseen

Toiminnan vastuuvakuutuksen korvauspiiristä on rajattu pois tilanteet, joissa vahinko on aiheutettu tavalla, jossa vahingonkorvausvastuu perustuu yksinomaan vakuutetun tekemään sopimukseen. Tätä kuvastaa liitteessä 1 olevan Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon 2.4 alkuosa: ”Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa sitä osin kuin korvausvastuu perustuu vakuutetun tekemään sopimukseen, takuuseen tai muuhun sitoumukseen, ellei korvausvastuuta olisi ilman kyseistä sitoumusta.” Seuraavissa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksissa on kyse Strömbergin (2002, 389) määritelmän mukaisista ”aidon sopimusvastuun” tilanteista.

Ratkaisusuosituksessa VKL 380/13 vakuutuksenottaja eli myyjä myi ostajalle metsätraktorin. Traktori tuhoutui tulipalossa luovutuksen jälkeen. Traktorin palosta ei saatu korvausta ostajan vakuutuksesta, sillä traktorin ostaja ei ollut saanut myyjältä tietoa vakuutuksen hankkimiseksi, eikä traktorilla näin ollen ollut vakuutusta. Käräjäoikeus ja myöhemmin hovioikeus tuomitsivat traktorin myyjän suorittamaan vahingonkorvausta ostajalle sopimusrikkomuksen perusteella, sillä ne katsoivat, että vakuutuksenottajan olisi tullut metsäkonekaupan asiantuntijana neuvoa ostajaa vakuuttamaan traktori ennen sen rekisteröintiä. Vakuutuksenottaja haki sille maksettavaksi tuomittua vahingonkorvausta toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Vakuutuslautakunta katsoi, että vahingonkorvausvelvollisuudesta vakuutuksenottajalle aiheutunut vahinko oli taloudellinen vahinko – vakuutuksenottaja ei itse ollut toiminnallaan aiheuttanut esinevahinkoa eli traktorin paloa. Lisäksi vahingonkorvausvelvollisuutta ei olisi ollut ilman metsätraktorin myymistä koskevaa kauppasopimusta. Siten korvausvastuu perustui vain sopimukseen, eikä sitä siksi korvattu toiminnan vastuuvakuutuksesta muun korvausperusteen puuttuessa.

Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositus VKL 92/13 koski luonnollisen henkilön kotivakuutukseen sisältyvän vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa. Tapaus on poikkeuksellisesti otettu opinnäytetyöhön mukaan, sillä kyseinen ratkaisusuositus on esimerkki sopimuksella sovitusta vahingonkorvausvastuun laajentamisesta siitä, mitä se muutoin olisi.

Ratkaisusuosituksessa VKL 92/13 oli kyse siitä, olivatko S.H. ja M.S. vahingonkorvausvastuussa tulppaamattomasta astianpesukoneliitoksesta aiheutuneesta vesivahingosta asunto-osakeyhtiölle ja asunnosta 90 % omistavalle T Oy:lle. Kyseessä oli osamistusasunto, josta S.H. ja M.S. olivat ostaneet 10 % T Oy:ltä, ja jota he pitivät hallinnassaan osakassopimuksen ja T Oy:n kanssa tehdyn vuokrasopimuksen perusteella. Vuokrasopimuksessa oli T Oy:n kanssa sovittu, että S.H.:n ja M.S.:n vastattaviksi tuli asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 4 luvun 3 §:n mukainen osakkeenomistajan velvollisuus pitää kunnossa huoneiston sisäosat ja 24 luvun 2 §:n mukainen velvoite korvata yhtiölle vahinko, jonka osakkeenomistaja aiheuttaa huolimattomuudellaan. Vahingon

seurauksena asunto-osakeyhtiö vaati S.H.:lta ja M.S.:ltä korvausta rakenteiden kosteusvaurioista. T Oy puolestaan vaati S.H.:lta ja M.S.:ltä korvausta huoneiston sisäosille aiheutuneista vahingoista.

Vakuutuslautakunta katsoi, että S.H. ja M.S. olivat vuokralaisen asemassa suhteessa T Oy:n. Lisäksi se katsoi, etteivät S.H. ja M.S. olleet vahingonkorvausvastuussa asunto-osakeyhtiön rakenteille aiheutuneista vahingoista – he eivät olleet toimineet vahingonkorvausvastuun perustavalla tavalla tai laiminlyöneet huolellisuusvelvoitettaan astianpesukoneen tulppauksessa, sillä heillä ei ollut koskaan ollut astianpesukoetta. Lisäksi Vakuutuslautakunta lausui, että vaikka katsottaisiin, että S.H. ja M.S. olisivat vastuussa suhteessa T Oy:n siitä syystä, että vuokrasopimuksessa oli sovittu asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 4 luvun 3 §:n mukaisten osakkeenomistajan velvoitteiden siirtämisestä vuokralaisille eli S.H.:lle ja M.H.:lle, olisi vuokrasopimuksella tällöin sitouduttu vastuuseen, jota ei muuten olisi ollut. Korvausvastuu perustui siis vain sopimukseen, eikä sitä siitä syystä korvattu vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta johtuen.

Vakuutetun muu sitoumus vahinkojen korjaamisesta ja korvaamisesta oli kyseessä myös ratkaisusuosituksessa VKL 362/15. Rakennusyritys suoritti putkisaneerauksen seurakunnan omistamassa kiinteistössä. Kolme vuotta urakan luovutuksen jälkeen kiinteistön sadevesiputki irtosi aiheuttaen kiinteistölle vesivahinkoja. Seurakunnan kiinteistövuokatusyhtiö korvasi vahingon ja esitti rakennusyritykselle takaisinsaanti-vaatimuksen. Rakennusyritys haki korvausta toiminnan vastuuvakuutuksestaan.

Rakennusurakan yleisten sopimusehtojen YSE 1998 30 §:n ja 70.1 §:n mukaan urakoitsija muun muassa vastaa takuuajan jälkeen virheistä, joita tilaaja ei ole kohtuuden mukaan voinut havaita vastaanottotarkastuksessa, eikä takuuajana. Mikäli sopijapuolilla on vaatimuksia toisiaan kohtaan, tulee ne esittää viimeistään vastaanottotarkastuksessa, sillä uhalla, että oikeus vaatimusten menettämiseen muutoin menetetään.

Vakuutuslautakunta katsoi, ettei tilaaja eli seurakunta ollut reklamoinut vastaanottotarkastuksessa kohteen puutteista. Vastaanottotarkastuksen jälkeinen takuuajaksi oli kaksi vuotta. Vakuutuslautakunta katsoi, että vahingon aiheuttanut virheellinen kanakointi olisi ollut havaittavissa takuuajana, mutta koska näin ei ollut tapahtunut, ei

rakennusyrittäjällä ollut korvausvastuuta takuuajan jälkeen aiheutuneista vahingoista Rakennusurakan yleisten sopimusehtojen YSE 1998 30 §:n nojalla. Vakuutuslautakunta totesi myös, että mikäli rakennusyrittäjän katsottaisiin hyväksyneen vastuunsa aloittamalla korjaustyöt vahingon jälkeen, vastuu perustuisi ainoastaan rakennusyrittäjän yksipuoliseen sitoumukseen korvausvastuusta. Koska korvausvastuu perustui tällöin muuhun sitoumukseen, ei vahinko ollut toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon perusteella korvattava.

8.1.2 Sopimusvelvoite täytettiin puutteellisesti tai laiminlyötiin kokonaan

Työsuoritus tai muu toiminta jotakin toista osapuolta kohtaan perustuu yleensä jonkinlaiseen toimeksiantoon tai sopimukseen. Mikäli osapuolten välillä on viitteitä sopimustunnusmerkistön täyttävästä oikeussuhteesta, eivät vahingonaiheuttaja ja vahingonkärsinyt ole toisiinsa nähden ulkopuolisia tai vieraita. Vahingonkorvauskysymystä ei tällöin arvioida sopimussuhteen ulkopuolisten vahingonkorvausnormien, käytännössä siis vahingonkorvauslain kautta, vaan kysymyksiä arvioidaan sopimukseen perustuvan vastuun perusteella (Hemmo 1998, 21; Norros 2009, 94; Virtanen 2011, 255.)

Vakuutetulla ei ole ilman sopimusta lainkaan velvollisuutta sopimuksen täyttämiseen liittyvään työsuoritukseen tai muuhun toimintaan sopimuksen toista osapuolta kohtaan (af Hällström ym. 2014, 131). Mikäli sopimusosapuolen suoritus sopimuskumppania kohtaan ei osoittaudu palvelu- tai urakkasopimuksen mukaiseksi, rasittaa sopimusosapuolten suoritusta suoritushäiriö ja korvausvastuu sopimusosapuolta kohtaan syntyy välittömästi heidän välisensä sopimuksen perusteella (af Hällström ym. 2014, 67; Mononen 2004, 1384). Vaikka sopimusrikkomuksen tehneen onkin korvattava sopimusosapuolelleen aiheuttamansa vahinko, jää tällainen sopimukseen perustuva vastuu kuitenkin korvaamatta toiminnan vastuuvakuutuksesta. Konkreettisesti se käy ilmi opinnäytetyön toimeksiantajayrittäjän liitteessä 1 olevien Toiminnan vastuuvakuutusehtojen VA1 kohdasta 2.4, jonka mukaan ”... ei korvata vahinkoa, joka johtuu sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä”. Tällaisista vahingoista on kyse seuraavissa ratkaisusuosituksissa.

Ratkaisusuosituksessa VKL 161/13 asunto-osakeyhtiö oli sopinut huoltoyhtiön kanssa muun muassa kerrostalon kattokourujen ja -kaivojen puhdistamisesta. Huoltoyhtiö ei kuitenkaan käynyt katolla kertaakaan syksyn ja seuraavan vuoden alkukesän välillä. Katolle kerääntyi roskia ja tämän seurauksena kattokaivot tukkeutuivat. Katto tulvi kesällä ja vesi valui talon rakenteisiin. Vakuutuslautakunta katsoi, että aiheutunut vahinko oli seurausta huoltosopimuksessa sovittujen velvoitteiden laiminlyönnistä. Ilman huoltosopimusta huoltoyhtiöllä ei ollut velvollisuutta puhdistaa kattoa ja katto-kaivoja, joten huoltoyhtiön korvausvastuu perustui vain tähän sopimukseen. Koska sopimuksella luotu velvoite oli laiminlyöty kokonaan, ei vahinkoa korvattu huoltoyhtiön toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Rakennusvirheiden katsottiin merkitsevän sopimuksen vastaista suoritusta ja sopimuksen puutteellista täyttämistä ratkaisusuosituksissa VKL 203/16 ja VKL 320/08. Ratkaisusuosituksessa VKL 203/16 korvausta haettiin omakotitalon rakentajan toiminnan vastuuvakuutuksesta. Kosteuskartoitusraportin mukaan viemäriputket oli kannakoitu väärin, eivätkä kaadot tämän takia olleet toimineet. Sen seurauksena runkoviemäri tukkeutui ja vesi nousi lattialle kolmen huoneen lattiakaivoista vahingoittaen omakotitaloa. Vakuutuslautakunta katsoi, että omakotitalon asukkaan kanssa tehty sopimus talon rakentamisesta oli täytetty puutteellisesti. Siten omakotitalon rakentajan korvausvastuu perustui vain sopimukseen, eikä korvausta maksettu toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Tapauksessa VKL 320/08 puolestaan urakoitsijan eräälle kommandiittiyhtiölle rakentamassa loma-asunnossa todettiin useita rakennusvirheitä. Vahingonkorvausta rakennusvirheistä haettiin urakoitsijan toiminnan vastuuvakuutuksesta. Perusteena vahingonkorvausvaatimuksille käytettiin kauppakirjaa, jossa oli sitouduttu tekemään työ hyvän hirsirakennustavan mukaisesti. Vakuutuslautakunta katsoi, että urakoitsijan työsuoritus oli ollut tehdyn sopimuksen ja kauppakirjan vastainen, sillä työsuoritus ei ollut virheetön ja sopimuksen mukainen – sopimus oli siis täytetty puutteellisesti. Korvausta ei maksettu toiminnan vastuuvakuutuksesta, sillä korvausvaatimukset perustuvat urakkasopimukseen, eikä urakoitsijalla ollut vahingonkorvausvelvollisuutta ilman tätä sopimusta.

Miltei samankaltaisesta tilanteesta oli kyse ratkaisusuosituksessa FINE-019501. Vakuutuksenottajayritys rakensi asiakkaalleen, työn tilaajalle, omakotitalon. Vakuutuksenottajayrityksen suoritusvelvollisuus oli siis koskenut koko talon toimittamista asiakkaalle. Vakuutuksenottajayrityksen asentajan tekemä käyttövesiputken puristusliitos irtosi talon kodinhoitohuoneessa ja omakotitalo vahingoittui vesivahingossa. Vahingon jälkeen vakuutuksenottajayritys totesi kyseessä olevan myyjän virhevastuun ja aikoi saattaa omakotitalon sopimusta vastaavaan kuntoon korjaamalla kustannuksellaan aiheutuneen vahingon. Vakuutuksenottajayritys haki näitä ylimääräisiä korjauskustannuksia toiminnan vastuuvakuutuksestaan.

Vakuutuslautakunta katsoi, ettei vahinkoa kuulunut korvata vakuutuksenottajayrityksen toiminnan vastuuvakuutuksesta. Vaikka vahinko aiheutui vain yhdestä puutteellisesti asennetusta putkiliitoksesta, oli työn tilaajan ja vakuutuksenottajayrityksen sopimuksen mukainen suoritusvelvollisuus koskenut koko omakotitaloa. Kyseessä oli siten sopimuksen puutteellisesta täyttämisestä aiheutunut vahinko ja korvausvastuu perustui ainoastaan sopimukseen.

Edellä olevassa ratkaisusuosituksessa FINE-019501 Vakuutuslautakunta ei myöskään suosittanut toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattaviksi kustannuksia, jotka johtuivat omakotitalon saattamisesta sopimusta vastaavaan kuntoon eli virheellisen tai puutteellisen työsuorituksen korjaamisesta. Kuten esimerkiksi tämän opinnäytetyön toimeksiantajayrityksen liitteessä 2 olevien Vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen VY1 kohdassa 4.6 mainitaan, ei virheellisen työn tuloksen korjaamisesta tai uudelleen suorittamisesta aiheutuvat kulut ole vakuutuksesta korvattavia. Kyseinen kohta lähinnä selventää liitteessä 1 olevien Toiminnan vastuuvakuutusehdon VA1 kohtaa 2.4. Velvollisuus korjata virheellinen työtulos johtuu tehdystä sopimuksesta (af Hällström ym. 2014, 129; Strömberg 2002, 388).

8.1.3 Vahingon aiheutti vakuutetun aliurakoitsija tai sopimuskumppani

Muutama Vakuutuslautakunnan antama ratkaisusuositus koski vahinkoja, jotka oli aiheuttanut joku muu, kuin toiminnan vastuuvakuutuksella vakuutettu vakuutuksenot-

taja. Toiminnan vastuuvakuutukset, myös liitteessä 1 olevan Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 kohta 2.4, rajaa korvattavuuden ulkopuolelle vahingot, jotka ”... on aiheuttanut vakuutetun aliurakoitsija, alihankkija tai muu sopimuskumppani”.

Ratkaisusuosituksen VKL 56/13 mukaan autoliike otti asiakkaan ajoneuvon korjattavakseen. Vahingonkorvausta asiakkaan autolle aiheutuneesta vahingosta haettiin autoliikkeen ottamasta toiminnan vastuuvakuutuksesta, vaikka vahingon oli aiheuttanut autoliikkeen käyttämä hinausyritys. Ratkaisusuosituksessa VKL 654/15 puolestaan oli kyse siitä, että korvausta haettiin pääurakoitsijan toiminnan vastuuvakuutuksesta, kun rakennusurakan tilaajana toimineen asunto-osakeyhtiön kanssa sopimussuhteessa olevan pääurakoitsijan aliurakoitsija oli aiheuttanut vahingon asunto-osakeyhtiön omaisuudelle.

Kummassakin tapauksessa oli kyseessä vahinko, jonka oli aiheuttanut palveluntarjoajan käyttämä sopimuskumppani. Palveluntarjoaja, eli autoliike tapauksessa VKL 56/13 ja pääurakoitsija tapauksessa VKL 654/15, olivat vahingonkorvausvastuussa omalle sopimuskumppanilleen aiheutuneesta vahingosta heidän välisensä sopimuksen ja sopimuksen täyttämisesä ilmenneen suoritusvirheen perusteella (Norros 2007, 94; Strömberg 2002, 390). Vakuutuslautakunta katsoi kummassakin tapauksessa, ettei vahinkoja korvata autoliikkeen, eikä pääurakoitsijan toiminnan vastuuvakuutuksista rajoitusehtoon perustuen, sillä autoliikkeen ja pääurakoitsijan korvausvastuut töiden tilaajaa kohtaan perustuivat ainoastaan sopimukseen. Ne eivät itse olleet toimineet siten, että sopimussuhteen ulkoisen vahingonkorvausvastuun edellytykset olisivat täyttyneet. Muuta korvausperustetta ei sopimuksen lisäksi siis ollut (af Hällström ym. 2014, 131).

Toisekseen tapauksessa VKL 56/13 tulee huomioida sekin seikka, että toiminnan vastuuvakuutus kattaa ainoastaan vakuutuksenottajan ja tämän työntekijöiden tai työntekijään rinnastettavan muun tahon aiheuttamia vahinkoja, eikä hinausyritys, vaikka sopimussuhteessa autoliikkeen kanssa onkin, ollut edellä mainituista kumpikaan. Tapauksessa VKL 654/15 aliurakoitsija ei ollut vakuutettuna pääurakoitsijan vastuuvakuutuksella, vaikka ne niin ikään olivat sopimussuhteessa keskenään. (af Hällström ym. 2014, 68; Strömberg 2002, 390.)

Af Hällströmin ym. (2014, 131) mukaan pääurakoitsija saattaa syyllistyä huolimattomuuteen ja siten sopimuksen ulkoisten vahingonkorvaussääntöjen mukaiseen vahingonkorvausvastuuseen sopimuskumppaniaan kohtaan, mikäli se laiminlyö aliurakoitsijan valvonnan ja ohjeistamisen. Mikäli näin tapahtuisi, olisi vahinko toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavissa. Ratkaisusuosituksessa VKL 251/15 oli kysymys siitä, oliko työn tilaajalle eli kiinteistön omistajalle kattotyössä käytetyn sääsuojan virheellisestä siirrosta aiheutunut vesivahinko korvattava pääurakoitsijana toimineen A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta. Sääsuojan asennus- ja purkutyöt olivat A Oy:n ja aliurakoitsijansa X Oy:n välisen sopimuksen mukaan kuuluneet X Oy:lle, joka puolestaan oli sopimuksen täyttämässä käyttänyt B Oy:tä. A Oy oli sen ja kiinteistön omistajan väliseen sopimukseen perustuen korvannut vahingon kiinteistön omistajalle ja haki korvausta omasta toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Vakuutuslautakunta katsoi tapauksessa VKL 251/15, että A Oy:n vahingonkorvausvastuu aliurakoitsijanaan käyttämänsä X Oy:n ja tämän apulaisena toimineen B Oy:n mahdollisesta huolimattomuudesta perustui ainoastaan A Oy:n ja kiinteistön omistajan väliseen sopimukseen. Vakuutuslautakunta otti tosin kantaa myös siihen, oliko A Oy työn tilaajalle vahingonkorvausvastuussa sopimuksen ulkoisten vahingonkorvaussääntösten mukaan: oliko aihetta epäillä A Oy:n mahdollista huolimattomuutta siinä, ettei se ollut riittävällä tavalla huomionnut seikkoja, jotka olisivat antaneet aihetta epäillä sopimuskumppaninsa B Oy:n asiantuntemusta ja kykyä huolehtia työvaiheista A Oy:n antamien ohjeiden mukaisesti. Lautakunta katsoi, että A Oy oli ohjeistanut asianmukaisesti sopimuskumppaniaan B Oy:tä, eikä A Oy:llä muutoinkaan ollut aihetta epäillä B Oy:n asiantuntemusta. A Oy:n omassa menettelyssä ei siten ollut osoitettavissa huolimattomuutta, joten A Oy:lle ei tullut itsenäistä vahingonkorvausvelvollisuutta työn tilaajaa kohtaan vahingosta, joka oli johtunut B Oy:n A Oy:ltä saamien ohjeiden vastaisesta toiminnasta.

8.2 Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavia vahinkoja

Edellä tarkasteltiin sopimussuhteessa syntyneitä esinevahinkoja, joista vahingon aiheuttaja on vastuussa ainoastaan tekemänsä sopimuksen tai muun sitoumuksen perus-

teella. Kuitenkin Toiminnan vastuuvakuutuksen VA1 kohdan 2.4 mukaisen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon ensimmäinen kohta ”...ei korvata vahinkoa siltä osin, kun perustuu sopimukseen... ellei korvausvastuuta olisi ilman mainittua sitoumusta” sisältää varauksen, että tietyntyyppiset sopimussuhteessa aiheutetut vahingot korvataan rajoitusehdosta huolimatta (liite1).

Sopimussuhteessa aiheutunut vahinko voi tulla korvattavaksi toiminnan vastuuvakuutuksesta, mikäli myös sopimussuhteen ulkopuoliset korvausvastuun eli deliktivastuun perusteet täyttyvät. Jos vahinko on syntynyt tuottamuksellisen toiminnan seurauksena ja vakuutetun toiminta aiheuttaisi vahingonkorvausvelvollisuuden myös sellaista ulkopuolista tahoja kohtaan, jonka kanssa vakuutetulla ei ole sopimussuhdetta, ei vakuutetun vastuun tällöin voida katsoa olevan yksinomaan sopimukseen perustuvaa vastuuta eli ”aitoa sopimusvastuuta”, vaan vastuu on tällöin ”muuta sopimusvastuuta”. (Strömberg 2002, 389–390). Tällöin sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa ei voida soveltaa ja vahinko tulee korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Ståhlberg & Karhu (2020, 48–49) ovat ilmaisseet asian siten, että sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuu syntyy, kun tahallisesti tai tuottamuksellisesti rikotaan jotakin sellaista yleistä käyttäytymisnormia, joka on voimassa kaikessa kanssakäymisessä toisia kohtaan.

8.2.1 Korostuneen huolellisuusvelvollisuuden alue ja ankara vastuu

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaan deliktivastuun toisena oikeudellisena perusteena on tuottamus. Tietyillä alueilla, kuten yleisten tilojen ja alueiden, sekä tien ja kadun kunnossapidosta vastaavilla tahoilla, sekä tahoilla, jotka tarjoavat palveluksia yleisölle ja järjestävät yleisötilaisuuksia, velvollisuus huolelliseen toimintaan on korostunutta. (Hahto 2008, 86; Hemmo 2005, 36–37; Strömberg & Karhu 2020, 133–148). Korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella vahingonkorvausvastuu määräytyy sillä perusteella, että korvausvelvollinen ei pysty näyttämään toteen omaa huolellisuuttaan. Mikäli vahingon syy jää korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella epäsel-

väksi, eikä korvausvelvollinen tästäkään huolimatta pysty näyttämään vahingon johtuneen hänen vaikutuspiirinsä ulkopuolella olevasta seikasta, on tämä vahingonkorvausvastuussa vahingosta. (Ståhlberg & Karhu 2020, 131–132.)

Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 104/07 oli kyse vuokralaiselle SL Oy:lle aiheutuneesta vahingosta. SL Oy vuokrasi sopimuksella liikehuoneiston vakuutusnottaja FI Oy:n omistamasta kiinteistöyhtiöstä. Liikehuoneiston katosta putosi valaisin ja aiheutti vahinkoa SL Oy:n myymille tuotteille. Vahingonkorvausta haettiin FI Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta. SL Oy oli vaatinut sopimuskumppaniltaan vuokranantaja FI Oy:ltä korvausta myös oikeusteitse.

Vakuutuslautakunta katsoi asiaa tapaukseen VKL 104/07 antamassaan ratkaisusuosituksessa samoin, kuin käräjäoikeus 28.12.2006 antamassaan tuomiossa: SL Oy oli vahingosta korvausvastuussa liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain (1995/482) 21 §:n mukaisesti, kun vahinko oli seurausta vuokranantajan huolimattomuudesta. Vuokranantaja FI Oy ei ollut näyttänyt, että valaisimen putoaminen olisi johtunut muusta, kuin sen huolellisuusvelvollisuuden piiriin kuuluvasta asiasta. FI Oy:n korvausvelvollisuus sopimusosapuoltaan SL Oy:tä kohtaan perustui siis vuokrasopimuksesta johtuvaan sopimusvastuuseen.

Vakuutuslautakunta katsoi kuitenkin myös, että sopimusvastuun lisäksi vahinko johtui sellaisesta kiinteistön turvallisuuspuutteesta, josta kiinteistönomistaja FI Oy olisi korostuneen huolellisuusvelvoitteen perusteella ollut vastuussa myös sopimussuhteen ulkopuolista tahoa kohtaan. Koska korvausperuste oli myös ilman vuokrasopimusta, oli vahinko korvattavissa myös toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimukseen perustuvaa vastuuta koskevasta rajoitusehdosta huolimatta. Ratkaisusuosituksessa VKL 104/07 asia tiivistettiin näin: ”Voimassa olevan oikeuden mukaan kiinteistönomistaja voi joutua vastuuseen (vuokra)sopimuksen tai yleisen vahingonkorvausoikeuden perusteella. Oikeuskäytännössä on katsottu, että kiinteistönomistajalla on korostunut huolellisuusvelvoite kiinteistön yleisten tilojen turvallisuudesta sekä kiinteistön piha-alueen hoidosta. Sen sijaan vuokralaiselle aiheutuneesta esinevahingosta kiinteistönomistaja vastaa lähtökohtaisesti sopimuksen perusteella tai myös vahingonkorvauslain perusteella. Sopimussuhteen ulkopuolisessa vahingonkorvausoikeudessa korvausvastuun edellytyksenä on, että vahinko on aiheutunut huolimattomuudesta.”

Vahingonkorvauslaki on sopimuksen ulkoista vahingonkorvausvastuuta eli deliktivas- tuuta sääntelevä yleislaki. Vahingonkorvauslaki tosin väistyy erityislain tieltä: vahin- gonkorvauslain mukainen sääntely on ainakin vastuuperusteen osalta sivuutettu niissä tapauksissa, joissa vahingonaiheuttajalle on asetettu ankara vastuu (Hemmo 2005, 15). Ankanan vastuun alueella vahingonkorvausvastuu syntyy, vaikka vahingonkorvaus- lain 2 luvun 1 §:n mukaista deliktivastuun perustetta eli tuottamusta ei olisi ollenkaan (Ståhlberg & Karhu 2020, 151). Yhteistä sellaisille tilanteille, joissa ankanan vastuun säännöstö on tarpeen, on ainakin se, että toiminta sisältää poikkeuksellisen riskin (Ståhlberg & Karhu 2020, 155).

Ratkaisusuosituksen antamisajankohtana voimassaolleen kumotun sähköturvallisuus- lain (410/1996), ja nykyisen sähköturvallisuuslain (1135/2016) mukaista vahingon- korvausvastuuta käsiteltiin Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 41/08. Ratkaisusuosituksessa oli kyse POB Ab:n ulkolähetysauton sähkölaitteiden vaurioitu- misesta, kun ulkolähetysautolle aiheutuneen vahingon aiheutti generaattori, jonka va- kuutuksenottaja E Oy oli vuokrasopimukseen perustuen vuokrannut AF Oy:ltä, ja jota SM Oy koekäytti juuri ennen vahinkoa. Korvausta haettiin E Oy:n toiminnan vastuu- vakuutuksesta.

Huolimatta olemassa olleesta sopimusketjusta tai siitä, että vahinko aiheutui SM Oy:n käyttäessä generaattoria, Vakuutuslautakunta katsoi, että E Oy laitteen vuokranneena haltijana oli sähköturvallisuuslain mukaisessa tuottamuksesta riippumattomassa kor- vausvastuussa POB Ab:lle aiheutuneesta vahingosta ja vahinko oli korvattava vastuu- vakuutuksesta. Ratkaisusuosituksen antamisajankohtana voimassaolleen kumotun sähköturvallisuuslain 7 luvun 38 §:n ja nykyisen sähköturvallisuuslain 99 §:n mukaan ”vahinkoa aiheuttaneen sähkölaitteen tai -laitteiston haltija on tuottamuksesta riippu- matta velvollinen korvaamaan sähkövahingon, jollei tässä luvussa toisin säädetä”. An- kara vastuu tuo siis automaattisesti korvausvastuun myös sivullisia kohtaan.

8.2.2 Vahingonaiheuttaja ei näyttänyt toteen huolellisuuttaan

Kuten edellä esitellyssä ratkaisusuosituksessa VKL 104/07 todettiin, sopimussuhteessa sopimusosapuolen tulee näyttää, että se on sopimuksella luotua velvoitetta täyttäessään noudattanut asiaankuuluvaa huolellisuutta, eikä vahinko ole aiheutunut sen syyksi luettavasta huolimattomuudesta. (af Hällström ym. 2014, 67; Hoppu ym. 2014, 25; Mononen 2004, 1389; Ståhlberg & Karhu 2020, 50.) Sopimusvastuun ja deliktivastuun puolelle kuuluvan korostuneen huolellisuusvelvollisuuden alueen näyttötaakka ovat siis täysin samanlaisia.

Ratkaisusuosituksessa VKL 521/14 oli kyse vakuutuksenottaja A Oy:n tuottamuksesta, eli oliko deliktivastuun korvausperuste siis olemassa, vai perustuiko A Oy:n vastuu vahingosta yksinomaan vahinkoa kärsineen asunto-osakeyhtiön ja A Oy:n väliseen sopimukseen. Asunto-osakeyhtiö oli tilannut A Oy:n säätämään rakennuksen lämmitysjärjestelmää. Rakennuksen lämmitysjärjestelmään kuuluva ilmakello jäättyi, josta seurasi kiinteistön ullakkotilaan ja alapuolisiin asuinhuoneistoihin kohdistunut vesivahinko. Korvausta haettiin A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaan tapauksessa VKL 521/14 oli selvää, että vahinko oli aiheutunut A Oy:n ja asunto-osakeyhtiön välisessä sopimussuhteessa. A Oy:n oli korvausvastuusta vapautuakseen osoitettava menetelleensä huolellisesti tai se, että vahinko aiheutui sen vaikutus- ja toimintamahdollisuuksiensa ulkopuolella olleesta syystä. Koska A Oy ei pystynyt näyttämään, että lämmitysjärjestelmään kuuluvan ilmakellon jäätyminen johtui jostakin muusta syystä kuin A Oy:n tekemästä säätötyöstä, katsoi Vakuutuslautakunta, että vahinko johtui A Oy:n tuottamuksesta ja vahinko tuli korvata vastuuvakuutuksesta.

Näyttötaakan jakautumisesta oli kyse myös Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksissa VKL 56/15 ja FINE-026531. Kumpikin vahinko aiheutui sopimussuhteessa sopimusosapuolelle. Molemmissa tapauksissa vahingon aiheutumisen syyt jäivät osittain epäselviksi, mutta saatujen selvitysten perusteella Vakuutuslautakunta katsoi olevan kuitenkin mahdollista, että vahingot ovat aiheutuneet vakuutuksenottajan menettelystä. Sekä ratkaisusuosituksessa VKL 56/15, että FINE-026531 oli yhteistä myös se, etteivät vahingonaiheuttaneet pystyneet sulkemaan omaa vahingonkorvausvastuutaan

pois eli osoittamaan toimineensa huolellisesti tai vahingon aiheutuneen heidän toimintamahdollisuuksiensa ulkopuolella olevasta syystä. Tästä syystä vahinkojen katsottiin aiheutuneen vahingonaiheuttajien tuottamuksesta ja olevan korvattavissa toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta huolimatta.

8.2.3 Sopimuksesta riippumaton korvausvastuu myös sivullista kohtaan

Sama menettely sopimussuhteessa saattaa aiheuttaa esinevahinkoa sopimusosapuolen lisäksi sopimussuhteen ulkopuoliselle taholle – osa vahingonkärsijöistä on sopimussuhteessa vahingonaiheuttajaan ja osa ei. (Ståhlberg & Karhu 2020, 56–57.) Strömbergin (2002, 390) mukaan sopimussuhteeseen perustuvan korvausvastuun eli sopimusvastuun lisäksi sopimuksen ulkoisen vahingonkorvausvastuun syntyminen on hyvin lähellä, jos sopimusta rikotaan aktiivisella tekemisellä.

Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 309/10 oli kyseessä A Oy:n asentaman sprinkleriputkiston liitoksen pettäminen ja siitä aiheutunut vesivahinko kunnan terveystakesuksessa. A Oy oli asentanut kunnan kanssa tekemäänsä sopimukseen perustuen sprinklerijärjestelmän, jonka yksi liitos oli asennettu virheellisesti. Vakuutusyhtiön näkemyksen mukaan asennettu sprinklerijärjestelmä ei ollut sopimuksen mukainen, joten sopimusvelvoite oli täytetty puutteellisesti. Vahinkoa ei korvattu toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon perusteella.

Vakuutuslautakunta kuitenkin katsoi asiassa VKL 309/10, että kyseessä oli yksittäinen virhe laajemmassa sprinklerilaitteiston asennustyössä, eikä se merkinnyt sitä, että vahinko olisi aiheutunut välittömästi laiminlyömällä koko sopimus. A Oy:n ja kunnan välisessä suhteessa oli kyse sopimuksen täyttämisen tapahtuneesta virheestä ja vahingonkorvausvastuu osapuolten välillä perustui sopimukseen. Vakuutuslautakunta totesi kuitenkin myös, että vaikkapa terveystakesuksessa vierailevalla henkilöllä, jonka vaatteet olisivat kastuneet sprinklerilaitteiston vuodosta johtuen, olisi ollut mahdollisuus esittää vahingonkorvauksen yleislakiin eli vahingonkorvauslakiin perustuva ja varsin menestyksekkäskin vahingonkorvausvaatimus työn suorittajaa kohtaan. Vahinkoa kärsineen sopimussuhteen ulkopuolisen olisi ollut varsin helppoa osoittaa vahin-

gonkärsineen tuottamus ja tämän tuottamuksellisen menettelyn syy-yhteys aiheutuneeseen vahinkoon – märkiin vaatteisiin. Koska vahingonkorvausvastuu oli ilman mainittua kunnan kanssa tehtyä sopimustakin, korvattiin vahinko A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Erona Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksessa VKL 309/10 ja aiemmin esitellyssä ratkaisusuosituksessa VKL 203/16 oli se, että edellisessä oli kyse yksittäisestä virheestä laajemmassa asennustyössä. Vahinkoa olisi voinut samalla kertaa aiheutua täysin ulkopuolisellekin taholle, joka olisi voinut esittää sopimussuhteen ulkopuolisiin seikkoihin eli käytännössä vahingonkorvauslakiin perustuvia vaatimuksia, jolloin vastuuperuste syntyisi ilman mainittua sopimustakin. Jälkimmäisessä puolestaan koko työsuoritus oli täytetty puutteellisesti ja vahinko kohdistui ainoastaan sopimusosapuoleen ja tämän sopimusodotuksiin. Vastuuperustetta ei ollut ilman sopimusta, joten kyse oli sopimukseen perustuvasta vastuusta, eikä korvausta sopimusvastuuta koskevaan rajoitusehtoon perustuen suoritettu toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Ratkaisusuosituksessa VKL 322/13 käsitelty tapaus oli liki samankaltainen ratkaisusuosituksen VKL 309/10 kanssa. A Oy oli tehnyt asunto-osakeyhtiön kanssa tekemäänsä sopimukseen perustuen viemäriputken pinnoitustöitä. Tehtyjen töiden jälkeen jätevesiviemäri tukkeutui ja jätevedet tulvivat B Oy:n keittiön viemäristä lattiarakenteisiin. Syyksi oli paljastunut pystyviemäristä löydetty pinnoitusaineesta muodostunut epoksikouma, joka oli osittain tukkinut viemäin.

Vakuutusyhtiö mukaan vahinko ei ollut korvattava A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta. Jo viikkoa ennen vahinkoa oli A Oy:n edustajalle kerrottu viemärien huonosta toimivuudesta, eikä A Oy:n edustaja ollut antamastaan lupauksesta huolimatta tullut selvittämään syytä – sopimukseen perustuen A Oy:n velvollisuuksiin kuului kuvata pystyrungot ongelman selvittämiseksi. Kun se ei näin ollut toiminut, katsoi vakuutusyhtiö kyseessä olevan vahingon olevan sopimusvastuuta, sillä sopimusosapuoli oli jättänyt sopimuksen mukaiset velvoitteensa täyttämättä.

A Oy:n ja asunto-osakeyhtiön välisen vahingonkorvausriidan ratkaisseen käräjäoikeuden ja myöhemmin hovioikeuden mukaan vahinko aiheutui ensisijaisesti vahingon

runkoviemäriin kertyneestä epoksieritteestä, mikä oli seurausta A Oy:n virheestä. Tämän perusteella asia saatettiin Vakuutuslautakunnan käsittelyyn sen selvittämiseksi, olisiko aiheellista korvata vahinko A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon estämättä. Vakuutuslautakunta katsoi, että vahingon syynä oli sopimusvelvoitteen puutteellisen täyttämisen sijasta A Oy:n aktiivisen, joskin virheellisen eli tuottamuksellisen tekemisen johdosta syntynyt vahinko, joka siten oli toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavissa sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta huolimatta.

Ratkaisusuosituksessa VKL 262/12 vakuutuksenottaja P Oy oli laiminlyönyt sopimukseen kuuluvan velvoitteen paikata pihakannen aukot. Vahingonkärsineen J.S.:n irtainta omaisuutta oli vahingoittunut, kun avonaisten pihakansien aukkojen kautta oli päässyt sadevettä J.S.:n vuokraamaan varastotilaan. Korvausta oli haettu P Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta. Vakuutusyhtiö katsoi, että kyseessä oli sopimusvelvoitteen laiminlyönti, eikä korvausta maksettu vastuuvakuutuksesta: ilman mainittua sopimusta sopimusosapuolensa kanssa P Oy:llä ei ollut velvollisuutta tehdä pihakannen tutkimusta, ottaa poraamalla koepaloja ja paikata sen jälkeen aukkoja, joten vastuu perustui vain sopimukseen.

Vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaan asiassa VKL 262/12 oli kuitenkin selvitettävä, oliko P Oy vastuussa sopimussuhteen ulkopuolista J.S.:ää kohtaan sopimussuhteen ulkopuolisen vahingonkorvausnormiston nojalla. Vakuutuslautakunnan mukaan oli riidatonta, että vahinko aiheutui P Oy:n tuottamuksesta sen täyttäessä sopimusvelvoitettaan: P Oy:n katsottiin ryhtyneen aktiivisesti täyttämään sopimussuoritustaan, kun se oli aloittanut pihakannen tutkimukset ja koepalojen oton. Virhe tapahtui, kun se unohti sulkea pihakannen aukot. Kyse oli vakuutuslautakunnan näkemyksen mukaan sopimuksen ulkoisesta vastuusta: pihakansien auki jättäminen porauksen avulla tehdyn tutkimuksen jälkeen olisi merkinnyt sopimuksen ulkoista vahingontekoa J.S.:ää tai jotakin muuta täysin ulkopuolista kohtaan myös tilanteessa, jossa mitään sopimusta ei olisi ollut. Siten vahinko tuli korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon estämättä.

Sopimusvelvoitteen täyttämisen yhteydessä aiheutuneesta vahingosta oli kyse myös ratkaisusuosituksessa FINE-010250. Asiakas oli pääurakoitsija S Oy:n kanssa teemmäänsä alirakkasopimukseen perustuen huolehtinut erään asunto-osakeyhtiön vesikat-tosaneerauksen vedeneristystöistä, johon kuului myös vesikatteen pohjahuovan asen-taminen. Rakennuksen sääsuojana toiminut vesikate oli jäänyt avoimeksi, kun asiakas joutui äkillisesti sairaalahoitoon. Pääurakoitsija S Oy ei ollut myöskään huolehtinut katon suojaamisesta, joten rakennuksen yläpohjan eristeet kastuivat runsaan lumisa-teen seurauksena.

S Oy, joka sopimukseen perustuen korvasi vahingon työn tilaajalle, vaati vahingon-korvausta asiakkaalta eli aliurakoitsijaltaan. Vakuutusyhtiö ei korvannut vahinkoa asi-akkaan toiminnan vastuuvakuutuksesta, koska katsoi, että korvausvastuu perustui asi-akkaan ja S Oy:n väliseen sopimukseen sääsuojan asentamisesta, eikä korvausvastuuta ollut ilman kyseistä sopimusta.

Vakuutuslautakunta totesi, että asiakas vastasi aliurakkasopimuksen perusteella urak-kakohteen vedeneristystöistä ja muun muassa vahingon sattuessa keskeneräisenä ol-leesta pohjahuovan asentamisesta. Aliurakkasopimuksesta ei kuitenkaan ilmennyt, ke-nen vastuulle sääsuojauksesta huolehtiminen kuului. Vakuutuslautakunta piti selvänä, että vahinko aiheutui asiakkaan täyttäessä S Oy:n kanssa tehtyyn aliurakkasopimuk-seen perustunutta suoritusvelvoitettaan kattorakenteen vedeneristyksen asentamisessa. Olennaista oli, oliko asiakas toiminut huolellisesti siten, ettei vahinkoa aiheudu työn tilaajan eli asunto-osakeyhtiön omaisuudelle. Koska asiassa oli kyse myös mahdolli-seen huolimattomuuteen perustuvasta sinänsä tavanomaisesta vahingonkorvausvas-tuusta, vahinko suositeltiin tällä perusteella korvattavaksi asiakkaan toiminnan vastuu-vakuutuksesta – korvausvastuu siis oli olemassa ilman sopimusta, takuuta tai muuta sitoumustakin.

Vakuutuslautakunta vertasi perusteluissaan edellä olevaa ratkaisusuositusta FINE-010250 ratkaisusuositukseen VKL 93/16. Myös ratkaisusuosituksessa VKL 93/16 oli olennaista se seikka, oliko työn tilaajan voimalaitoksen työmaalla B Oy:n aliurakoit-sijana toiminut A Oy vahingonkorvausvastuussa vahingosta, joka aiheutui tilaajalle eli voimalaitokselle siitä, että A Oy:n oma aliurakoitsija X Oy teki virheen kaapeloinnin suunnittelussa.

Pääurakoitsija B Oy korvasi sopimukseen perustuen oman aliurakoitsijansa A Oy:n vahingon työn tilaajalle ja vaati korvausta A Oy:ltä. Käräjäoikeus velvoitti A Oy:n suorittamaan vahingonkorvausta B Oy:lle. A Oy haki tätä vahingonkorvausta maksettavaksi toiminnan vastuuvakuutuksestaan. Vakuutusyhtiö katsoi, että vahinkoa ei korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta, sillä A Oy:n korvausvastuu oman aliurakoitsijansa X Oy:n aiheuttamasta vahingosta perustui sopimukseen.

Vakuutuslautakunta totesi, että A Oy oli korvausvastuussa käyttämänsä aliurakoitsijan X Oy:n virheestä B Oy:n kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella. Tällainen vain sopimukseen perustuva korvausvastuu on rajoitettu toiminnan vastuuvakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle sopimusvastuuta koskevalla vakuutusehdolla. A Oy:n vastuulla oli kuitenkin ollut huolehtia työn toteuttaminen siten, ettei vahinkoa aiheudu A Oy:n ja B Oy:n väliseen sopimukseen nähden kolmannen tahon eli työn tilaajan muulle omaisuudelle – aivan kuten ratkaisusuosituksessa FINE-010250 oli aliurakoitsijana toimineen asiakkaan vastuulla huolehtia siitä, ettei työn tilaajan muu omaisuus vahingoitu.

Vakuutuslautakunta katsoi A Oy:n laiminlyöneen suunnitteluttamansa kaapeloinnin asentamistyön edellyttämän huolellisuuden, kun se ei varmistanut ja mitannut kaapeloinnin tehoa ennen urakan luovuttamista. A Oy:n katsottiin olevan korvausvastuussa työn tilaajalle eli voimalaitokselle myös ilman B Oy:n kanssa tekemäänsä aliurakasopimusta, joten vahinko oli korvattava toiminnan vastuuvakuutuksesta. Kuten af Hällström ym. (2014, 131) ovat todenneet, voi pääurakoitsijana toiminut vakuutusentottajakin syyllistyä huolimattomuuteen, mikäli se laiminlyö oman valvontavelvollisuutensa.

Vakuutuslautakunnan puheenjohtaja jätti eriävän näkemyksensä ratkaisusuosituksessa FINE-016910. Kyseisessä ratkaisusuosituksessa oli kyseessä kiinteistöosakeyhtiö T:n rakennuksessa vuokralaisena olleen oppilaitoksen X:n opiskelijaryhmän aiheuttama vesivahinko rakennukselle, jonka saunatilat he olivat oppilaitos X:ltä saaneet käyttöönsä. Vakuutusyhtiö kieltäytyi korvaamasta vahinkoa oppilaitos X:n toiminnan vastuuvakuutuksesta, sillä se katsoi vahingon johtuneen opiskelijoiden, eikä oppilaitos X:n omasta toiminnasta. Lisäksi vakuutusyhtiö katsoi, että siltä osin, kuin vastuu pe-

rustui vuokrasopimukseen, oli kyseessä sopimusvastuu, jota toiminnan vastuuvakuutus ei kattanut. Vuokrasopimukseen sovellettiin liikehuoneiston vuokrauksesta annettua lakia, jonka mukaan vuokralainen on velvollinen korvamaan vahingon, jonka vuokralainen tai huoneistossa tämän luvalla oleva henkilö tahallisesti, laiminlyönnillään tai muulla huolimattomuudellaan aiheuttaa huoneistolle (Laki liikehuoneiston vuokrauksesta 482/1995, 1 §, 23 §).

Vakuutuslautakunnan enemmistö totesi ratkaisusuosituksen FINE-016910 perusteissa, että vastuuvakuutuksen rajoitusehdon kohdan ”... ellei korvausvastuuta ole ilman mainittua sopimusta tai muuta sitoumusta” tarkoituksena on rajata pois ne mahdollisesti laajemmat vastuut, joihin vakuutuksenottaja on voimassa olevan oikeuden mukaisesta vahingonkorvausvastuustaan poiketen sitoutunut. Kyseisessä tapauksessa oppilaitos X oli vuokrasopimuksen ja siinä sovellettavan liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 23 §:n mukaan sitoutunut korvaamaan myös esimerkiksi tahallisesti aiheutetun vahingon, jota ei toiminnan vastuuvakuutuksesta korvata lainkaan.

Vakuutuslautakunnan enemmistö päätyi sen enemmittä perustelematta lopputulokseen, jonka mukaan kyseessä ei ollut opiskelijoiden, vaan vuokralaisena olleen oppilaitos X:n tavanomainen, huolimattomaan menettelyyn perustuva vahingonkorvausvastuu oppilaitos X:n ja kiinteistöyhtiö T:n välisessä sopimussuhteessa. Siksi liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 23 §:llä, jonka mukaan ”vuokralainen on velvollinen korvamaan vahingon, jonka huoneistossa vuokralaisen luvalla oleva henkilö huolimattomuudellaan aiheuttaa huoneistolle”, ei ole toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon sovellettavuuden kannalta merkitystä. Koska Vakuutuslautakunta katsoi oppilaitos X:n toimintaan tulevan kyseeseen sopimuksen ulkoinen vahingonkorvausvastuun vastuuperusteet, oli vahinko korvattava oppilaitos X:n toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Puheenjohtajana toiminut Raulos oli eri mieltä Vakuutuslautakunnan enemmistön asiaan FINE-016910 antamasta ratkaisusuosituksesta. Hänen mukaansa vahinko johtui siitä, että oppilaitos X:n saunatiloja käyttäneet opiskelijat olivat unohtaneet sulkea avaamansa vesihanat. Oppilaitos X:n korvausvastuu sen luvalla huoneistossa olleiden henkilöiden aiheuttamaan vahinkoon perustui liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 23 §:n. Toisin kun Vakuutuslautakunnan enemmistö oli katsonut, puheenjohtaja

Raulos katsoi, ettei asiakirjojen mukaan oppilaitos X:n omassa toiminnassa ollut havaittavissa mitään huolimattomaan toimintaan viittaavaa. Siten korvausperustetta ei ollut, vaan oppilaitos X oli korvausvastuussa vahingosta vain vuokrasopimuksen osaksi tulleen lainkohdan perusteella. Koska näin oli, ei vahinkoa olisi hänen mukaansa kuulunut korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevasta rajoitusehdosta johtuen.

Puheenjohtaja Rauloksen näkemys vastasi siis vakuutusyhtiön näkemystä. Kun vertaa puheenjohtaja Rauloksen näkemystä aikaisemmin esitettyyn ratkaisusuositukseen VKL 92/13, tuntuu Rauloksen näkemys hyvinkin ymmärrettävältä ja varsin loogiseltakin: ratkaisusuosituksessa VKL 92/13 Vakuutuslautakunta katsoi, että mikäli vuokrasopimuksessa sitoudutaan vastuuseen, jota muuten ei olisi, perustuu korvausvastuu sopimukseen, eikä sitä sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon perusteella korvata. Ratkaisusuosituksen FINE-016910 tekstistä ei tarkemmin ilmene sitä, millä perusteella Vakuutuslautakunta päätyi näkemykseen, jonka mukaan vahingon katsottiin aiheutuneen nimenomaisesti oppilaitos X:n toiminnasta. Jää siis vain arvailtavaksi, mitä tämä vahingonkorvausvastuun mukanaan tuoma tuottamuksellinen toiminta oli. Oliko se mahdollisesti valvontavelvollisuuden laiminlyömistä?

8.3 Johtopäätökset

Strömbergin (2002, 589) määritelmiä ”aidosta sopimusvastuusta” ja ”muusta sopimusvastuusta” on muutamaan kertaan tässä opinnäytetyössä siteerattu. Määritelmät ovat varsin käyttökelpoisia ja ne kokoavat hyvin yhteen sen, mitä toiminnan vastuuvakuutuksen ”sopimusvastuu” -käsite sisältää: millainen vahinko on ”aito sopimusvastuuvahinko”, joka jää korvaamatta toiminnan vastuuvakuutuksesta siksi, että korvausvastuu perustuu ainoastaan sopimusosapuolten väliseen sopimukseen, ja millainen puolestaan on ”muu sopimusvastuuvahinko” eli vahinko, joka korvataan.

Jotta toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto olisi täysin ymmärrettävissä, on hahmotettava tietyt sopimusoikeudelliset periaatteet. Tärkeimpinä kulmakivinä voidaan pitää ensinnäkin sopimuksen kaksiasianosaisuutta: sopi-

muksen oikeusvaikutukset ulottuvat ainoastaan sopimuksen osapuoliin, eikä sopimuksen ulkopuolinen taho saa hyväkseen oikeuksia, jotka perustuvat muiden väliseen sopimukseen. Toinen tärkeä periaate on sopimusvapaus, joka antaa sopimusosapuolille mahdollisuuden sopia siitä, millaista toimintaa pidetään sopimusrikkomuksena, millaista vastuuperustetta korvausvastuu edellyttää, millaisiin vahinkoihin korvausvastuu ulottuu ja mikä on korvauksen enimmäismäärä. Kolmas kulmakivi on hyvin lyhyt ja koskee sopimuksen sitovuutta: mitä sopimuksella sovitaan, se pidetään.

Mikäli sopimusosapuolen suoritus toista sopimusosapuolta kohtaan ei vastaa sitä, mitä esimerkiksi palvelu- tai urakkasopimuksen perusteella olisi pitänyt olla tai olisi pitänyt tehdä, suoritusta rasittaa suoritushäiriö ja korvausvastuu aiheutuneesta vahingosta syntyy sopimusrikkomuksen tehneelle välittömästi. Vahingonaiheuttaneen sopimusosapuolen on hyvitetävä aiheutunut vahinko sopimusosapuolelleen – sopimusketjutilanteissa esimerkiksi pääurakoitsijan on korvattava vahinko työn tilanneelle sopimus-kumppanilleen, vaikka vahingon olisikin aiheuttanut pääurakoitsijan aliurakoitsija. Korvausvastuu on tällöin sopimukseen perustuvaa sopimusvastuuta: ilman sopimusta palveluntarjoajalla ei ole mitään velvollisuutta toista sopimusosapuolta kohtaan, eikä se siten ilman tehtyä sopimusta edes voisi olla korvausvastuussa vahingosta.

Tutkimusaineistona käytetyistä Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksista ilmenee se, että kaikkia sellaisia vahinkoja, joita Vakuutuslautakunta ei suositellut korvattavaksi sopimusvastuurajoitusehdon perusteella, yhdistää yksi piirre: vahinko on tapahtunut sopimusosapuolelle, eikä ulkopuolisia vahingonkärtsijöitä ole lainkaan. Vahinkoa kärsinyt ei siis ole vahingonaiheuttajaan nähden ulkopuolinen, vaan osapuolten välillä on sopimustunnusmerkistön täyttävä oikeussuhde, jossa vahingonkorvauskysymystä tulee arvioida sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan sopimussuhteen ulkopuolisten vahingonkorvaussäännösten, käytännössä vahingonkorvauslain sijaan.

Hyvin selvästi sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta, ”aitoa sopimusvastuuta” ja siten toiminnan vastuuvakuutuksesta korvaamatta jäävää vahinkoa on se, että vakuutusnottaja on sopinut tai sitoutunut korvaamaan sopimusosapuolelleen aiheutuneen vahingon, vaikka sillä ei olisikaan voimassa olevan vahingonkorvausoikeuden mukaista vahingonkorvausperustetta, eli esimerkiksi vahingonkorvauslain mukaista tuotamusta. Näin on esimerkiksi vahingoissa, joissa vahingon on aiheuttanut taho, joka ei

ole vakuutettuna vakuutuksenottajan toiminnan vastuuvakuutuksella, kuten vakuutuksenottajan aliurakoitsija, -hankkija tai muu sopimuskumppani. Toiminnan vastuuvakuutuksesta jää sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon perusteella korvaamatta myös se osa vahingosta, joka ylittää ”täyden korvauksen” määrän eli jos vakuutettu on sitoutunut korvaamaan vahingon suuremmalla määrällä, kuin mitä hänen velvollisuutensa esimerkiksi vahingonkorvauslain mukaan olisi.

Sopimusvastuuta koskevaa rajoitusehtoa tulkittaessa tulee tunnistaa myös sopimuksen ulkoisen vahingonkorvausvastuun korvausperusteet: tuottamus, siitä aiheutunut vahinko ja näiden välinen syy-yhteys, joiden olemassaolon vahingonkärsineen tulisi pystyä osoittamaan. Toiminnan vastuuvakuutuksen sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon ensimmäisen kohdan loppuosa ” ... ei korvata... ellei korvausvastuuta olisi ilman kyseistä sopimusta” nimittäin lupaa, että myös sopimussuhteessa aiheutunut vahinko voi kuitenkin tulla korvattavaksi toiminnan vastuuvakuutuksesta tietyin edellytyksin. Strömberg (2002, 389) on määritellyt ”muuksi sopimusvastuuksi” vahingon, joka aiheutuu vahingonaiheuttajan sopimuskumppanille, mutta joka syntyy sellaisen tuottamuksellisen toiminnan seurauksena, joka sopimusten ulkoisten vahingonkorvaussäädösten perusteella tuottaisi vahingonkorvausvastuun myös sellaista tahoja kohtaan, jonka kanssa vakuutetulla ei ole sopimussuhdetta. Tällöin vakuutetun korvausvastuun ei voida katsoa olevan yksinomaan sopimukseen perustuvaa vahingonkorvausvastuuta, eikä korvausta toiminnan vastuuvakuutuksesta sopimusvastuuta koskevaan rajoitusehtoon perustuen voida kieltäytyä suorittamasta.

Tilanteessa, jossa vahinko on aiheutunut sopimussuhteessa ja vahinkoa ovat kärsineet sekä sopimuskumppani, että sopimussuhteen ulkopuolinen taho, sopimussuhteeseen perustuvan korvausvastuun eli sopimusvastuun lisäksi sopimuksen ulkoisen vahingonkorvausvastuun syntyminen on hyvin todennäköistä, jos sopimusta rikotaan aktiivisella tekemisellä (Strömberg 2002, 390). Sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto kuitenkin yksiselitteisesti kertoo, ettei ”vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka johtuu sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä”. Voisi ajatella, että ainakin jälkimmäinen on Strömbergin (2002, 390) tarkoittamaa aktiivista tekemistä: jonkin asian puutteellinen tekeminenhän tapahtuu tietoisella ja aktiivisella toiminnalla ja myös huolimattoman toiminnan seurauksena.

Tutkimusaineistona olleesta Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksesta VKL 161/13 on esimerkki sopimuksen täyttämättä jättämisestä. Mikäli sopimuksella luodun velvoitteen täyttämiseen ei ryhdytä ollenkaan, ei siitä aiheutunut vahinko ole toiminnan vastuuvakuutuksesta korvattavissa sopimusvastuurajoitusehdon perusteella: ilman sopimusta kenelläkään ei ole velvollisuutta tehdä, eikä toisaalta mahdollisuutta laiminlyödäkään sovittuja tehtäviään, joten korvausvastuu perustuu tällöin sopimukseen.

Rakennusvirheiden on puolestaan katsottu tutkimusaineistona olleissa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksissa olevan osoitus sopimusvelvoitteen puutteellisesta täyttämisestä. Ratkaisusuositusten VKL 203/16, VKL 320/08 ja FINE-019501 mukaisissa vahingoissa koko sopimussuoritusta rasittaa virhe eli koko sopimusvelvoite on puutteellisesti täytetty, eikä tällaista korvata toiminnan vastuuvakuutuksesta. Toisaalta taas ratkaisusuosituksissa VKL 309/10, VKL 322/13 ja VKL 262/12 on ollut kyse aktiivisella tuottamuksellisella tekemisellä aiheutetusta yksittäisestä virheestä laajemmassa sopimuksella sovitussa kokonaisuudessa, joten vahingon ei katsota aiheutuneen koko sopimusvelvoitteen puutteellisesta täyttämisestä.

Sellaisessa vahingossa, joka on aiheutunut sopimussuhteessa vakuutuksenottajan sopimuskumppanille tai korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella vakuutuksenottajaan nähden ulkopuolisellekin vahingonkärsineelle, tulee vakuutuksenottajan osoittaa, että se on sopimuksella luotua velvoitetta tai muuta velvoitetta täyttäessään noudattanut asiaankuuluvaa huolellisuutta. Mikäli vakuutuksenottaja ei pysty osoittamaan toimineensa huolellisesti tai vahingon aiheutuneen sen toimintamahdollisuuksien ulkopuolella olevasta syystä, eikä siten sulkemaan omaa vahingonkorvausvastuutaan pois, katsotaan sopimuksenulkaisen vahingonkorvausvastuun korvausperusteen eli tuottamuksen olevan olemassa. Sopimussuhteessa, kuten myös korostuneen huolellisuusvelvoitteen alueella, katsotaan tuottamuksellisen menettelyn olevan kyseessä myös silloin, kun vahingon syytä ei täysin pystytä selvittämään, eikä toisaalta vakuutuksenottajakaan kykene näyttämään, että vahinko johtuisi jostakin muusta syystä, kuin vakuutuksenottajan menettelystä tai sen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevasta syystä.

Sama menettely sopimussuhteessa saattaa aiheuttaa vahinkoa sopimusosapuolen lisäksi sopimussuhteen ulkopuoliselle taholle. Kuten korkeimman oikeuden päätöksestä

KKO 2008:31 voitiin todeta, on sopimussuhde ”kahden kauppa”: vahinkoa kärsinyt sopimusosapuoli saa vedota sopimuskumppaninsa kanssa tekemäänsä sopimukseen vaatiessaan korvausta aiheutuneesta vahingosta. Sopimussuhteen ulkopuolisella vahingonkärsineellä ei tätä oikeutta ole, vaan hänen tulee perustaa vaatimuksensa sopimuksen ulkoisiin vahingonkorvaussäännöksiin, käytännössä vahingonkorvauslakiin. Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2017:44 vahinkoa kärsinyt C Oy oli vaatinut ja myös saanut vahingonkorvausta omalta sopimuskumppaniltaan B Oy:ltä, joka oli sitoutunut tiettyyn sopimuksella luotuun velvoitteeseen – vaikka olikin antanut velvoitteen täytettäväksi omalle sopimuskumppanilleen A Oy:lle, joka vahingon aiheutti. B Oy:n vastuu C Oy:tä kohtaan oli ”aitoa sopimusvastuuta”. Samoin ”aitoa sopimusvastuuta” korkeimman oikeuden päätöksen mukaan oli myös A Oy:n vahingonkorvausvastuu B Oy:tä kohtaan, eikä korvausta siksi suoritettu A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta.

Entä jos korkein oikeus olisi päättänyt asian siten, että kyseessä ei olisikaan ollut A Oy:n sopimukseen perustuva korvausvastuu B Oy:tä kohtaan, vaan vahinko olisi tullut korvattavaksi A Oy:n toiminnan vastuuvakuutuksesta? Tämä olisi tarkoittanut sitä, että A Oy:n toiminta olisi ollut sellaista, joka olisi voitu määritellä ”muuksi sopimusvastuuksi”: vahinko olisi syntynyt sellaisen tuottamuksellisen toiminnan seurauksena, joka sopimusten ulkoisten vahingonkorvaussäädösten perusteella tuottaisi vahingonkorvausvastuun myös sellaista tahoja kohtaan, jonka kanssa vakuutetulla ei ole sopimussuhdetta.

Korkeimman oikeuden päätöksessä KKO 2017:44 C Oy oli ulkopuolinen suhteessa A Oy:n, sillä A Oy:llä oli sopimussuhde B Oy:n kanssa. Korkeimman oikeuden näkemysten mukaan A Oy ei ollut tuottamuksellisesti rikkonut mitään sellaista yleistä käyttäytymisnormia, joka on voimassa kaikessa kanssakäymisessä toisia kohtaan, kun se aiheutti täysin ulkopuolisen C Oy:n omaisuudelle esinevahingon.

Korkeimman oikeuden 22.6.2017 antama päätös KKO 2017:44 poikkeaa kahdesta julkaistusta Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksesta, joissa oli kyseessä lähes samankaltaiset vahingot. Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksissa VKL 93/16 (ratkaisu annettu 10.10.2016) ja FINE-010250 (ratkaisu annettu 18.2.2019) ”sopimusketjun

alimpina” olevien aliurakoitsijoiden katsottiin aiheuttaneen vahingon tuottamuksellisella ja siten myös sopimussuhteen ulkopuoliselle taholle vahingonkorvausvastuun perustavalla menettelyllään. Vakuutuslautakunta katsoi, että vaikka aliurakoitsijoiden oli täytynyt ymmärtää niiltä tilatun työn sisältö ja sen mukanaan tuomat velvollisuudet, olivat ne laiminlyöneet niiltä tilatun työn toteuttamisen ammattitaitoisesti ja huolellisesti siten, että vahinkoa aiheutui ”sopimusketjun ylimmälle” eli työn tilaajan omaisuudelle. Päätöksen KKO 2017:44 mukaisessa vahingossa on hieman haastavaa uskoa, etteikö A Oy:llä tätä ymmärrystä olisi ollut. Jo aiemmin ovat Hemmo (2005, 27), af Hällström ym. (2014, 17) ja Virtanen (2011, 95, 116) todenneet, että: ”vahingonkorvausvastuu syntyy silloin, kun vahingonaiheuttaneella taholla on ollut erityinen velvollisuus toimia tilanteessa tietyllä tavalla, tehdä jotakin toisin tai huomioida vahingon välttämiseksi toiminnan riskit eri tavalla, kuin mitä tilanteessa on tehty.”

Vakuutuslautakunta on ratkaisusuosituksissaan VKL 93/16 ja FINE-010250 todennäköisesti tarkastellut aiheutuneita vahinkoja enemmän ulkopuolisen vahingonkärsineen ja deliktivastuun näkökulmasta. Korkein oikeus puolestaan on päätöksessään KKO 2017:44 mahdollisesti tarkastellut asiaa enemmän sopimussuhteen, sopimusoikeuden ja sopimusvastuun kautta. Kuitenkin päätöksen KKO 2017:44 mukaisesta aiheutuneesta vahingosta voi löytää vahingonkorvausoikeuden ja deliktivastuun oikeudellisen perustan eli vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaisen tuottamuksen. Lisäksi kyseisessä vahingossa sopimussuhteen ulkopuolisen vahingonkärsineen on ollut melko vaivatonta osoittaa vahingonaiheuttajan tuottamuksellinen menettely ja siitä seurannut vahinko – deliktivastuussa edellä mainitut on nimenomaan vahingonkärsineen näytettävä.

Sopimusvastuuta koskevan rajoitusehdon soveltamisessa tai soveltamatta jättämisessä on siis olennaista ymmärtää vastuumuotojen kahtiajako ja niiden ominaispiirteet. Vaikka Hahto (2008, 2–3) pitääkin tuottamusta hieman epämääräisenä käsitteenä, on sopimussuhteessa aiheutuneessa vahingossa aina otettava kantaa myös tuottamusarviointiin – siihen, olisiko ja millä perusteilla mahdollisilla sopimussuhteen ulkopuolisilla vahingonkärsijöilläkin mahdollisuutta esittää vahingonkorvausoikeuden yleislakiin eli vahingonkorvauslakiin perustuva menestyksekkäs vaatimus suoraan vahingonaiheuttajaa kohtaan.

Kuten jo aiemmin on todettu, korvausperuste eli tuottamus määräytyy voimassaolevan oikeuden ja oikeuskäytännön mukaan. Vastuuvakuutus yleisesti, siis myös toiminnan vastuuvakuutus, seuraa lainmukaista vahingonkorvausvelvollisuutta. (af Hällström ym. 2014, 90). Koska vahingon aiheutuminen ei suoraan ratkaise sitä, onko vahingon aiheuttanut velvollinen korvaamaan vahingon, jää vahingonkorvauslain (412/1974) soveltajan harkittavaksi, missä määrin vahingon aiheuttanut on toiminut siinä määrin huolimattomasti tai varomattomasti, että hänet ja sitä kautta hänen vastuuvakuutusyhtiönsä voidaan velvoittaa korvaamaan aiheutunut vahinko (Rantala & Kivisaari 2016, 311; Virtanen 2011, 92). Kovin helppoa se ei välttämättä ole vakuutusyhtiölle, Vakuutuslautakunnalle – eikä edes korkeimmalle oikeudelle.

9 POHDINTA

9.1 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullinen tutkimus, jota tämä opinnäytetyö edustaa, eroaa määrällisestä tutkimuksesta siinä, että määrälliseen tutkimukseen on vakiintunut luotettavuuden arviointikriteeristö. Tutkimuksen reliabiliteetilla tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta ja luotettavuutta, validiteetilla puolestaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–232; Kananen 2017, 173; Ojasalo ym. 2014, 105.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuusarviointiin ei ole mitään selkeää mittaria. Reliabiliteetin ja validiteetin käsitteiden käyttöä on kritisoitu laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin mittareina, sillä ne ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä niiden vastatessa lähinnä määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. (Kananen 2017, 173; Tuomi & Sarajärvi 2018, 119, 122.) Eskolan & Suorannan (1998, 151) mukaan edellä mainittujen käsitteiden käyttäminen hankaloittaa se, että laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineiston kerääminen tapahtuu samanaikaisesti tutkimusaineiston analyysin kanssa ja tutkimuksen tekijä joutuu koko ajan pohtimaan tekemiään ratkaisuja

ja ottamaan yhtä aikaa kantaa analyysin kattavuuteen ja työn luotettavuuteen. Laadullisessa empiirisessä tutkimuksessa aineiston keräys- ja analyysimetodit ovat oleellinen osa tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 20). Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, vaan ajatuksena on ilmiön selittäminen ymmärrettäväksi (Hirsjärvi ym. 2009, 182; Vilka 2021, 121).

Vaikka termejä ”reliabiliteetti ja validiteetti” ei haluttaisikaan laadullisen tutkimuksen yhteydessä käyttää, on laadullisen tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys kuitenkin arvioitava (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Hirsjärven ym. (2009, 232–233) ja Ojasalon ym. (2014, 105) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta ja sen kulusta. Samoin tarkkuuden vaatimus koskee myös tulosten tulkintaa, tutkijan kykyä punnita vastauksia ja saattaa niitä myös teoreettisen tarkastelun tasolle.

Kanasen (2017, 176) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelun yleisiä kriteereitä ovat muun muassa dokumentaatio, saturaatio, tulosten vahvistettavuus ja tulkinnan ristiriidattomuus. Hirsjärven ym. (2009, 232–233) ja Tuomen & Sarajärven (2018, 122–123) mukaan dokumentaatiolla tarkoitetaan tarkkaa ja totuudenmukaista selostusta tutkimuksen toteuttamisesta, aineiston tuottamisesta, luokittelusta ja tulosten tulkitsemisesta. Tutkimuksessa tulee ilmetä kattavasti myös se teoria, johon päätelmät on perustettu. Lisäksi riittävän dokumentaation avulla voidaan arvioida opinäytetyön tekijän tekemiä ratkaisuja aineistonkeruu-, tutkimus- ja analysointimenetelmistä (Kananen 2017, 176, 178–179). Kananen (2017, 177) korostaa riittävän dokumentaation yhteydessä aineistotriangulaatiota: laadullisen tutkimuksen luotettavuus paranee, kun tietoa kerätään useasta lähteestä, joita verrataan keskenään ja joista saadaan tukea tulkinnalle.

Eskolan & Suorannan (1998, 154) ja Kanasen (2017, 179) mukaan tutkimusaineiston riittävyys eli saturaatio on laadullisessa tutkimuksessa yksi luotettavuuden vahvistamiskeinoista. Hirsjärven (2009, 182) ja Vilkan (2021, 121) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, vaan ajatuksena on ilmiön selittäminen ymmärrettäväksi. Se onnistuu pienelläkin määrällä aineistoa, jos analyysiin kiinnitetään huomiota – tarkasti tapausta tutkimalla saadaan selville se, mitä ilmiössä

on merkittävää ja mikä puolestaan toistuu usein, kun ilmiötä tarkastellaan yleisemmällä tasolla.

Vilkan (2021, 121) mukaan edellä esitetty tukee tutkimusaineiston keräämistä nimenomaan harkinnanvaraisena näytteenä. Siten on myös tehty myös tässä opinnäytetyössä. Tutkimusaineistona käytettiin Vakuutuslautakunnan ratkaisusuosituksia, jotka tietyillä kriteereillä valittiin tutkimusaineistoksi. Toisaalta on hyvä huomioida, että ennen kuin tutkimusaineisto opinnäytetyöhön valittiin FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan julkisesta ratkaisutietokannasta, on FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta käyttänyt myös omaa harkintaa siitä, mitkä ratkaisusuositukset se julkaisee tietokannassaan. Opinnäytetyöhön valituista julkaistuista ratkaisusuosituksista saatiin kuitenkin se, mitä opinnäytetyössä lähdettiin hakemaan: tutkittava ilmiö saatiin tehtyä ymmärrettäväksi. Vilka (2021, 121) jatkaa vielä, että tutkimusaineiston sopivuutta ja edustavuutta voidaan arvioida tutkimusongelman ja tutkimuksen tavoitteiden avulla. Tässä opinnäytetyössä asetettiin tutkimusongelma ja tavoitteet, joihin kaikkiin löydettiin vastaukset aineistosta.

Kanasen (2017, 179) mukaan tulkinnan tekeminen laadullisen tutkimuksen aineistosta on oma taitolajinsa johtuen siitä, ettei laadullisessa tutkimuksessa ole tarkkoja tai täsmällisiä tulkintasääntöjä. Opinnäytetyö on kuitenkin sekä laadullinen, että oikeusdogmaattinen. Kuten luvussa 3.2.1 todettiin, oikeusdogmatiikka on tulkintatiede. Poiketen Kanasen (2017, 179) näkemyksestä laadullisen tutkimuksen tulkintasäännöistä, oikeusdogmatiikan kulmakivenä on tarkkuutta ja täsmällisyyttä vaativa oikeuslähdeoppi, jonka tulkintasääntöjä käyttäen lainopilliset tulkintaratkaisut perusteltiin eli argumentoitiin tässä opinnäytetyössä. Vilkan (2021, 164) mukaan argumentaatio, tutkimustekstin jatkuvuuden lisäksi, on tärkeässä roolissa arvioitaessa tekstin vakuuttavuutta ja uskottavuutta. Vakuuttavuus ja uskottavuus vaikuttavat siihen, miten tutkimus vastaanotetaan ja miten sitä hyödynnetään omalla ammattialalla.

Kananen (2017, 179) ja Kolehmainen (2016, 114–115) ovat yhtä mieltä siitä, että teorian ja tutkimusaineiston perusteella tehdyn tulkinnan tulee olla ristiriidaton: tulkinta, joka on tehty argumenttien kautta, on myös muiden kuin tutkijan itsensä ymmärrettävissä ja toistettavissa. Eskola & Suoranta (1998, 155–156) kutsuvat tulkinnan

ristiriidattomuutta osuvasti analyysin arvioitavuudeksi ja toistettavuudeksi. Luotettavuuskriteerinä arvioitavuus tarkoittaa sitä, että tutkimuksen lukija pystyy seuraamaan tutkimuksen tekijän päättelyä. Toistettavuus puolestaan viittaa siihen, että analyysin luokittelu ja tulkintasäännöt on dokumentoitu niin hyvin, että toinen tutkija voi niitä soveltaen päätyä samoihin johtopäätöksiin.

9.2 Tutkijan itsensä vaikutus tutkimukseen

Laadullista tutkimusta tehdään aina tiettyyn kohteeseen harkitusti keskittyen. Tutkija tekee tutkittavasta ilmiöstä omia, perusteltuja tulkintojaan ja usein tutkimusprosessi onkin tutkijalle henkilökohtainen. (Eskola & Suoranta 1998, 182; Ojasalo ym. 2014, 105.) Vaikka tutkimusprosessi on henkilökohtainen ja tutkimusteksti on tutkijan tulkintaa tietyistä aineistosta ja lähteistä, on tutkimuksessa noudatettava menetelmällistä objektiivisuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 309). Hirsjärvi ym. (2014, 309), Kananen (2017, 179) ja Kolehmainen (2016, 114–115) ovat todenneet tärkeimpänä menetelmällisen objektiivisuuden kriteerinä sen, että toinen tutkija voi samoista lähtökohdista käsin toistaa tutkimuksen. Objektiivisuus merkitsee myös sitä, että lähteet on valittu ja niitä on tulkittu huolellisuutta noudattaen ja myös sellainen aineisto on esitetty, joka on ristiriidassa tutkijan omien käsitysten kanssa.

Tutkimuksen ongelmanasettelussa ja tulkinnassa on kuitenkin mukana myös tutkijan omat näkökulmat ja näkemykset (Hirsjärvi ym. 2009, 310). Eskolan & Suorannan (1998, 16–17) mukaan kyseessä on ennako-oletukset, aiemmat kokemukset – ja puhdas maalaisjärki. Gummesson (2000, 57–58, 60, 67) määrittelee ennakkokäsityksen laajemmaksi kuin ennakkotiedon tai -oletuksen: ennakkokäsityksellä tarkoitetaan ennemminkin kaikkia sellaisia omia kokemuksia ja jotakin kautta opittuja taitoja, joita tutkijalla on ennen tutkimustehtävään ryhtymistä. Tämän nähdään olevan hyvä asia, sillä aikaa ei enää tarvitse käyttää perustietojen hankkimiseen.

Korvausvastuu sopimussuhteen ulkopuolella ja sopimussuhteessa, sekä sopimusvastuuta koskeva rajoitusehto valikoitui opinnäytetyön aiheeksi siksi, että opinnäytetyön tekijä työskentelee aiheen parissa. Ilman aiheesta olevaa ennakkokäsitystä siitä, mil-

laisia asioita opinnäytetyössä kannatti heti nostaa tarkemman tutkimisen kohteeksi, oltaisiin opinnäytetyön tekeminen jouduttu aloittamaan ehkä liiankin kaukaa. Tällöin päätyminen analysoimaan kyseisen rajoitusehdon tulkintaa Vakuutuslautakunnan ratkaisusuositusten perusteella olisi ollut turhan monen mutkan takana. Vaikka opinnäytetyön tekijällä onkin ollut toiminnassaan Eskolan & Suorannan (1998, 16, 182) kuvailemaa ”vapautta ja tutkimuksellista mielikuvitusta, joka antaa mahdollisuuden joustavaan tutkimuksen suunnitteluun ja toteutukseen”, on kuitenkin ollut varsin selvää pyrkiminen niin menetelmälliseen objektiivisuuteen, kuin kielelliseenkin objektiivisuuteen, sekä eksplikointiin – seikkaperäiseen raportointiin tehdyistä ratkaisuista.

LÄHTEET

Andström, K. 2017. 'Lainoppi ja oikeudenalat'. Johdatus oikeustieteeseen. 11.9.2017. Viitattu 21.3.2021. <https://blogs.helsinki.fi/avoin-johdatusoik/lainoppi-ja-oikeudenalat/#3.2.4>

Anttila, P. 2004. Tiedonhankinnan kanavat ammatillisen asiantuntijuuden edistäjinä. Teoksessa H. Kotila & A. Mutanen (toim.) Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Helsinki: Edita, 128–160.

Asunto-osakeyhtiölaki 22.12.2009/1599 muutoksineen.

Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 185–206.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. Viitattu 23.3.2021. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-035-6>

Ervasti, K. 2004. Empiirinen oikeustutkimus. Teoksessa H. Lindfors (toim.) Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 9–16. Viitattu 12.4.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152554/TTA64_Lindforstoim_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Fennian www-sivut 2021. Yritysturva. Omaisuus-, keskeytys-, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset. Tuote-esitys, voimassa 1.1.2019 alkaen. Viitattu 3.11.2021. <https://cs.fennia.fi>

Finanssiala 2020. Vakuutusvuosi 2020. Vakuutusyhtiöiden tulokatsaus. Julkaisut ja tutkimukset 2021. 11.5.2021. Viitattu 27.9.2021. <https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2021/05/FA-Julkaisu-Vakuutusvuosi-2020.pdf>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020a. Viitattu 28.9.2021. <https://www.fine.fi>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut 2020b. FINE Vuosikertomus 2020. Viitattu 28.9.2021. <https://www.fine.fi>

FINE-010250. 18.2.2019. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/fine-010250>

FINE-016910. 17.9.2019. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/fine-016910>

FINE-019501. 21.8.2019. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/fine-019501>

FINE-026531. 4.3.2021. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/fine-026531>

Gummesson, E. 2000. Qualitative Methods in Management Research. 2nd edition. USA: Sage Publications.

Hahto, V. 2002. Tuottamus vahingonkorvausoikeudessa. Helsinki: WSOYpro.

Hemmo, M. 1998. Sopimus ja delikti. Tutkimus vahingonkorvausoikeuden vastuunmuodoista. Helsinki: Kauppakaari Oy.

Hemmo, M. 2002. Vahingonkorvausoikeuden oppikirja. Helsinki: WSOY Lakitieto.

Hemmo, M. 2003. Sopimusoikeus II. 2. uud. painos. Helsinki: Talentum.

Hemmo, M. 2005. Vahingonkorvausoikeus. Helsinki: WSOYpro. Viitattu 2.10.2021. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.lillukka.samk.fi/teos/EAFBIXCTDG>

Hemmo, M. 2018. Velvoiteoikeuden perusteet. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Hemmo, M. & Hoppu, E. 2006. Vakuutuslaki. Helsinki: WSOYpro.

HE 63/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutuslakia ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HE 187/1973. Hallituksen esitys Eduskunnalle vahingonkorvausta koskeviksi lainsäädännöksi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uud. painos. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Viitattu 13.5.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/225264/hirvonen_mitka_metodit.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hoppu, O., Pitkänen, J., Päckilä, J. & Veranen, T. 2014. Todistustaakka sopimussuhteissa. Todistustaakasta riita-asioissa. Vantaa: Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2014, 17–35. Viitattu 8.10.2021. https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/karajaoikeuspainotteistenlaatuhankeidenraportit/2014/op4hoGzFP/Todistustaakka_riita-asioissa_66_sivua.pdf

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjalainen, T. 2010. Kirjoitetaan juridiikkaa. 3. painos. Helsinki: Talentum.

af Hällström, E., Ijäs, H. & Laasonen, J. 2014. Vastuuvakuutus. 3. uud. painos. Helsinki: FINVA Finanssi- ja Vakuutuskustannus Oy.

Ifin www-sivut 2021. Toiminnanvastuuvakuutus. Tuoteseloste, voimassa 1.1.2019 lähtien. Viitattu 3.11.2021. <https://www.if.fi>

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2015a. Kehittämistutkimuksen kirjoittajan käytännön opas: miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 14.3.2021. <https://www-booky-fi.lillukka.samk.fi/lainaa/1199>

Kananen, J. 2015b. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 16.3.2021. <https://www-booky-fi.lillukka.samk.fi/lainaa/1189>

Karhu, J. 2003. Perusoikeudet ja oikeuslähdeoppi. Lakimies 5/2003, 789–807. Viitattu 21.3.2021. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/lakimies/1418.pdf>

Karhu, J. 2017. Vahingonkorvausoikeuden ja sopimusoikeuden perusteet. Turku: Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Kauppalaki 27.3.1987/355 muutoksineen.

Keinänen, A. & Vääänen, U. 2016. Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Teoksessa T. Miettinen (toim.) Oikeustieteellinen opinnäyte – artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Espoo: Edita Publishing Oy, 246–271. Viitattu 17.4.2021. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/kirjat/16170.pdf>

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021a. Viitattu 27.9.2021. <https://www.turva.fi>

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021b. Toimintakertomus ja tilinpäätös 2020. Viitattu 27.9.2021. <https://www.turva.fi>

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turvan www-sivut 2021c. Tunnusluvut 2020. Viitattu 27.9.2021. <https://www.turva.fi>

Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uud. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 74–88.

KKO 2008:31.

KKO 2017:44.

Kolehmainen, A. 2016. Tutkimusongelma ja metodi lainopillisessa työssä. Teoksessa T. Miettinen (toim.) Oikeustieteellinen opinnäyte – artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Espoo: Edita Publishing Oy, 106–134. Viitattu 16.3.2021. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/kirjat/16170.pdf>

Korkea-aho, E. 2016. Empiirisen oikeustutkimuksen käytäntö. Teoksessa H. Lindfors (toim.) Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 81–90. Viitattu 14.5.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152554/TTA64_Lindforstoim_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koulu, R. 2011. Yksityiset lautakunnat riidanratkaisijoina. Helsinki: CC Lakimiesliiton kustannus.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38 muutoksineen.

Könkkölä, J. 2009. Vastuuvakuutus vahingonkorvausriidassa. Helsinki: Talentum.

Laki liikehuoneiston vuokrauksesta 31.3.1995/482 muutoksineen.

Lehtipuro, K., Luukkonen, I., Mäntyniemi, L., Raulos, V. & Santavirta, P. 2010. Vakuutuslainsäädäntö. 4 uud. painos. Helsinki: FINVA Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy.

Lintumaa, S. 2002. Vastuuriskien hallinta –ennakointi maksaa vaivan. Teoksessa I. Aalto-Setälä (toim.) Yrityksen ja yhteisön vastuuriskit –oikeudellisen riskienhallinnan perusteet. Helsinki: Tietosanoma Oy, 324–346.

Lohi, T. 2004. Empiirisen tiedon hyödyntäminen jäämistölainopissa. Teoksessa H. Lindfors (toim.) Empiirinen tutkimus oikeustieteessä. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 27–40. Viitattu 13.5.2021. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152554/TTA64_Lindforstoim_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lähitapiolan www-sivut 2021. Toiminnan vastuuvakuutus VA1. Vakuutusehdot, voimassa 1.9.2020 alkaen. Viitattu 3.11.2021. <https://www.lahitapiola.fi>

Länsman, L. & Vuori-Karvia, A. 2014. Todistustaakka sopimuksenulkoisessa vahingonkorvausvastuussa. Todistustaakasta riita-asioissa. Vantaa: Helsingin hovioikeuspiirin laatuhanke 2014, 10–16. Viitattu 12.10.2021. https://oikeus.fi/hovioikeudet/helsinginhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet_helsinginhovioikeus/karajaoikeuspainotteistenlaatuhankeidenraportit/2014/op4hoGzFP/Todistus-taakka_riita-asioissa_66_sivua.pdf

Mononen, M. 2004. Onko sopimusoikeudessamme yhtenäistä vastuuperustetta? Lakimies 7–8/2004, 1379–1397. Viitattu 8.10.2021. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/lakimies/2407.pdf>

Määttä, T. 2005. Soft Law kansallisen oikeuden oikeuslähteenä. Tutkimus oikeudellisen ratkaisun normipremissin muodostamisen perusteista ympäristöoikeudessa. Oikeustiede–Jurisprudentia XXXVIII:2005. 11.5.2005. Viitattu 28.9.2021. <https://www-edilex-fi.lillukka.samk.fi/oikeustiede/8364.pdf>

Norros, O. 2007. Vastuu sopimusketjussa. Helsinki: WSOYpro.

Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4 muutoksineen.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2018. Kehittämistyön menetelmät. Uudella osaamista liiketoimintaan. 3.–5. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

OP-Ryhmän www-sivut 2021. Toiminnan vastuuvakuutus VA01, yleiset vakuutusehdot 1.1.2021. Viitattu 3.11.2021. <https://www.op.fi>

Puusa, A. & Juuti, P. 2011. Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat: perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Helsinki: Johtamistaidon opiston julkaisuja, 47–57.

Rakennusurakan yleiset sopimusehdot YSE 1998. Viitattu 13.11.2021. <http://dev.hel.fi/paatokset/media/att/a1/a167044235ba34e5f28c6a60879e9caa074e26d6.pdf>

Rantala, J. & Kivisaari, E. 2016. Vakuutusoppi. 12. uud. painos. Helsinki: FINVA Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy.

Strömberg, H. 2002. Vastuuvakuutusten perusteella maksettavat korvaukset. Teoksessa I. Aalto-Setälä (toim.) Yrityksen ja yhteisön vastuuriskit – oikeudellisen riskienhallinnan perusteet. Helsinki: Tietosanoma Oy, 354–412.

Ståhlberg, P. & Karhu, J. 2020. Suomen vahingonkorvausoikeus. 7. uud. painos. Helsinki: Alma Talent Oy.

Sähköturvallisuuslaki (410/1996).

Sähköturvallisuuslaki 16.12.2016/1135 muutoksineen.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Viitattu 20.3.2021. <https://www.ellibslibrary.com/fi/book/9789520400118>

Vahingonkorvauslaki 31.5.1974/412 muutoksineen.

Vakuutuslakilaki 28.6.1994/543 muutoksineen.

Vakuutusyhtiölaki 18.7.2008/521 muutoksineen.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 16.3.2021. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-451-756-0>

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. Viitattu 23.10.2021. <https://www.ellibslibrary.com/book/9789523701731>

Virtanen, P. 2011. Vahingonkorvaus – laki ja käytännöt. Helsinki: Edita Publishing Oy.

VKL 41/08. 22.1.2009. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-4108>

VKL 56/13. 21.11.2013. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-5613>

VKL 56/15. 4.9.2015. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-5615>

VKL 76/04. 22.6.2004. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-7604>.

VKL 91/14. 19.9.2014. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-9114>

VKL 92/13. 21.2.2014. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-9213>

VKL 93/16. 10.10.2016. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-9316>

VKL 104/07. 2.6.2007. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-10407>

VKL 161/13. 21.11.2013. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-16113>

VKL 203/16. 23.9.2016. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-20316>

VKL 251/15. 10.10.2016. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-25115>

VKL 262/12. 22.3.2013. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-26212>

VKL 309/10. 10.3.2011. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-30910>

VKL 320/08. 30.9.2008. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-32008>

VKL 322/13. 14.2.2014. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-32213>

VKL 362/15. 11.11.2016. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-36215>

VKL 380/13. 21.1.2014. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-38013>

VKL 521/14. 4.9.2015. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-52114>

VKL 654/15. 9.9.2016. Viitattu 18.8.2021. <https://www.fine.fi/ratkaisutietokannat/ratkaisu/vkl-65415>

Toiminnan vastuuvakuutus

VA1
Vakuutusehdot 1.1.2021

 turva

Sisällysluettelo

1 Korvattavat vakuutustapahtumat	2
1.1 Korvattavan vakuutustapahtuman edellytykset	2
1.2 Tietosuoja-asetuksen mukainen varallisuusvahinko	2
1.3 Tilaisuuden järjestäjänä aiheutettu vahinko	2
2 Korvausrajoitukset	2
2.1 Hallussa, työn kohteena, käsiteltävänä tai huolehdittavana oleva omaisuus	2
2.2 Käsiteltävänä tai huolehdittavana oleva omaisuus	2
2.3 Konsultointi ja suunnittelutoiminta	2
2.4 Sopimusvastuu	2
2.5 Puhdas varallisuusvahinko	2
2.6 Myydylle tuotteelle aiheutunut vahinko	2
2.7 Tuotevastuu ja ohjelmistot	2
2.8 Potilasvahinko	3
2.9 Liikennevahinko	3
2.10 Kiinteistön hallinta	3
2.11 Kosteus ja tulviminen	3
2.12 Pohjavesi	3
2.13 Räjätys-, louhinta- ja paalutustyöt	3
2.14 Vesikulkuneuvo, ilma-alus ja avaruusesine	3
2.15 Vahingon torjuntakulut avaimen katoamisen yhteydessä	3
2.16 Tulityöt	3
3 Poikkeavat omavastuut	3

Toiminnan vastuuvakuutus muodostuu

- vakuutuskirjasta ja vakuutuskirjassa mahdollisesti mainituista erityisehdoista
- tästä tuote-ehdosta VA1
- Vastuuvakuutusten yhteisistä ehdoista VY1
- Yritysten yleisistä sopimusehdoista YS15.

1 Korvattavat vakuutustapahtumat

1.1 Korvattavan vakuutustapahtuman edellytykset

Vakuutuksesta korvataan vakuutetussa toiminnassa vakuutuksen voimassaoloalueella toiselle aiheutettu henkilö- ja esinevahinko, kun

- vakuutettu on korvausvastuussa vahingosta voimassaoloalueella voimassa olevan oikeuden mukaan
- vahinko on todettu vakuutuksen voimassaoloaikana.

Jos korvausasia on riitainen, tulee myös oikeuspaikan olla vakuutuksen voimassaoloalueella.

Henkilö- ja esinevahingon kärsineelle korvataan myös vahingosta välittömästi seuraava taloudellinen menetyks tai kustannus.

Vakuutus on voimassa sen sisältöisenä kuin se on ollut vahingon toteamisajankohtana ja vahinko kohdistetaan siihen vakuutuskanteen, jolloin vahinko on todettu.

1.2 Tietosuoja-asetuksen mukainen varallisuusvahinko

Kohdan 1.1 edellytysten täytyessä korvataan myös seuraavassa esitetyt vahingot.

Vakuutuksesta korvataan luonnolliselle henkilölle aiheutettu puhdas varallisuusvahinko henkilötietolain taikka EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen tai sen nojalla annetun lainsäädännön perusteella. Korvauksen enimmäismäärä on 100 000 euroa vakuutuskautta kohden.

1.3 Tilaisuuden järjestäjänä aiheutettu vahinko

Kohdan 1.1 edellytysten täytyessä korvataan myös seuraavassa esitetyt vahingot.

Ellei vakuutuskirjaan ole merkitty vakuutetuksi toiminnaksi tilaisuuden järjestämistä, vakuutuksesta korvataan tilaisuuden järjestäjänä toiselle aiheutettu vahinko vain silloin, kun tilaisuudesta ei peritä erillistä pääsymaksua ja tilaisuus liittyy vakuutettuun toimintaan tai tilaisuus on toimintaan liittyvä henkilöstö- tai markkinointitapahtuma.

Vakuutus ei kuitenkaan ole voimassa seuraavissa toiminnoissa:

- benjihyppy, vuori-, kallio- ja jääkiipeily, sukellus
- nopeus- ja syöksylasku, freestylehiihto sekä laskettelu merkittyjen rinteiden ulkopuolella
- laskuvarjohyppy, riippuliito, lentäminen ja muu ilma-ilu
- moottoriurheilu
- ulkomaille asumattomille seuduille tehtävät vaellukset tai tutkimusretket, kuten vaellukset aavikolle, erämaahan, jäätikölle, viidakoon tai vuoristoon.

2 Korvausrajoitukset

2.1 Hallussa, työn kohteena, käsiteltävänä tai huolehdittavana oleva omaisuus

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa omaisuudelle, joka vahinkoa aiheuttaneen teon tai laiminlyönnin tapahtuessa oli vakuutetun hallussa, työn kohteena, käsiteltävänä, huolehdittavana taikka suojaus- tai vahingontorjuntavelvoitteen alaisena.

Jos Toiminnan vastuuvakuutusta ei ole laajennettu erillisellä Vastuuvakuutuksella työn kohteena olevalle omaisuudelle VA9, korvataan hallussa, työn kohteena, käsiteltävänä, huolehdittavana taikka suojaus- tai vahingontorjuntavelvoitteen alaisena olevalle toisen omaisuudelle aiheutettuja äkillisiä ja odottamattomia vahinkoja enintään 10 000 euroon saakka yhtä vahinkoa kohden.

Vakuutuksesta ei kuitenkaan korvata vahinkoa, joka on aiheutunut

- vakuutetun toiminnan harjoittamisen edellyttämille koneille, laitteille tai kuljetusvälineille
- huolltavalle, varastoitavalle tai kuljetettavalle tavaralle
- korjattavana tai huollettavana olevalle moottoriajoneuvolle tai moottorityökoneelle
- lentokoneelle tai muulle ilma-alukselle taikka niiden varusteille.

2.2 Käsiteltävänä tai huolehdittavana oleva omaisuus

Aikaisemmassa vakuutusehdossa ollut kohta 2.2 on yhdistetty kohtaan 2.1.

2.3 Konsultointi ja suunnittelutoiminta

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut ammattimaisessa konsultti-, IT-konsultti-, neuvonta-, valvonta-, tarkastus- tai suunnittelutoiminnassa.

2.4 Sopimusvastuu

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa siltä osin kuin korvausvastuu perustuu vakuutetun tekemään sopimukseen, takuuseen tai muuhun sitoumukseen ellei korvausvastuuta olisi ilman kyseistä sitoumusta.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka johtuu sopimusvelvoitteen täyttämättä jättämisestä tai puutteellisesta täyttämisestä.

Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, jonka on aiheuttanut vakuutetun alihankkija, aliurakoitsija tai muu sopimuskumppani.

2.5 Puhdas varallisuusvahinko

Vakuutuksesta ei korvata puhdasta varallisuusvahinkoa.

2.6 Myydylle tuotteelle aiheutunut vahinko

Vakuutuksesta ei korvata vakuutetun myymälle tuotteelle itselleen aiheutunutta vahinkoa.

2.7 Tuotevastuu ja ohjelmistot

Vakuutuksesta ei korvata toiselle luovutetusta tuotteesta aiheutunutta vahinkoa.

Vakuutuksesta ei korvata ohjelmiston aiheuttamaa vahinkoa.

2.8 Potilasvahinko

- Vakuutuksesta ei korvata
  - potilasvakuutus- tai potilasvahinkolain tarkoittamaa potilasvahinkoa
  - vahinkoa, joka liittyy Suomen ulkopuolella annettuun terveyden- tai sairaanhoitoon.

2.9 Liikennevahinko

- Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut kulloinkin voimassa olevan liikennevakuutuslain tai vastaavan ulkomaisen lain mukaisesta moottoriajoneuvon liikenteeseen käyttämisestä.

- Jos vastaava ulkomainen lainsäädäntö puuttuu, vakuutuksesta ei korvata moottoriajoneuvon, moottorikäyttöisen laitteen tai työkoneneen liikenteeseen käyttämisestä aiheutunutta vahinkoa.

Vakuutuksesta korvataan kuitenkin Suomessa aiheutunut vahinko, joka jää korvaamatta liikennevakuutuksesta liikennevakuutuslain 40 § 2 momentin perusteella silloin, kun vahinko on aiheutunut muualla kuin ajoneuvoissa olevalle, ajoneuvon omistajan tai haltijan hallinnassa olevalle omaisuudelle.

Vakuutuksesta korvataan myös liikennevakuutuslain 42 §:n perusteella korvaamatta jäävä liikennevahinko, kun se on aiheutunut kuormauksen, kuorman purkamisen tai muun työsuorituksen kestäessä

- ajoneuvon ollessa liikkumattomana ajoneuvon omistajalle, kuljettajalle tai työtä suorittavalle henkilölle
- työsuorituksen osalliselle toiselle ajoneuvolle tai työsuorituksen kohteena olevalle omaisuudelle, ei kuitenkaan lastattavana, purettavana tai nostettavana olevalle omaisuudelle.

2.10 Kiinteistön hallinta

- Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, josta vakuutettu on korvausvastuussa kiinteistön omistajana tai haltijana, ellei vakuutuskirjaan merkittynä vakuutettuna toimintana ole kiinteistön omistaminen tai vuokraus.

Vakuutuksesta korvataan kuitenkin vahinko, joka on aiheutunut sellaisen kiinteistön omistamisesta tai hallinnasta, josta suurin osa on vakuutetun käytössä.

2.11 Kosteus ja tulviminen

- Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut kosteudesta tai sade-, sulamis-, jäte- tai viemäriveden aiheuttamasta tulvimisesta.

Vakuutuksesta korvataan kuitenkin äkillinen ja odottamaton vahinko, jonka syynä on ollut satunnainen ja yksittäinen virhe tai laiminlyönti taikka rakennukseen tai laitteeseen äkillisesti ja odottamatta syntynyt vika tai puute.

Lisäksi edellytetään, että myös vahingon syntyminen on tapahtunut äkillisesti, odottamattomasti ja nopeasti eikä perustu hitaaseen, vähitellen tapahtuvaan vaikutukseen tai jatkettuun tekoon tai laiminlyöntiin tai muutoin toistuviin tapahtumiin.

2.12 Pohjavesi

- Vakuutuksesta ei korvata pohjaveden korkeuden muutumisesta aiheutunutta vahinkoa.

2.13 Räjähdytys-, louhinta- ja paalutustyöt

- Vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut räjäytys-, louhinta- tai paalutustyöstä tai niistä aiheutuvasta maansiirtymästä tai -painaumasta.

2.14 Vesikulkuneuvo, ilma-alus ja avaruusesine

- Vakuutuksesta ei korvata rekisteröitävän vesikulkuneuvon, aluksen, ilma-aluksen tai avaruusesineen omistamisesta, hallinnasta tai käyttämisestä aiheutunutta vahinkoa.

2.15 Vahingon torjuntakulut avaimen katoamisen yhteydessä

Vakuutuksesta korvataan avainten kadottamisen seurauksena vahingon torjuntakuluina uudelleensarjoituskuluja ja välittömiä muita kuluja silloin, kun on välitön vaara siitä, että avaimen oikeudeton haltija pääsee tiloihin, joihin tämä ei ole oikeutettu.

2.16 Tulityöt

- Vakuutus ei korvaa esinevahinkoa, jonka syynä on palo, noki tai räjähdys ja joka on seurausta sellaisesta tilapäisellä tulityöpaikalla tehdystä tulityöstä, jonka suorittajalla ei ole Suomen Pelastusalan keskusjärjestön hyväksymää tulityökorttia.

Tulityöt ovat töitä, joissa syntyy kipinöitä tai joissa käytetään liekkiä tai muuta lämpöä ja jotka aiheuttavat palovaaraa. Näitä tulitöitä ovat muun muassa sähkö- ja kaasuhitsaustyöt, kaasujuotostyöt, kuumailmapuhallintyöt, polttoleikkaustyöt sekä metallien hionta ja katkaisu laikaleikkaimella.

Katto- ja vedeneristysalan tulitöitä ovat vedeneristystyöt, joissa käytetään liekkiä tai muuta lämpöä ja jotka aiheuttavat palovaaraa. Näitä ovat esimerkiksi eristettävän alustan kuivaaminen liekillä tai kuumalla ilmalla, bitumin kuumentaminen bitumipadassa ja vedeneristysten kuumentamalla tapahtuva kiinnitys sekä näihin töihin liittyvät välttämättömät aputyöt, joissa syntyy kipinöitä.

3 Poikkeavat omavastuut

Korvauksen määrää laskettaessa vähennetään vahingon määrästä vakuutuskirjaan merkityn omavastuun sijaan 10 % vahingon määrästä, kuitenkin vähintään 2000 euroa tai vakuutuskirjaan merkitty tätä suurempi määrä silloin, kun

- vahinko on aiheutunut vakuutetun tai vakuutettuun rinnastettavan tekemästä tai teettämästä tulityöstä tai katto- ja vedeneristysalan tulityöstä
- vahinko on aiheutunut kaapelille tai putkelle maankaivun yhteydessä eikä ennen työhön ryhtymistä ole tehty selvitystä työalueen kaapelien ja putkistojen sijainnista
- korvattavat kustannukset ovat syntyneet avaimen katoamisen seurauksena tehdystä vahingontorjuntatoimenpiteistä.

Omavastuu on kuitenkin enintään 20 000 euroa tai vakuutuskirjaan merkitty tätä suurempi määrä.

Vastuuvakuutusten yhteiset ehdot

VY1
Vakuutusehdot 1.1.2014

 turva

Sisällysluettelo

1 Vastuuvakuutusturva	2
2 Vastuuvakuutuksen käsitteitä	2
3 Vastuuvakuutuksen voimassaoloalue	2
4 Vastuuvakuutusten yhteiset korvausrajoitukset	2
4.1 Itselle aiheutunut vahinko	2
4.2 Samaan määräysvaltaan kuuluvalla aiheutunut vahinko	2
4.3 Työntekijälle aiheutunut vahinko	2
4.4 Tahallisuus ja törkeä huolimattomuus	2
4.5 Kunnian tai yksityiselämän loukkaaminen	2
4.6 Virheellinen työtulos	2
4.7 Ympäristövahinko	3
4.8 Ympäristövahinkoon liittyvät viranomaiskustannukset	3
4.9 Muu vakuutus	3
4.10 Tietoisuus virheestä	3
4.11 Lakien ja määräysten rikkominen	3
4.12 Sakko tai rangaistusluonteinen korvaus	3
4.13 Sopimussakko	3
4.14 Vastuuvakuutusturvan ulkopuolelle jäävät erityiset riskit	3
4.15 Korvausrajoitukset poikkeustilanteissa	3
5 Vastuuvakuutusten korvaussäännökset	3
5.1 Vahingosta ilmoittaminen	3
5.2 Vahingon selvitys	3
5.3 Vastuuvakuutuksesta korvattava määrä	4

1 Vastuuvakuutusturva

Vastuuvakuutuksesta korvataan vakuutetun voimassa olevaan oikeuteen perustuvaa vahingonkorvausvelvollisuutta Turvan ja vakuutuksenottajan välisen vastuuvakuutus sopimuksen mukaisesti.

Vastuuvakuutus sopimus muodostuu vakuutus kirjasta ja siihen merkityistä kutakin vastuuvakuutusta koskevista erityis- ja tuote-ehdoista sekä näistä vastuuvakuutusten yhteisistä ehdoista ja yleisistä sopimusehdoista.

2 Vastuuvakuutuksen käsitteitä

Näiden käsitteiden lisäksi vastuuvakuutus sopimuksessa noudatetaan Turvan yleisissä sopimusehdoissa määriteltyjä käsitteitä.

Vakuutettu on vakuutuksenottaja sekä se, joka on vakuutus kirjassa tai vakuutus kirjaan merkityssä erityis- tai tuote-ehdossa mainittu vakuutettuna.

Vakuutettu toiminta on vakuutetun harjoittama ja vakuutus kirjaan kunkin vastuuvakuutuksen osalta erikseen merkitty toiminta.

Vakuutettu tuote on määritelty tuotevastuuvakuutusehdon kohdassa 1.

Vastuuvakuutuksesta korvattava vahinko on vahinko,

- joka vastuuvakuutus sopimukseen sisältyvissä tuote- tai erityisehdoissa on perusteeltaan määrätty korvattavaksi,
- jota ei edellä mainituissa tai näissä vastuuvakuutusten yhteisissä ehdoissa ole rajoitusehdolla suljettu vastuuvakuutusturvan ulkopuolelle ja
- jonka määrä ylittää omavastuun.

Henkilövahinko Suomessa aiheutunut vahinko: Henkilövahinko tarkoittaa Suomen voimassa olevan oikeuden mukaista henkilövahinkoa.

Muulla kuin Suomessa aiheutunut vahinko: Henkilövahinko tarkoittaa luonnollisen henkilön ruumiinvammaa, fyysistä sairautta tai kuolemaa.

Esinevahinko tarkoittaa aineellisen omaisuuden fyysistä vahingoittumista, tuhoutumista tai sitä, että omistaja ei voi käyttää omaisuuttaan.

Puhdas varallisuusvahinko tarkoittaa taloudellista menetystä tai kustannusta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

Vakuutus määrä on määritelty näiden vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen kohdassa 5.3.1.

Omavastuu on määritelty näiden vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen kohdassa 5.3.5.

Alivakuutus on määritelty näiden vastuuvakuutusten yhteisten ehtojen kohdassa 5.3.6.

Taloudellinen tunnusluku on vastuuvakuutuksessa vakuutettua toimintaa tai vakuutettua tuotetta koskeva vakuutuskauden liikevaihto arvio tai tuote-ehdossa mainittu muu tieto.

3 Vastuuvakuutuksen voimassaoloalue

Vastuuvakuutuksen voimassaoloalue on vakuutus kirjaan merkitty maantieteellinen alue.

USA:lla ja Kanadalla tarkoitetaan kaikkia niitä alueita, aluksia ja ilma-aluksia

- jotka ovat näiden valtioiden alaisuudessa tai
- joissa sovelletaan näiden valtioiden lainsäädäntöä.

4 Vastuuvakuutusten yhteiset korvausrajoitukset

Jokaisessa vastuuvakuutuksessa noudatetaan tuote- ja erityisehdoissa olevien korvausrajoitusten lisäksi näitä vastuuvakuutusten yhteisiä korvausrajoituksia.

4.1 Itselle aiheutunut vahinko

Vastuuvakuutuksesta ei korvata vakuutetulle itselleen aiheutunutta vahinkoa.

4.2 Samaan määräysvaltaan kuuluvalle aiheutunut vahinko

Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut

- vakuutetun kanssa samaan konserniin kuuluvalle oikeushenkilölle tai
- oikeushenkilölle, joka omistus- tai äänivallan perusteella tai muutoin kuuluu samaan määräysvaltaan kuin vakuutettu.

4.3 Työntekijälle aiheutunut vahinko

Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka aiheutuu vakuutetun työntekijälle, vakuutetun vuokraamalle työntekijälle tai heihin rinnastettavalle.

Toiminnan vastuuvakuutusta koskeva poikkeus

Toiminnan vastuuvakuutuksesta korvataan kuitenkin tuote- ehtojen mukaisesti edellä mainitulle henkilölle Suomessa aiheutunut henkilö- ja esinevahinko, siltä osin kun hän ei ole oikeutettu saamaan korvausta lakisääteisestä tapaturma- tai liikennevakuutuksesta.

4.4 Tahallisuus ja törkeä huolimattomuus

Vastuuvakuutuksesta ei korvata tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettua vahinkoa tai kustannusta.

Toiminnan ja kustantajan vastuuvakuutuksia koskeva poikkeus

Toiminnan ja kustantajan vastuuvakuutuksista korvataan kuitenkin tuote- ehtojen mukaisesti vahinko,

- jonka vakuutetun työntekijä tai häneen rinnastettava on työssä aiheuttanut ja
- josta vakuutettu on työnantajana vastuussa ja
- työntekijän menettely ei ole ollut vakuutetun tai tämän työnjohdon tiedossa.

4.5 Kunnian tai yksityiselämän loukkaaminen

Vastuuvakuutuksesta ei korvata kunnian tai yksityiselämän loukkaamisesta aiheutunutta vahinkoa.

4.6 Virheellinen työtulos

Vastuuvakuutuksesta ei korvata kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet virheellisen tai puutteellisen työtuloksen korjaamisesta tai alkuperäisen toimeksiannon mukaisen työn uudelleen suorittamisesta. Kustannuksia ei kor-

- vata, vaikka työn suorittaisi joku muu kuin vakuutettu.

4.7 Ympäristövahinko

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on aiheutunut
  - veden, ilman, maaperän tai kasvi- tai eläinlajiston pilaantumisesta tai saastumisesta
  - melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä, hajuista, savusta, noesta, pölystä, höyrystä, kaasusta tai muusta vastaavasta häiriöstä
  - välittömänä tai välillisenä seurauksena edellä mainitusta pilaantumisesta, saastumisesta tai häiriöstä.

Toiminnan, tuote- ja konsultinvastuuvakuutuksia koskeva poikkeus

- Toiminnan, tuote- ja konsultinvastuuvakuutuksista korvataan kuitenkin Euroopassa aiheutunut tuote-ehtojen mukaan korvattava äkillinen ja odottamaton henkilö- ja esinevahinko, kun
  - vahingon syy on äkillinen, odottamaton ja yksittäinen tapahtuma
  - vahinko on todettu viimeistään neljästätoista (14) vuorokaudessa ja siitä on ilmoitettu Turvalle viimeistään kuudessakymmenessä (60) vuorokaudessa pilaantumisen, päästön tai häiriön alkamisesta.

Vahingon syy ei ole äkillinen eikä odottamaton, kun se perustuu esimerkiksi

- hitaaseen tai vähitellen tapahtuvaan vaikutukseen
- jatkettuun tekoon tai laiminlyöntiin
- muutoin toistuviin tapahtumiin.

4.8 Ympäristövahinkoon liittyvät viranomaiskustannukset

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin perustuvia viranomaiskustannuksia.

4.9 Muu vakuutus

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa tai kustannusta siltä osin kuin se korvataan muusta vastuuvakuutuksesta tai vakuutetun muusta vakuutuksesta.

4.10 Tietoisuus virheestä

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa tai kustannusta, joka perustuu tai on aiheutunut olosuhteesta, virheestä tai muusta korvausperusteesta, josta vakuutettu tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää vakuutuksen voimaantullessa.

4.11 Lakien ja määräysten rikkominen

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa tai kustannusta, joka on aiheutunut lakien, asetusten tai viranomaisien määräysten tai ohjeiden vastaisesta toimenpiteestä, josta vakuutettu on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää.

4.12 Sakko tai rangaistusluonteinen korvaus

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata sakkoa, rangaistusluonteista maksua tai korvausta (kuten kilpailunrajoitusmaksu tai Punitive Damages -korvaukset), menettämisseurauksista tai muuta rangaistukseksi määrättyä seuraamusta riippumatta siitä, keneen seuraamus kohdistuu.

4.13 Sopimussakko

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vakuutetun tai kolmannen henkilön sopimaa sopimussakkoa, takuuta, erityistä sitoumusta tai vastaavaa.

4.14 Vastuuvakuutusturvan ulkopuolelle jäävät erityiset riskit

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa tai kustannusta, joka on välittömästi tai välillisesti aiheutunut seuraavista aineista, tundeista tai ilmiöistä tai liittyy niihin
  - asbesti
  - pii (esimerkiksi kvartsipöly, kvartsiukku tai vastaava)
  - lyijy tai lyijymaali
  - lateksi (Luonnonkumi)
  - polyklooratut bifenyylidisteet (PCB)
  - klooratut hiilivedyt
  - formaldehydi
  - hitsatessa syntyvät kaasut
  - altistuminen tupakansavulle tai muulle tupakan tai tupakkatuotteen vaikutukselle
  - geenimuunnellut organismit (GMO)
  - hormoni vaikuttavat ehkäisyvalmisteet
  - eläintaudit (esimerkiksi BSE, TSE-, CJD)
  - HI-virus tai sen aiheuttamat seuraukset, kuten AIDS
  - laajalle levinnyt epidemia (pandemia)
  - rakennuksissa tai muissa rakenteissa oleva home, muu sieni tai bakteeri
  - elektromagneettiset kentät (EMF)
  - tuotteen nanotekniset ominaisuudet.

4.15 Korvausrajoitukset poikkeustilanteissa

- Vastuuvakuutuksesta ei korvata vahinkoa tai kustannusta, joka on aiheutunut
  - ydinvoimalaissa tai vastaavassa ulkomaisessa laissa tarkoitettua ydinvahingosta tai ydinaseesta tai radioaktiivisesta säteilystä tai saastumisesta tai niihin rinnastettavasta tapahtumasta
  - sodasta, sisällissodasta, kapinasta, vallankumouksesta tai -kaappauksesta tai muusta sen kaltaisesta tilasta tai alueella, jossa vallitsee edellä mainittu tila
  - lakosta, työnsisäuksesta tai työsuulusta
  - terroriteosta.

5 Vastuuvakuutusten korvaussäännökset

Näiden vastuuvakuutuksen korvausmääräysten lisäksi noudatetaan Turvan yleisten sopimusehtojen YS15 määräyksiä korvausmenettelystä.

5.1 Vahingosta ilmoittaminen

Vahinkoilmoitus on tehtävä Turvalle välittömästi ja viimeistään yhden (1) vuoden kuluessa siitä, kun korvauksen hakija on saanut tietää vastuuvakuutuksen voimaantulosta ja yksilöidystä korvausvaatimuksesta.

Vahinkoilmoitus on joka tapauksessa tehtävä kolmen (3) vuoden kuluessa vahinkoseuraamuksen aiheutumisesta vahingonkärsineelle.

Vastuuvakuutusturvan päätyttyä on vahinkoilmoitus tehtävä viimeistään kahdeksatoista (12) kuukauden kuluessa vakuutuksen päättymispäivästä.

Jos vahinkoilmoitusta ei tehdä Turvalle edellä mainituissa määräajoissa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen.

5.2 Vahingon selvitys

Kun Turva on saanut vakuutetulta vahinkoilmoituksen ja selvityksen vastuuvakuutuksesta korvattavasta vahingosta, Turva

- selvittää, onko vakuutettu voimassa olevan oikeuden

- mukaan vahingonkorvausvelvollinen
- neuvottelee tarvittaessa korvauksen vaatijan kanssa.

Vakuutetun on

- varattava Turvalle mahdollisuus vahingon määrän arvioimiseen sekä pyrittävä edistämään sovinnollisen ratkaisun syntymistä
- osallistuttava omalla kustannuksellaan vahingon selvittämiseen
- toimitettava Turvalle hallussaan olevat vahingon selvittämisessä merkitykselliset tiedot
- hankittava ja valmistettava tarpeelliset selvitykset ja tutkimukset, jotka ovat kohtuullisin kustannuksin vakuutetun saatavilla.

5.3 Vastuuvakuutuksesta korvattava määrä

5.3.1 Korvauksen enimmäismäärä

Turvan korvausvelvollisuuden ylimpänä rajana kussakin vastuuvakuutuksessa on vakuutuksenottajan kanssa sovitettu vakuutuskirjaan merkitty vakuutusmäärä. Yhdessä vastuuvakuutuksesta korvattavassa vahingossa sekä yhdelle vakuutuskaudelle kohdistuneissa useissa vahingoissa korvataan yhteensä enintään vakuutusmäärä. Maksettavan korvauksen suuruus määräytyy vakuutuskirjaan merkittyjen vakuutusehtojen mukaisesti. Maksettava korvaus voi olla myös vakuutusmäärää pienempi.

Samasta tapahtumasta tai olosuhteesta aiheutuneet vahingot katsotaan yhdeksi vahingoksi (sarjavahinko). Jos yksittäiset vahingot todetaan eri vakuutuskausien aikana, katsotaan ne kuuluviksi siihen vakuutuskauteen, jonka aikana ensimmäinen vahinko on todettu. Jos sarjan ensimmäinen vahinko on todettu ennen vakuutuksen voimaantuloa, jää koko sarjavahinko vastuuvakuutusturvan ulkopuolelle.

Vakuutusmäärään sisältyvät

- vahingonkorvaus ja sille kertynyt korko
- Turvan vastuulla olevat vahingon selvityskulut
- oikeudenkäyntikulut
- välittömästi uhkaavan vahingon kohtuulliset torjuntakulut.

Vastuuvakuutuksesta ei makseta korvausta siltä osin, kun vahingonkorvaus ja/tai edellä mainitut kulut ylittävät vakuutusmäärän.

5.3.2 Korvattavan vahingonkorvauksen määrä

Vastuuvakuutuksesta korvattavassa vahingossa laskeaan korvauksen määrä sen mukaan, mitä vakuutettu on voimassaolevan oikeuden mukaan velvollinen maksamaan huomioon ottaen sovellettavat vakuutusehdot.

Jos usea on velvollinen korvaamaan yhteisvastuullisesti saman vahingon, korvataan vastuuvakuutuksesta ainoastaan se osa vahingosta, joka vastaa vakuutetun viaksi jäävän syyllisyyden määrää. Ellei syyllisyyden määrää osoiteta, korvataan vakuutuksesta enintään pääluvun mukainen osuus kokonaisvahingosta.

5.3.3 Korvattavat oikeudenkäyntikulut

Vastuuvakuutuksesta korvataan vakuutetun korvausvelvollisuutta tai vahingon määrää koskevasta oikeudenkäynnistä aiheutuvat kohtuulliset ja välttämättömät asianajo- ja oikeudenkäyntikulut siinä tapauksessa ja siltä osin kuin

- vakuutetulle esitetty korvausvaatimus koskee vastuuvakuutuksesta korvattavaa vahinkoa

- vakuutettu on ilmoittanut Turvalle saamastaan haasteesta tai välimiesmenettelyn vireillepanoa koskevasta vaatimuksesta viipymättä ja viimeistään ennen vastineen antamista
- Turvalla on ollut mahdollisuus nimetä vakuutettua edustava oikeudenkäyntiasiamies sekä päättää oikeudenkäyntiin liittyvistä toimenpiteistä.

Vakuutuksesta korvattavat asianajo- ja oikeudenkäyntikulut määrätään oikeudenkäymiskaaren ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain oikeudenkäyntikuluja koskevien oikeusohjeiden mukaisesti. Palkkion ja kulujen kohtuullisuutta määrittäessä otetaan huomioon riidanalaisen etuuden arvo, asian vaikeus ja laajuus sekä suoritettujen työn määrä ja laatu. Vastuuvakuutuksesta ei korvata välimiesmenettelyssä välimiesten palkkioita tai kuluja.

Jos oikeudenkäynnin kohteena on useampia asioita, korvataan vakuutuksesta ainoastaan se osa kustannuksista, joka koskee vastuuvakuutuksesta korvattavaan vahinkoon perustuvaa korvauskysymystä.

5.3.4 Korvattavat välittömästi uhkaavan vahingon torjuntakulut

Turvan yleisissä sopimusehdoissa on määräykset vakuutetun velvollisuudesta välittömästi uhkaavan vahingon torjumisesta ja rajoittamisesta.

Vastuuvakuutuksesta korvataan välittömästi uhkaavan vahingon torjumisesta aiheutuvat kohtuulliset ja välttämättömät kulut siinä tapauksessa ja siltä osin kuin

- ne ovat aiheutuneet toimenpiteistä, joilla torjutaan tai poistetaan välitön toiselle aiheutuvan vahingon uhka ja
- niillä torjutaan vastuuvakuutuksesta korvattavan vahingon syntyminen.

Vahingon välittömän uhan poistuttua suoritetuista toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia ei korvata vastuuvakuutuksesta.

Ympäristövahingossa toiselle aiheutuvan vahingon uhalta tarkoitetaan ainoastaan tilannetta, jossa välitön vaara uhkaa jonkun muun kuin vakuutetun omaisuutta esimerkiksi ympäristöä pilaavien aineiden kulkeutuessa pohjaveden tai maaperän kautta omalta tai hallussa olevalta maalta muualle. Omalle tai hallussa olleelle omaisuudelle aiheutuvia vahinkoja ei vastuuvakuutuksesta korvata.

Ympäristövahingon satuttua voidaan joutua tekemään välittömän vaaran torjuntaa laajempia toimenpiteitä. Näitä voivat olla esimerkiksi saastuneiden maamassojen kuljettaminen, ongelmajätteiden hävittäminen tai neutralointi. Näistä toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia ei korvata vastuuvakuutuksesta torjuntakuluina siinä tapauksessa, että ne perustuvat viranomaisien pakottavien määräysten mukaisiin toimenpiteisiin.

5.3.5 Omavastuu

Omavastuu on vastuuvakuutussopimukseen merkitty rahamäärä ja/tai prosenttiosuus, josta vakuutettu kussakin vastuuvakuutuksesta korvattavassa vahingossa itse vastaa. Kun vakuutetulle esitetyn korvausvaatimuksen määrä on pienempi kuin omavastuu, vakuutetulla ei ole vastuuvakuutusturvaa.

Jokaisessa vastuuvakuutuksesta korvattavassa vahingossa vakuutusehtojen mukaan korvattavien vahingon ja kulujen yhteismäärästä vähennetään omavastuu. Omavastuu vähennetään muiden mahdollisten vähennysten jälkeen.

5.3.6 Alivakuutus

Kyseessä on alivakuutus, jos vakuutuksenottajan ilmoittama, vakuutuskirjaan merkitty vastuuvakuutusmaksun perusteena oleva taloudellinen tunnusluku on todellista pienempi.

Alivakuutusilanteessa vastuuvakuutuksesta korvataan vain niin suuri osa vahingon määrästä, kuin ilmoitetun ja todellisen taloudellisen tunnusluvun välinen suhde osoittaa.

5.3.7 Sopimus vahingonkorvauksesta

Jos vakuutettu korvaa vahingon, sopii siitä tai hyväksyy vaatimuksen, ei tämä sido Turvaa, ellei korvauksen määrä ja peruste ole ilmeisen oikea.

Jos Turva on valmis maksamaan vahingon kärsineen hyväksymän ja vakuutusmäärän rajoissa olevan korvauksen, mutta vakuutettu ei tähän suostu, Turva ei ole velvollinen maksamaan tässä asiassa enempää korvausta. Turva ei myöskään ole velvollinen korvaamaan asiasta vakuutetulle tehdyn ilmoituksen jälkeen aiheutuneita kustannuksia eikä suorittamaan lisäselvityksiä asiassa.

5.3.8 Arvonlisävero

Vakuutetun maksettavaksi tulevaa arvonlisäveroa ei korvata vastuuvakuutuksesta siltä osin, kun korvauksen saaja voi voimassa olevan oikeuden mukaan vähentää veron määrän verotuksessaan.